

INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER

FRAMÅT MARSCH!

En studie om hästtjebers identitet- och genuskonstruktion inom stallkulturen

Författare **Julia Mielke**

Examensarbete:	30 hp
Program och/eller kurs:	Masterexamensarbete i etnologi
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt/2017
Handledare:	Åsa Andersson
Examinator:	Kerstin Gunnemark

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Inledning	3
Introduktion	3
Syfte & Frågeställningar	4
Metod & Material	5
Urval & Avgränsningar.....	5
Intervjuer.....	7
Etiska överväganden.....	9
Tidigare forskning	9
Teoretiska Utgångspunkter	14
Kulturanalys.....	14
Genusteori.....	16
Maskulinitetsteori.....	17
Disposition	20
2. Ridskolan	21
Från kavalleriet till fritidsgården	21
Sport eller livsstil?	23
3. Hästen	26
Från arbetshäst till gullegris	26
En barndomsfantasi som går i uppfyllelse	28
Ansvarstagande som kärleksakt	29
Korta tyglarna	33
Inget hinder för högt	36
4. Stallet	42
Att träda in i en tradition	42
Ordning och reda!	45
Från andreskötare till toppryttare	49
Ridning och hälsa	53
Bland glitter och gyttja	55
5. Hästtjejen	60
Att skaffa skinn på näsan	60
I klubbrummets värme	63
En ifrågasatt gemenskap	66
Att blir utrustad för livet	69
6. Diskussion	73
Hur blir tjejen en hästtjej?	73
Framåt marsch	77
Summary	79
Referenser	80
Internetkällor.....	82
Bilder.....	82
Bilagor	82
Informantbeskrivning.....	82

1. Inledning

Introduktion

Tänk dig...

att få sträcka ut i full galopp över en sommaräng, och känna musklernas samspel och kraft. Att skritta ut en vintermorgon längs en stig täckt med nattens nysnö. Att få höra hästarnas hälsningsgnäggande när du öppnar stalldörren. Att lyssna till det rofyllda tuggande av hö en sen kväll i stallet.

En vridning på huvudet, en blick från sammetsbruna mörka ögon.

Beröring, fjäderlätt, elektrisk. Rörelse, smidig och mjuk.

(Carina Sundström, omarbetad av förf. ¹)

Min egen hästkarriär startade när jag var sex år gammal, varje gång fylldes jag av en skräckblandad förtjusning inför veckans ridpass. Allt med stallet lockade; ljudet av tuggande hästar, klappande hovar i stengolv, smattrande sand i manegen, blanka hårremmar och stora tjejer som verkade veta allt om både hästarna och livet. Men samtidigt var jag nästan alltid rädd. Rädd för att bli biten eller ramla av, rädd för att det skulle gå för fort i traven eller att de stora tjejerna skulle säga att jag gjorde något fel. När jag tänker tillbaka så förstår jag knappt hur jag orkade utsätta mig för den känslan när jag var så liten, men att sluta var inget alternativ, jag var fast. Tiden gick och jag blev säkrare i stallet, jag var inte riktigt lika rädd längre, även ifall den känslan faktiskt aldrig försvann helt. Jag fick uppleva den stora drömmen om att ha en egen häst, en häst jag hade i tio år. Under den tiden hade jag henne uppstallad på ett flertal olika anläggningar, och har verkligen fått uppleva stallkulturens bästa och sämsta sidor. I samband med att jag började på universitet slutade jag rida, men jag har aldrig slutat identifiera mig själv som en hästtjej.

Ridskolan är ursprungligen en militär inrättning, där arméns gamla hästar lämnades ut på långlån, men snabbt skulle återgå i händelse av krig. Mycket av det militära arvet lever fortfarande vidare genom termer, kommandon och tydliga hierarkiska strukturer, synliga som osynliga. Detta kunde visa sig i stallets skötarsystem där andreskötaren fick mocka favorithästens box, medan förstaskötaren fick ryckta och ibland även rida. Eller i den tysta överenskommelsen om att privathästägaren alltid har mer att säga till om än ridskoleryttaren. Kontrasten mellan det tuffa, manliga och det ordentliga flickidealet både skaver och skapar en intressant dynamik hos hästtjejen, en dynamik som jag alltid känt mig lockad av. Närheten och kärleken till djuret står alltid i motsats till en hårdhet och en fast disciplin. Att vara modig och ta kommando över farliga situationer är en hästtjejs vardag, men respekt från ett djur som väger 500 kilo måste du förtjäna, det går inte bara att kräva. Att hitta en balans mellan de två polerna kan vara nyckeln till en lyckad relation mellan häst och människa.

¹ <http://www.ridsport.se/100ar/Dinhistoria/Bilder/>

Samtidigt som stallet bidrar till frihet långt bort från skolan och hemmet drillas unga tjejer, ofta barn, in i en väldigt stark tradition och kultur. En tradition och en kunskap som traderats ner i många generationer och som inte ger utrymme till mycket flexibilitet. Att följa stallets traditioner och ritualer har en viktig funktion, att förebygga olyckor. Tidigt får hästtjejen lära sig att var sak har sin plats, slarv kan leda till direkt fara. Hästar är vanedjur vars rutiner ger dem lugn och stabilitet. Främmande ljud och rörelser kan väcka hästens instinkt att fly, då gäller det att inte vara i vägen. Men att lära sig att tyda hästens signaler, skapa förtroende till varandra och lyckas samspela med ett stort djur, är bland de häftigaste känslorna i världen.

Men för mig handlade inte livet i stallet bara om hästar. Största delen av tiden spenderades faktiskt inte på hästryggen, utan i klubbbrummet med mikrovärmda nudlar och mina bästa kompisar. Den gemenskap jag upplevde i stallet har jag aldrig upplevt någon annanstans, vi var jämlikar och livet utanför stallet hade ingen betydelse. Vi pratade sällan om musik, filmer eller kläder. Många av mina närmsta vänner hade jag aldrig sett i några andra kläder än ridkläder, utanför stallets gränser fanns egentligen inget av intresse. Trots att vi försökte hålla varandra om ryggen fanns alltid avundsjukan och konkurrensen mellan oss närvarande. Mycket tid spenderades på manegens läktare, där vi tittade, bedömde och kommenterade hur det gick för ridskolans andra elever. Fick inte hon oförtjänt mycket beröm? Klarar hon verkligen av att hoppa den ponnyn? Och gud förbjude om någon skulle rida ens egen favorithäst bättre än en själv. Vi tjejer hade fritt spelrum i stallet, våra föräldrar var nästan aldrig närvarande och det var sällan som de andra vuxna i stallet brydde sig om vad vi gjorde. Detta ledde till att vi kunde bete oss lite hur vi ville utan några direkta konsekvenser. När ett stort antal människor och djur ska samsas på en begränsad yta är det som uppgjort för att konflikter ska äga rum och mobbing mellan barn, ungdomar och vuxna var tyvärr inte helt ovanligt bakom stallbyggnadens tunga dörrar.

Stallkulturen är full av motsägelser, men har man en gång blivit "hästbiten", då är man fast för alltid.

Syfte & Frågeställningar

Genom min studie vill jag rikta uppmärksamhet till en stor sport bland unga tjejer i Sverige, detta för att skapa en större förståelse för varför livet i stallet är så betydelsefullt för sportens utövare². Stallmiljön i sig är en unik plats av den anledningen att tjejer och kvinnor enbart behöver förhålla sig till varandra och hästen, i princip utan mäns inflytande. Trots den unika miljön så är det relativt lite forskning som gjorts på ämnet. Min förhoppning är att kunna väcka eftertanke och reflektion om värdet i stallkulturen för dess utövare, men även utomstående.

² <http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/>

Studiens övergripande syfte är att genom berättelser från hästtjejer studera och analysera hur stallkulturen och dess sociala gemenskap formar tjejer under deras uppväxt. Arbetet i stallet och kunskapen som förmedlas där skapar egenskaper och attribut hos tjejerna som sedan blir tydliga markörer i identitetsskapandet, men också i konstruktionen av genus.

Jag vill också undersöka vilka traditioner, vilken begreppsapparat och vilken typ av materialitet stallkulturen är uppbyggd på. Att förstå kulturen är relevant för att förstå vilka normer och ideal den skapar, men också hur tjejerna genom sitt handlade själva är medskapare av denna kultur.

Mina forskningsfrågor är: Hur beskriver mina informanter de typer av relationer som bildas mellan tjejerna i stallet och hur man får tillträde till stallets gemenskap? Vilka upplevelser i stallet beskrivs som mest betydelsefulla för identitetsskapandet och hur tjänar dessa ett syfte för mina informanter i andra aspekter av livet?

Metod & Material

För mig har den etnografiska metoden blivit det bästa sättet att förklara och definiera ämnet etnologi. Hur etnologen får sin kunskap, snarare än vad etnologen vet, är det som för mig utmärker ämnet. Mina år på universitetet har präglat mig på det vis att jag redan utgår ifrån att jag kommer göra ett antal kvalitativa intervjuer, och att mitt forskningsfält skapas utifrån den vetskapen. Att utgå ifrån metoden i en studie, innan man konkret formulerar sina forskningsfrågor är inte helt ovanligt. Metoden i min studie är tätt kopplad till mina forskningsfrågor, och de båda är också helt beroende av varandra (Thomsson 2010:28).

Genom att göra kvalitativa intervjuer följer jag en etnologisk tradition. Detta gör att jag placerar mitt projekt inom det etnologiska ämnets ramar (Fägerborg 2011:86). Även När jag undersöker ett forskningsfält som ligger mig nära personligen följer jag ett slags etnologisk tradition. Det här bidrar till en intressant diskussion om forskarrollen och hur jag är medskapare av mitt fält. Att redogöra detta för mig själv är ett sätt att positionera mig inom etnologin. Stallkulturen har blivit omnämnd inom humaniora förr, men det är metoden jag arbetar med som kommer göra just denna studie till etnologi. För precis som många andra etnologer så intresserar jag mig för vardagen, och de sociala och kulturella sammanhang som människan lever i. I mitt fall är vardagen den plats där många unga tjejer väljer att spendera sin fritid, nämligen i stallet.

Urval & Avgränsningar

Mitt huvudintresse kretsar kring hur tjejer upplever stallmiljön och stallets påverkan på identitetsskapande processer. För att få reda på detta behövde jag träffa tjejer som spenderat stor del av sin ungdomstid i stallet. Eftersom jag själv inte varit aktiv inom ridsporten på många år hade jag tyvärr inte så många kontakter kvar, men som tur är

krävs det inte mer än en för att sätta igång en "snöbollseffekt". Alla mina informanter har fått frågan om de känner någon de tror skulle kunna tillföra berättelser till studien, och i flera fall har detta gett napp. Att berätta om min uppsats för vänner och bekanta har också varit tacksamt i jakten efter informanter, många verkar ha en hästtjej i sin familj eller bekantskapskrets.

En grupp informanter har jag också aktivt sökt upp för att jag har varit intresserad av just deras perspektiv på livet i stallet. Eftersom jag fått tips på informanter ifrån jämnåriga med mig själv har det blivit så att de flesta jag har intervjuat varit i 25-årsåldern. På grund av studier och jobb var inte alla informanter lika aktiva inom ridsporten längre, därför blev upplevelserna berättade ur ett retrospektiv. Vilket i sig inte var fel, men jag upplevde att mina vuxna informanter såg tillbaka på livet i stallet med en ganska kritisk blick. Därför valde jag också att uppsöka yngre informanter som var aktiva inom ridsporten idag och inte blickade tillbaka och reflekterade kritiskt över sin situation på samma sätt. Istället kunde de tala om stallet och hur de upplever miljön på ett mer oretuscherat sätt som inte var så färgat av tidens gång och kritiskt ifrågasättande.

En intervju ledde också till att jag fick chansen att träffa en informants hästintresserade mamma och mormor. I och med detta fick jag möjligheten att få perspektiv på stallet från tre generationers hästtjejer, födda under 1990-, 60- respektive 30-talet. De tre intervjuerna bidrar till en personlig inblick i hur den här familjen har upplevt ridskolans framväxt och utveckling under 50 år och visar på vad som lever kvar inom kulturen, men också vilka förändringar som har skett.

Majoriteten av mina informanter har jag fått kontakt med genom tips, men det har varit viktigt att dessa följer vissa kriterier. Det viktigaste är att informanten har spenderat en stor del av sin uppväxt i stallet. Det har också varit av stor vikt att stallet de har vistats i ska ha drivit någon typ ridskoleverksamhet. Jag intresserade mig också tidigt för stallets gemenskap och hur tjejerna i stallet förhöll sig till varandra. Hur makt utspelade sig och vad som gav status och respekt. Slutligen har jag också gjort valet att helt utelämna manliga deltagare från stallkulturen, och bara lagt fokus på den övervägande majoritet tjejer som befolkar stallet. Stallet som plats skapar själv denna avgränsning, då killar i stallet fortfarande är en ganska ovanlig förekomst. Jag har intresserat mig för stallet som kvinnlig mikrovärld, och hur denna skapar relationer mellan tjejer, och inte tjejers relation till killar.

Jag har också valt att inte gå närmare in på klassbegreppet och mina informanters socioekonomiska förutsättningar. Anledningen till detta är att min studies fokus ligger på mikrovärlden stallet och vad som sker innanför kulturens ramar. På grund av vad ridlektioner kostar går det att anta att stallet befolkas av en homogen medelklass, men mitt intresse ligger i att se hur kulturen formar tjejernas identitet och genusbeteenden

endast innanför stallets gränser. Därför blir inte heller mina informanternas förhållanden utanför kulturen relevanta just i denna studie.

Intervjuer

Omen forskare ska ta sig an kulturella sammanhang, hur människor förhåller sig till varandra och hur individen upplever sin verklighet faller det sig naturligt att kvalitativa intervjuer blir den största kunskapskällan. Där får informanten en chans att gestalta sina erfarenheter och skeenden i livet genom berättelser som i sin tur skapar ett rikt och nyanserat material (Fägerborg 2011:85). Med hjälp av intervjun når vi individens inre värld och få reda på dess drömmar, värderingar, normer och förhållningssätt. Men det är viktigt att minnas att även våra berättelser är kulturellt konstruerade (Fägerborg 2011:96). Att berättelser följer vissa normer och läggs fram på liknande vis, trots skilda upplevelser, är något jag blivit mycket medveten om under mitt fältarbete. Trots olika generationer, stall, hästar och tjejer så följs en tydlig linje i hur berättelserna framförs. Trots att intervjun är kunskap från själva källan måste jag som forskare ställa mig kritisk till den information jag får och granska de kulturellt konstruerade mönster som intervjuerna följer.

Intervjun är också ett socialt samspel mellan mig och min informant. Min bakgrund och erfarenhet av hästvärlden tror jag har varit väsentlig för min studie. Att jag förstår hästtjejernas språk och terminologi har gett mig inträde till fältet och även en typ av godkännande från mina informanter. Vilket jag åtminstone tror har varit till hjälp vid intervjufrågningar och möten med mina informanter. På grund av min utsagda bakgrund förväntade sig ofta mina informanter att vi delade associationer och hade gemensamma kunskaper. Ofta förekom "samförståndsblinkningar" mellan oss, om normer i stallet, hästrelaterade kunskaper och diverse utmaningar hästtjejen mött i sin vardag. Samförstånd kan bidra till att viss information utelämnas från samtalet och en "tystnad" kan uppstå (Wolanik Boström 2005:35). Men det kan också bidra till att detaljer och berättelser kommer fram som en icke-införstådd kanske inte skulle få ta del av. Jag har försökt bemöta dessa "blinkningar" med en förfrågan om att få en fylligare förklaring. Trots att mina informanter varit medvetna om mitt eget hästintresse har jag ofta behövt ställa "dumma" frågor för att få fylligare svar, vilket många gånger känns obekvämt, och även uppfattas som lite udda av mina informanter som varit medvetna om den kunskapen jag har. Men det har ändå varit viktigt att ställa dessa frågor till mina informanter, trots att jag själv trodde mig redan ha svaret då det ger ett rikare material.

Det har gett utdelning att själv berätta om egna upplevelser i stallet, något som informanterna har möjlighet att reagera på. Antingen genom att hålla med, beskriva liknande händelser, eller att tvärtom ställa sig emot. Detta har gett intervjun mer karaktär av ett samtal, och min förberedda frågelista har mer fungerat som en bas, än något jag slaviskt följt. Då jag och mina informanter delar ett gemensamt intresse har dessa intervjusituationer lett till trevliga stunder och väldigt fina samtal. Dock så får man inte glömma att informant och forskare inte har en helt jämlik relation och att de

inte heller delar samma mål med situationen (Fägerborg 2011:93). Trots att jag och mina informanter delar ett intresse, så använder jag dem och deras berättelser till forskning, Men överlag har det gynnat mig att vara en "insider" i fältet.

Bland det sista jag gjorde under mitt fältarbete var en gruppintervju med åtta tjejer från en ridklubbs ungdomsstyrelse (US). Intervjun gjordes i samband med ett styrelsemöte i ridklubbens konferensrum. Dessa tjejer tillhör gruppen ungdomar som är engagerade inom sporten idag och som jag själv aktivt sökt upp genom facebook. Om jag insett att jag behövde det perspektivet i min studie och kontaktat dem i ett tidigare skede, hade jag hellre gjort enskilda intervjuer. Men jag tycker ändå att jag lyckades fylla det tomrum jag kände med hjälp av gruppintervjun. Jag upplevde att tjejerna kände sig bekväma i varandras sällskap, vilket gjorde det lättare för dem att svara på mina frågor.

Interaktionen mellan dem framkallade fler associationer och de hjälpte varandra genom att fylla i tystnader och ge fler perspektiv i deras berättelser. Detta är en viktig fördel som jag kunde dra nytta av under intervjun. Dock passar inte denna metod alla, vissa känner sig tryggare på tu man hand (Fägerborg 2011:91). De yngsta tjejerna, som också var nyinvalda i styrelsen var inte lika delaktiga i gruppens samtal. Eftersom de bara hade varit del av styrelsen i några veckor hade de inte ännu funnit sin plats i gruppen och verkade därför inte ha lika lätt att få utrymme i samtalen som fördes. För att få ett mer fylligt material från dessa tjejer hade en vanlig intervju varit mer fördelaktigt.

Jag satt även med under US senare styrelsemöte, där jag bara var en tyst betraktare. Det kändes viktigt att jag inte la mig i deras diskussioner, utan att de fick göra som de brukade, vilket jag upplevde att de kunde göra trots min närvaro. Gruppintervjun och observationen berättade mycket om gemenskap, sociala relationer och gruppdynamik (Thomsson 2010:69). Både genom tjejernas egna berättelser men också hur de förhöll sig till varandra under intervjun och mötet. Trots att jag egentligen önskat mig enskilda intervjuer så fyllde gruppintervjun och observationen ett viktigt syfte för min studie, och bidrog med kunskap som kommer vara användbar i min senare analys.

Men allt har inte bara gått som på räls. Jag hade en idé om att göra en observation på Euro Horse i svenska mässan under Gothenburg Horse show för att se närmare på konsumtionsmönster och hästvärldens materialitet. Anteckningsblock och penna var nerpackat och förberett, men väl på plats glömde jag helt bort vad jag skulle göra, och blev helt uppslukad av färgglada, glittriga schabrak och välputsade italienska ridstövlar. Det som jag tagit med mig från den dagen är reflektionen om de problem som kan finnas med att göra forskning om sina intressen, och såklart det lilla som jag faktiskt la märke till. I just detta fall blev ingen större skada skedd, men att sammanblanda privata intressen och ens intressen som forskare kan bidra till ett ifrågasättande av vetenskaplig kvalitet och även etiska aspekter av forskningen. I den här situationen glömde jag helt enkelt bort att jag var där för att studera en viss företeelse, men i ett allvarigare fall kan personligt intresse leda till att anpassa forskningsresultat till egen vinning eller att förstålla fakta för att få godkännande inom sitt forskningsfält (Aspers 2007:69).

Etiska överväganden

Att jag själv är med och påverkar mitt fält, mina informanter och intervjuer är en del av det socialkonstruktivistiska synsättet. Det har alltså varit viktigt för mig att förstå att jag själv är med och skapar kategorier genom min forskning, men att vissa företeelser hade kunnat utspela sig på ett annat sätt. Min framskrivning av materialet kan också tolkas på olika sätt beroende på vem det är som läser, likväl är inte heller kunskapen jag producerat en exakt redogörelse av verkligheten. Kunskap är inte neutral utan uppkommer i sociala, kulturella, politiska och språkliga sammanhang (Forsberg 2007:39) Därför går det inte att säga att mitt material berättar en enhetlig sanning om stallkulturen, men genom att vara öppen och tydlig i hur mina kunskapsproducerande processer har sett ut går det att legitimera studien.

Att följa en god forskningssed och transparant granska och redogöra för sitt material är av stor vikt. Likväl att man ärligt redovisar sitt resultat och inte ändrar detta för att det ska passa personliga syften (Pripp 2011:80). Från början har jag varit öppen med min studies syften inför mina informanter, så att de är medvetna om vilken typ av forskning de medverkar i. För att skydda dem ytterligare har alla informanter fått figurerade namn, både för att ge dem mer utrymme att berätta om sina erfarenheter, men också för att ge mig distans under senare analysarbete. I mitt material finns egentligen inget av känslig karaktär, men en anonymisering ger både mig och mina informanter en större trygghet att uttrycka sig fritt. Vilken social klass eller ekonomisk bakgrund mina informanter har är inte relevant på grund av att jag är specifikt intresserad av hur de agerar inom stallkulturen och inte utanför.

Ganska sent i mitt fältarbete insåg jag att jag behövde intervjua ungdomar, och behövde komma fram till en lösning på hur jag skulle få medgivande från målstill åtta olika tjejer på väldigt kort tid. En del av de deltagande i gruppintervjun var redan fyllda 18, men några var 15, 16 respektive 17 år. Min lösning var att ta mailadresser till alla deltagande tjejer och maila ut en sammanfattning av studiens syfte som då riktade sig till deras föräldrar, inklusive mitt telefonnummer och mailadress om frågor skulle uppstå. Vi berörde inte heller under denna intervju några känsliga ämnen och min bedömning är att alla tjejer var i en ålder där de förstod vad forskning är. De hade också möjlighet att neka förfrågan om att delta i gruppintervjun.

Tidigare forskning

Forskning kring hästtjejer och stallkultur berör flera olika fält, framför allt inom humaniora men även pedagogik och idrottsvetenskap. Min studie grundas i den humanistiska och samhällsvetenskapliga flickforskningen, men kopplas även till den tvärvetenskapliga genusvetenskapen. Då det är tjejer som studeras i mitt projekt kopplar jag mig starkt till flickforskningen samt genusvetenskapen för att kunna definiera hur feminina genus skapas. Det faller sig också naturligt att placera mig inom fältet kring idrottsutövande och fritidssysselsättning. Tjejerna i min studie tillhör en

lång tradition av aktiva ryttare inom ridsporten, vilket gör det relevant att positionera mig runt forskning om idrott och fritid. Det finns ett antal studier som mer specifikt behandlar hästtjejen och stallens sociala miljö, vilka jag har ett naturligt samband till baserat på mitt ämnesval. Även de tangerar områden runt genus, identitetskonstruktion, maktförhållanden och tjejers fritidssysselsättningar.

Som tidigare nämnts är den svenska stallkulturen ett ganska outforskat fält där endast ett fåtal studier har gjorts. Senast 2012 skrevs en debattartikel i Svenska Dagbladet där 21 forskare inom olika discipliner uppmanade till mer forskning kring hästens positiva roll i samhället. De menade att synen på ridsporten bestod till stor del av fördomar och stereotypa föreställningar, vilket då var ett resultat av okunskap kring sporten³. Den forskning som faktiskt har gjorts finns till största del inom humaniora, men inte specifikt inom etnologin. På grund av att fältet är något snävt och till viss del outforskat har jag behövt söka mig bortom stallens gränser för att hitta relevant litteratur. Jag hamnade ganska naturligt i den tvärvetenskapliga genusforskningen och den relativt färsk flickforskningen. Den tidiga ungdomsforskningen under 1970- och 80-talet visade inget större intresse för flickan, då den unga mannen underförstått representerade ungdomskulturen. Under 1990-talet utvecklades dock den internationella kultur- och samhällsvetenskapliga forskningen om unga kvinnor och flickor. Forskningsinriktningen Girlhood Studies kombinerade genus och generation för att skapa ny kunskap om flickan och hur hon upplever sina livsvillkor. I *En bok om flickor och flickforskning* (2010) samlas humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning om hur flickan har definierats över tid. Där finns också en längre genomgång om flickforskningen framväxt och utveckling internationellt och i Sverige, vilket startar i definitionen av begreppet flicka, kunskap om flickor, diskursen kring flickan, hur de behandlas och hur de upplever sina livsvillkor. I boken får vi följa flickan och hennes fysiska aktivitet under sekelskiftet, kring riskbeteenden och inom litteraturen.

En del i flickforskningen är genusvetaren Fanny Ambjörnssons avhandling *En klass för sig* (2008), där ges en inblick i unga tjejers vardagsliv på två olika gymnasieprogram. Syftet med studien var att undersöka hur feminina genuspositioner skapas, med utgångspunkt i två grupper av tonårstjejer med olika klassbakgrunder. Till största del består Ambjörnssons material av deltagande observationer, framför allt i skolmiljön, där hon strävade efter att själv delta i tjejernas sociala sammanhang. I och med detta fick hon möjlighet att ta del av det outtalade, svårformulerade och kroppsliga som blir viktiga handlingar i skapandet av genus. Hennes studie har styrts av frågor kring vad som anses vara normalt eller avvikande, hur man blir tjej och vilka ideal och krav de måste förhålla sig till. Under hela studien fokuserar Ambjörnsson på vad tjejerna hon följer gör, och vad görandet skapar. Den gemenskap som tjejerna har är utgångspunkten för vart genus skapas, och var på det viset en källa till trygghet och glädje, samtidigt som det var platsen där normalt och avvikande bestämdes. Alltså blir gemenskapen den plats

³ <https://www.svd.se/fordomsfullt-och-okunnigt-om-ridsport>

där de gjorde sina kroppar kvinnliga för att skapa mening och känna samhörighet, men Ambjörnsson menar att denna företeelse också måste analyseras som ett kollektivt tvång. Stallets homosociala gemenskap kan erbjuda samma trygghet och kvinnliga samvaro, men framstår också som ett hot mot de som avviker från rådande normer. Ambjörnssons studie om kvinnlig gemenskap och genus som skapas inom görandes ramar går därför bra att översätta till mitt material.

Istället för tjejer i gymnasiet får vi i etnologen Jesper Fundbergs avhandling *Kom igen, gubbar!* (2003) följa en grupp unga pojkar i fotbollslaget Bollinge IF. Fundbergs syfte med studien är att problematisera och analysera relationen mellan pojkfotboll och maskuliniteter. Stor vikt ligger vid de fostrande aspekterna av fotbollen och hur dessa skapar normer kring hur man är och blir man. Fundberg har också valt att undersöka de platser som tillhör fotbollens vardag, alltså omklädningsrummen, träning, match och turnering där han fokuserar på verbala och kroppsliga praktiker. Hur kommunicerar och agerar pojkar, ledare och föräldrar med varandra inom ramarna för pojkfotbollen? Fundberg har med hjälp av ritualteori försökt förstå relationen mellan fostringsmiljön och dess innehåll. Upprepade och mönsterbundna handlingar är de kroppsliga praktiker som analyseras i studien för att problematisera relationerna mellan pojkfotboll, maskulinitet, fostran och normalitet. Precis som kulturen inom pojkfotboll bär även ställmiljön fostrande och disciplinerande aspekter, där också kroppen och dess praktiker är av stor betydelse för hästtjejernas identitetskonstruktion.

Jag finner det naturligt att positionera min studie i fältet om flickors fritids- och idrottsutövande. Bodil Formark skriver om flickscoutrörelsen i sin avhandling *Den välsituerade flickan* (2010), en rörelse på som på vissa sätt följer samma utveckling som ridskolan. Den brittiska boyscoutrörelsen startade med ambitionen att fostra unga pojkar in i en patriotisk lojalitet för att upprätthålla och försvara den hotade nationen. Scoutrörelsen introducerades relativt kort därefter i Sverige, men det skulle dröja innan flickor fick delta i rörelsen på samma villkor. På samma sätt var även ridsporten i sitt ursprung präglad av manliga utövare, hög status och en militant fostringsdisciplin. Inte förrän ridsporten snarare betraktades som hobby och en fritidssysselsättning öppnades den upp för kvinnliga deltagare, och med kvinnornas intåg sjönk också statusen. Men likt flickscoutrörelsen erbjöds också unga flickor inom ridsporten att förvärva nya kunskaper och iscensätta sitt flickskap på ett helt nytt sätt.

I Karin Redelius avhandling *Ledarna och barnidrotten* (2002) läggs fokus på idrottsledarnas syn på idrott och fostran bland barn. Bland ett flertal sporter finns också ledare från ridsporten representerade. Studien syftar på att ta reda på barnidrottens pedagogiska betydelse och även sporten som introduktion in i ett socialt liv. Redelius menar att genom att ta reda på vilka barn- och ungdomsledarna är och vad de står för ges möjligheten att diskutera vad det är man hoppas att idrottsverksamheter ska införliva hos samhällets unga. Det som visar sig är att de egenskaper ledarna menar är önskvärda är inte alltid de samma som faktiskt värderas högst i praktiken. Inom de

flesta sporter verkar den skötsamma, lydiga, och hängivna individen var ideal, trots att det uttrycks en önskan om kreativa och självständiga unga idrottsutövare.

Mycket av det som har skrivits specifikt om unga och ridning har i de flesta fall handlat om hälsa, ridning ur terapeutiska syften och som behandling vid psykisk- och fysisk ohälsa (Håkansson & Hane 1998, Norling 2002). Då min studie förutsätter att flickorna befinner sig i stallet på eget bevåg och inte på grund av en ordinerad behandling, får jag hitta min tidigare forskning från annat håll. De senaste tio åren har dock forskning om flickornas kultur på ridskolan dykt upp på en del platser i Norden.

På institutionen för pedagogik och lärande i Luleå har en licentiatuppsats och en avhandling skrivits av Lena Forsberg, vilka står för den mest ämnesrelevanta forskningen för mitt fall. I Forsbergs licentiatuppsats *Att utveckla handlingskraft* (2007) används kvalitativa etnografiska metoder för att studera flickors identitetsskapande processer i stallet, samt betydelsen för unga tjejer att vistas i fritidsmiljöer. Enligt Forsbergs analyser består stallkulturen av arbete, ansvar, och utmaningar vilka tjejerna i stallet förväntas klara av. Genom att möta dessa oförutsedda utmaningar skapas handlingskraft. Arbete förstärker den identitetsskapande processen och handlingar blir också bevis på önskade egenskaper. Egenskaperna går att återfinna från den militära disciplin som från början präglat ridskolan, där ordning, flitighet och lojalitet premieras. Att följa den rådande disciplineringen ger utdelning, till exempel genom att få möjlighet att rida, ta mer ansvar eller bli sedd i den sociala gemenskapen. Men framförallt hur tjejernas egna handlingar och ageranden påverkar den miljön de befinner sig i, samt hur deras investeringar bidrar till att de uppfattar sig själva som handlingskraftiga och kompetenta ledare.

Forsberg fortsätter sedan med doktorsavhandlingen *Manegen är krattad* (2012) som handlar om flickor och kvinnors företagsamhet i hästrelaterade verksamheter. Forsbergs syfte med studien var att ta reda på om det går att undersöka stallmiljön som en ledarskap- och entreprenörsskola, samt om stallmiljön utmanar rådande könsstereotyper inom ledarskap och entreprenörskap. I avhandlingen gör hon en uppföljning på de sex tjejer vars berättelser utgjorde viss del av materialet i hennes licentiatuppsats, tillsammans med en kartläggning av hästrelaterade företag, en enkätundersökning, populärvetenskapliga texter om företagande i branschen och ytterligare intervjuer med entreprenörer. I analysen appliceras genusteori och diskursiva perspektiv på materialet för att ta reda på hur stallets praktik används i andra miljöer. Resultatet visar att den kvinnligt dominerade stallmiljön präglas av både manligt och kvinnligt kodade uppgifter som bidrar till att hästtjejerna upplever sig själv som driftiga och kompetenta.

Den finska studen *A home away from home* (2011) samt artikeln *You become someone* (2012) av Karoliina Ojanen undersöker sociala hierarkier och flickkultur på ett antal finska ridklubbar. Studien fokuserar på hierarkierna och hur makt används för att

positionera sig i den kvinnligt dominerade stallkulturen. Den helt kvinnliga sfären i stallet både bekräftar och utmanar normer om vad det är som anses vara typiskt kvinnligt. Genom intervjuer med hästtjejer tar Ojanen reda på vad det är som förbättrar en hästtjejs sociala position och vad som värderas högst i stalllets maktordning, samt hur flickorna förhåller sig till varandras positioner. Även hästen och dess symboliska värde får ta stort utrymme i Ojanens studie, vilken häst tjejen tar hand om och rider har stor betydelse för ens sociala status. Men framförallt hur tjejernas gemenskap och relationer präglar stallkulturen och dess hierarkier. Och trots stalllets maktspel finns ändå ett utrymme att "bli någon", vilket tjejerna inte alltid upplever att de har möjlighet till på andra platser i sin vardagliga miljö.

Även i Norge har en studie gjorts kring varför hästen har sådan stor betydelse för unga tjejers liv. Ella Koren och Bente Træen menar i *Jenter og Hest* (2003) att när flickor lär sig samspela och behärska hästar lär de sig också något om sin sociala position, vilket öppnar upp för tjejers möjligheter i livet istället för deras begränsningar. Materialet visar att hästen som hobby blir en väsentlig del i flickornas utveckling och identitetsskapande. I denna studie får också hästen ta en central plats som mål för flickornas omsorg och kärlek. Relationen till hästen jämförs med ett kärleksförhållande, där tvåsamheten snarare utspelas mellan människa och häst, istället för mellan tjej och kille.

I artikeln *Stallkulturen som arena för flickors identitetsskapande* (2005) vill beteendevetaren Nina Nikku uppmärksamma bristen på forskning kring flickors fritidsintressen och då specifikt inom ridsporten. Hon vill också utmana den fördom om att flickors hästintresse endast utgörs av gullande och omhändertagande av hästar, vilket skulle vara en del i deras uppfostran kring att vid senare vuxenliv visa samma omhändertagande för en potentiell man. Hon menar att stallkulturen är en plats där både makt och omsorg utspelas, vilket Nikku benämner som *girlpower*. I artikeln nämns också Lisbeth Rostgårds studie om hästintressets mångfald. I antologin *Pi'r pink og power* (2002) beskriver Rostgård intresset ur tre sfärer. Hon kallar dem för hästdrömflickor, ridflickor och stallflickor. Hästdrömsflickorna fascinerar och fantiserar om hästar, men rider kanske inte aktivt själva. Ridflickorna rider på ridskola någon eller ett par gånger i veckan, men spenderar inte resten av sin fritid i stallet. Den innersta sfären består av stallflickorna, alltså de tjejer som spenderar nästan varje dag i stallet trots att det inte rider, utan också umgås med sina vänner och hästarna. Rostgård menar att den innersta sfären är de som mest påverkas av stalllets dubbla karaktär, det hon kallar mestrning och melodrama. Flickorna fostras in i en maskulin tradition med hårt fysiskt arbete, auktoritet och praktiskt kunskap, samtidigt som de också för med sig en flickkultur där de lånar av romanistiska filmer och kärleksdramer för att iscensätta förhållandet till sina hästar. Detta innebär att flickorna i stallet behöver förhålla sig till både de traditionellt maskulina och feminina attributen som reproduceras i stallet, vilket ger dem bred uppsättning egenskaper.

De studier som presenterats representerar de fält som jag placerar mig inom. Flickforskningen utgör grunden som sedan sätts i samband med Ambjörnssons genusforskning. Då min studie utspelar sig i en miljö tydligt präglad av fritid och sport faller det sig naturligt att dra paralleller till Formarks flickscouter och Fundbergs fotbollsspelare. De studier som mer specifikt handlar om tjejer och dess relation till hästen och stallkulturen, till exempel Forsberg, Rostgård och Nikku skulle kunna kopplas samman och tillhöra ett eget någorlunda utforskat fält inom humaniora, forskning om ridsport eller hästforskning. Ett område jag gärna positionerar mig inom och tar avstamp i.

Teoretiska Utgångspunkter

För att tolka mitt material förhåller jag mig till den hermeneutiska traditionen, som vilar på att förståelse om ett visst fenomen krävs för att helt förstå det sammanhang fenomenet finns i och varför. Det måste finnas kunskap om kontexten och även de sociala system och den helhet som uttalandet har gjorts i (Aspers 2007:41). Ridskolans historia visar sig i en militär diskurs som präglar de tjejer som vistas där. När jag skaffar kunskap om stallens kontext får jag också förståelse för uttalanden och handlingar som görs inom den diskursen. Men jag använder mig också av socialkonstruktivistiska perspektiv som menar att man föds in i en värld som får sin meningsstruktur av tidigare generationers handlingar. Att människan lever i ett socialt konstruerat samhälle skapat av de aktörer som ingår i det. Där finns en underliggande tanke om att inga beteenden är "naturliga" utan produkter av historiska processer (Aspers 2007:25-27). I mitt fall förklarar de båda synsätten hur identitet och genus skapas inom stallkulturen. I projektet är det framförallt mitt material som har fått styra och driva min uppsats framåt, vilket innebär att mina teoretiska utgångspunkter har fungerat som analytiska verktyg men inte fått vara lika drivande som min empiri. Teorin har istället varit ett övergripande angreppssätt som jag tar ansats i när jag analyserar mitt material.

Kulturanalys

För att förstå hur tjejerna konstruerar identitet och genus behöver också kulturen de vistas i definieras. När jag pratar om kultur i stallet kommer detta att innefatta de gemensamma koder, föreställningar och värden som delas inom kulturen. Dessa kan vara medvetna eller omedvetna men kommuniceras genom sociala handlingar. Kultur kan beskrivas som ett kollektivt medvetande, vilket skapas när individer förenas och skapar gemenskap och delaktighet. Inom en kultur delar individer språkbruk, värderingar, smak, stil, minnen och historia vilket stärker identifikationen mellan dem och då även gruppkänslan. Att inte vara införstådd i kulturens gemensamma uttryck skapar exkludering och utanförkänslor, som i sin tur också förstärker kulturens ramar (Ehn & Löfgren 1998:9).

Ridning tillhör den grupp av sporter där man tränar och tävlar som individ och väldigt sällan som ett lag. Däremot är kulturen runt sporten i allra högsta grad grundad i en

kollektiv gemenskap med delade intressen och föreställningar. För att ta mig an stallkulturen använder jag mig av ett kulturanalytiskt angreppsätt där jag förhåller mig till vilka symboler, riter och gester som skapar den kollektiva identiteten.

Kulturanalysen grundar sig inte i en konkret metod utan är ett tolkande och sökande analytiskt verktyg som uppmanar till att kreativt utforska företeelser och fenomen. Ett sätt att analytiskt närma sig en kultur är att söka sammanhang, vilket kan vara symboler, återkommande teman och betydelsefulla fenomen. Kring dessa finns sedan möjlighet att hitta detaljer som kan markera kulturens ramar. Dessa kan utgöras av begrepp, ritualer, regler, kunskaper och traditioner som kännetecknar och gör kulturens innehåll begripligt (Ehn & Löfgren 1998:16).

För att hitta betydelsefulla markörer inom en kulturell miljö kan man ta en utgångspunkt i en nyckelsymbol, vilken innehåller värderingar och tankesätt som speglar sig i kulturens deltagare. I min studie skulle en sådan nyckelsymbol vara hästen. Hästen utgör själva navet i kulturen, då den är det gemensamma intresset, det enda redskapet i sportutövandet, den individ vars behov hästtjejerna konstant behöver förhålla sig till, samt grunden och den utlösande faktorn i tjejernas handlande i stallet. Hästen som symbol är starkt kopplad till vissa känslor både innanför och utanför kulturen. Den är en symbol för frihet, krig och makt som väcker känslor kring kärlek och rädslor, samt kan representera både överklassen, bondesamhället, kvinnligt och manligt.

Kulturella fenomen kan också utforskas utifrån motsättningar och kategorier vilka avslöjar centrala teman, tankar och förhållningsätt (Ehn & Löfgren 1998:28). Exempel på detta som också gör sig bra i mitt projekt är kaos och ordning, makt och hierarki, definitionen av kön och inställningen till arbete. Dessa teman eller kategorier har stor påverkan på den kulturella miljön och för de som vistas i den. Det är något hästtjejerna konstant måste förhålla sig till och därmed också formas efter. Dock bör man inte fastna i dess naturgivna form, även neutrala positionsbenämningar är fyllda av kulturella värden och bör ifrågasättas och reflekteras kring (Ehn & Löfgren 1998:31). I mitt projekt ger kulturanalysen mig en möjlighet att se bortom stereotypa föreställningar kring kvinnligt och manligt; att tolka handlingar som gester och ritualer, se språket som en förstärkare av gruppkänsla, betrakta stallet som en scen och hästen som en symbol. För att göra stallkulturen mer begriplig försöker jag betrakta den som en mikrovärld vilken begränsas helt av stallets fysiska yta. Innanför gränserna råder ett klimat separerat från utanförkulturen. Inom stallets kvinnliga mikrovärld har det skapats egna normer och ideal, vilka skiljer sig från de som finns utanför gränserna. Ridskolans historia har haft stor påverkan på kulturen vilket har skapat traditioner och regelverk som deltagarna starkt styrs av. Den helt kvinnodominerade kulturen styrs av ett matriarkalt hierarkiskt system, vilket är specifikt utmärkande för mikrovärlden stallet.

Genusteori

Trots att stallet är en avgränsad och ibland isolerad värld påverkas även denna av samhällets rådande strukturer. För att fullt förstå fältet flickforskning krävs en diskussion om begreppen kön och genus. Att problematisera kategoriseringen av biologiskt kön, och se kvinnligt kodade attribut som något icke-essentiellt är betydelsefullt inom flickforskningen. Görandet av kön ses som något kulturellt och socialt konstruerat. Genusgörandets processer beskrivs av genusvetaren Judith Butler i *Gender Trouble* (1990) som skrevs för att skaka om den feministiska könsteorin. Butler utmanar betraktelsen av kön som något primärt och konstruerat genus som det sekundära, istället menar hon att kategorierna kvinna och man inte existerar i sig själva, utan enbart i förhållande till varandra och dess skillnader. Butler beskriver också kön som ett *performance*, alltså teaterliknande upprepningar som tillskriver individen antingen det ena eller andra könets föreställda egenskaper. Att detta kontinuerligt sker krävs för att inte misstas för "fel" kön. Att beskriva kön som ett *performance* förstärker tanken om att kön inte är något essentiellt, utan snarare ett kulturellt konstruerat uttryck. Den process som skapar kön beskriver Butler som *performativitet*, vilket minskar skillnaden mellan individen och dess agerande. Om *performativitet* är själva modellen för hur identitet iscensätts så är *performance* hur detta förkroppsligas och framförs (Butler 1990, Petersson 2003). Icke-mänskliga aktörer inom stallkulturen förstärker performativa processer, och materialitet påverkar individernas identitetskonstruktion. Materialiteten och de icke-mänskliga aktörerna kan utgöras av kläder, språk och stallets fysiska utformning. Dessa formar och styr tjejernas iscensättande av genus, hur materialisering begränsar men också möjliggör konstruktion av en viss identitet (Knuts 2006:47).

Jag har under studiens gång inspirerats av etnologen Fanny Ambjörnssons användning av Butler, och precis som hon intresseras jag av ett poststrukturalistiskt perspektiv för att förstå hur genus konstrueras. Att det är våra handlingar som skapar föreställningarna av vad som är kvinnligt och manligt. Genus är inte orsaken till att vi agerar på visst sätt, det är snarare effekten av handlingarna vi gör. Återupprepning av vissa moment skapar genus, vilket också innebär att genus inte är ett statiskt tillstånd, utan en process. Ambjörnssons sätt att använda Butler för att förklara vad som anses vara norm eller avvikande genom hur sexualitet organiseras, kommer bli relevant för min studie. Heterosexualiteten som norm skapar hierarkier vilka i sin tur också konstruerar en viss typ av personer, men det går att urskilja hierarkier inom normen. Inom heterosexualiteten finns beteenden som premieras, att man följer de lagar och strukturer som upprätthåller det enhetliga och naturliga som gör att heterosexuellt liv blir det mest åtråvärda. Detta är tätt sammankopplat med vilka som anses vara normala kvinnor, och hur personer blir tjejer inom ett heteronormativt ramverk.

Genus måste iscensättas på rätt sätt och det måste göras rätt kopplingar mellan kropp och genus för att lyckas. Överträdelser innebär straffåtgärder, och genuskonstruktionen kan ses som ett ofrånkomligt system. Butler menar att skilda heterosexuella genus är det som humaniserar individer och även skapar vad som anses vara fullvärdiga människor. Det förväntas alltså att kvinnor och män har åtskilda genus, men också att de ska känna begär efter varandra, vilket brukar beskrivas som den heteronormativa ordningen. Till denna finns tydliga ideal och handlingar som är kopplade till sexualitet. Det Butler menar är att idén om det naturliga könet, som är helt fränkopplat historia och kultur, är ett normativt kön. Vilket inte bara beskriver hur människor är man eller kvinna, utan också förutsätter att det finns ett manligt och kvinnligt kön. Enligt Butler så uppstår inte dessa kategoriseringar av sig självt, utan de förstås ur en heterosexualiserad förståelseram, som framställer de två separata och motsatta könen som det enda möjligheterna. Denna uppdelning skapas ur det Butler kallar för den heterosexuella matrisen. Inom den heterosexuella matrisen är inte normen stark i sig själv, den förstås bara i relation till sin motpol. Normer existerar alltså bara i samband med sina avvikelser, vilket innebär att det inte finns en fast kärna och att normer är föränderliga. Normer är helt beroende av tid, sammanhang och plats (Butler 1990, Ambjörnsson 2003).

Stallets mikrovärld befolkas till största delen av tjejer och kvinnor, så därför är det inte skillnaderna mellan könen som intresserar mig mest, utan skillnaderna som finns i en grupp av samma kön. Det finns inte bara en norm att förhålla sig till, vissa beteenden ger högre status än andra, och samspelet mellan dessa maktpositioner är det jag i min studie vill analysera. Men trots att kulturen till största del är kvinnlig anses hästtjejerna inte avvika från den heteronormativa ordningen. Deras kroppar, genus och sexualitet är påverkade av en frånvarande, men ändå närvarande maskulinitet som gör dem begripliga som kvinnor.

Maskulinitetsteori

Kön förstås ofta utifrån skillnader, att kvinnor och män besitter särskilda egenskaper och roller just på grund av sitt kön. Kvinnor anses vara omsorgsfulla, känslamma, pratiga och intuitiva. Män däremot förutsätts vara aggressiva, tystlåtna och rationella. Dessa könsroller har varit så starkt befästa inom den västerländska kulturen att de har förutsatts som självklara. Men eftersom egenskapernas dikotomier är så starka, positionerar vi själva in oss i den genusordning som tilldelats oss (Connell 2002). I mitt material så framgår det dock att i den kvinnodominerade stallmiljön är det de maskulina egenskaperna som premieras, vilket inte alltid passar med den stereotypa bilden utåt om den snälla och omsorgsfulla hästtjejen. Därför har också maskulinitetsbegreppet och vilka kroppsliga handlingar som anses vara manliga funnit sin plats i min analys. Det är särskilt maktaspekten inom begreppet som tilltalar mig, alltså hur maskuliniteter värderas och hierarkiseras i relation till varandra och även till femininiteter.

Min främsta inspirationskälla är Jesper Fundberg och hur han använder sig av sociologen Connells begreppsramar i *Kom igen, gubbar!* (2003). Fundberg menar att fotbollsspelande fostrar pojkar till att förhålla sig till olika sorter av maskuliniteter, alltså verbala och kroppsliga praktiker som till vardags kallas manlighet. Raewyn Connell skrev boken *Masculinities* (1995) som hade stort inflytande på mansforskningen, men också inom queer- och genusteorin. Hennes maskulinitetsbegrepp rymmer en konstruktivistisk aspekt som menar att maskuliniteter är historiskt föränderliga och ser olika ut beroende på vilket samhälle de skapas i. Maskuliniteten är ständigt under påverkan av andra faktorer, som exempelvis etnicitet eller sexualitet. Connell använder begreppet hegemonisk maskulinitet för att beskriva makt och dominans inom maskulinitet. Connells hegemonibegrepp syftar snarare till en dynamisk än statisk användning, där kampen om maktpositioner pågår konstant mellan sociala grupper. Hegemonisk maskulinitet är inte en statisk karaktärstyp, utan bör istället förstås som den maskulinitet som just nu innehar den privilegierade positionen, men vars plats alltid kan bestridas (Connell 1995, Fundberg 2003).

Det finns alltid andra maskuliniteter som samspelar med den hegemoniska. De skapas och reproduceras samtidigt, men är istället underordnade eller marginaliserade maskuliniteter. Detta kan vara homosexuella och minoritetsgrupper, men också femininiteter. Den patriarkala strukturen vilar på att det finns en konkret skillnad på manligt och kvinnligt, och att hegemonisk maskulinitet är motsatsen till det kvinnliga. Därför upprätthålls strukturen genom att ge de underordnade maskuliniteterna kvinnliga attribut, att de är fjollor eller kärringar och därmed inte fullvärdiga män (Connell 2000:31). Precis som genus är maskulinitet en social konstruktion, som oftast kopplas samman med en manlig kropp. Connell menar att detta dock inte behöver vara en biologiskt manlig kropp, det går att prata om maskulina kvinnor eller maskulinitet i kvinnors liv, likväl som i mäns. I en miljö där kvinnor dominerar, men vars kultur länge varit präglad av män, kan kvinnor använda samma taktiker för att upprätthålla en viss struktur eller norm. Även bland kvinnor kan alltså feminina handlingar vara underordnade i hegemonisk maskulinitet, vilket intresserar mig.

Connell beskriver hur maskulinitet skapas genom tre olika begrepp, *genusrelationer*, *genusregimer* och *genusordning*. Hon menar att maskulinitet är sammanställningar av olika praktiker inom *genusrelationer*, alltså strukturer som inkluderar institutioner, ekonomiska förhållanden, relationer och sexualitet. Maskulinitet kan därför se olika ut beroende på vilken *genusregim* en viss institution har. *Genusregim* är det mönster av *genusrelationer* som uttryckts inom en institution, till exempel i skolan, militären eller i mitt fall, stallet. Men det går också att se dessa ur ett större perspektiv, där *genusregimer* tillsammans med könsroller i en viss kultur skapar *genusordningar* i samhället. Både *genusregimer* och *genusordningar* är historiska produkter som inte är statiska, de kan förändras om normerna utmanas. Connell menar att det går att se staten som en del i institutionaliserandet av specifika maskuliniteter och att dessa reglerar könsordningar i samhället (Connell 2000:29-31). Den hegemoniska maskuliniteten förtydligar de

strukturer i samhället som generellt ger män mer fördelar i jämförelse med kvinnor, alltså den patriarkala strukturen. Dessa begrepp är viktiga för mig, då jag behöver teoretisera den tätt sammankopplade kedja av historia, sammanhang och handlingar som maskulinitet skapas ur. Stallets maskulint präglade historia har haft stor inverkan på mikrovärldens genusregim där den militära diskursen ständigt är närvarande och disciplinerar tjejerna in i en maskulinitet i förhållande till feminina genusrelationer. Maskuliniteten blir främst synlig som mönster och handlingar när de kopplas till mäns position i samhället och de genusrelationer som råder där. Därför konstrueras maskuliniteter av samhälleliga institutioner, likväl som i personliga relationer. Maskulinitet går alltså att tolka som en institutionaliserad struktur, men också som ett individuellt personlighetsdrag. Inom stallet blir maskulinitet en subjeksposition vilken framställs genom språk, handlingar och symboliska system.

Disposition

Mitt första kapitel har utgjorts av en inledning till min studie, introduktion till mitt fält, tillvägagångsätt, samt teoretiska ansatser. Metodmässigt består en stor del material av kvalitativa intervjuer med en etnografisk ansats. Eftersom jag vill beskriva mänskliga företeelser inom en specifik kultur anser jag att detta har lämpat sig bäst för att få ett rikt beskrivande material. Mina teoretiska utgångspunkter är alla baserade på ett socialkonstruktivistiskt synsätt, att inga beteenden är "naturliga" utan socialt och kulturellt konstruerade. Studien är teoretiskt uppbyggd på kulturanalysen för att ringa in och definiera stallkulturen, samt genusteori och maskulinitetsteori för att närma mig genus- och identitetskonstruktionen som sker inom kulturen.

I kapitel 2 följer en historisk redogörelse för ridskolans uppstart och framväxt, samt en förklaring kring ridsportens utformning. I kapitel 3 beskrivs människans relation till hästen, och hästens roll inom stallkulturen. Mycket fokus läggs på de praktiska kunskaper som görs runt hästen, samt förhållandet mellan omsorg och kontroll som präglar tjejernas handlande kring hästens. Arbetet som rör hästen har en utmanande och ibland riskfylld karaktär vilket tjejerna måste ta ställning till, och fungerar därför identitetsstärkande. I Kapitel 4 träder vi in i stallkulturen och de traditioner den utgörs av. Vi går närmare in på hur tjejerna iscensätter och förkroppsligar kulturen genom materialitet, ritualer, språk och rörelsemönster. Även stallet hierarkiskas maktfördelning och tjejernas relationer till varandra avhandlas och analyseras. I Kapitel 5 tittar vi närmare på vilken typ av tjej stallkulturen faktiskt konstruerar. Jag frågar mig vad det innebär att vara hästtjej och vilka egenskaper, samt attribut som konstituerar de ideal och normer som finns inom kulturen. Den tydliga motsättningen mellan kvinnliga och manliga genusbeteenden förtydligas, samt hur tjejerna försöker inrätta sig efter denna problematik. I kapitel 6 förs en avslutande diskussion om stallkulturens inverkan på tjejernas identitetskonstruktion och deras förkroppsligande av genus. Vilka de tydligaste markörerna inom stallkulturen beskrivs och tolkas, likväl hur dessa mönster påverkar tjejernas subjeksposition.

2. Ridskolan

Idag är ridsporten Sveriges näst största ungdomssport, där en halv miljon av den svenska befolkningen är aktiva och cirka 90 % av utövarna är kvinnor⁴. Ridsporten har aktiva medlemmar i alla åldrar, och är en av de största sporterna hos personer med någon typ av funktionsvariation. Dessutom är den en av få sporter där kvinnor och män tävlar på lika villkor⁵. Men för att verkligen förstå den ridskola vi idag är bekanta med krävs en tillbakablick i historien, då ryttarna, ridningen och stallarna såg annorlunda ut. Förändringar i samhället har påverkat hästens användningsområden, men dessa har också förändrat vilka det är som vistas i stallarna och av vilka anledningar.

Från kavalleriet till fritidsgården

Under 1800-talet och början av 1900-talet förekommer hästen som vanligast inom jordbruket och som transportmedel. Då är det framförallt de tunga, starka kallblodshästarna som dominerade bland Sveriges bönder. Dessa hästar var det finaste bonden ägde och hade hög status. Inte sällan förekom hästen som en central del i lantbrukarens familjeporätt. Men hästen var inte bara en vital del inom jordbruket, utan fyllde också en viktig funktion i den beridna armén. Dessa hästar var av en sportigare och ädlare modell, som skulle vara elegant och högbent. Kring tiden runt första världskriget fanns det över 700 000 hästar i Sverige, vilket är dubbelt så många som idag. Hästarnas antal minskar kraftigt mellan 1920 och 1970 i en process som brukar kalla avhästningen. I jordbruket ersattes hästen med traktorer för att kunna effektivisera produktionen och den fyllde inte heller någon funktion inom transportsektorn. Även inom armén fick hästen en mindre betydande roll, och det började skäras ner på antalet hästar redan efter första världskriget. Avhästningen under 1900-talet påverkades också stort av att fler och fler flyttade från landsbygden in till tätorterna. Den huvudsakliga inkomstkällan var inte längre jordbruket utan istället fanns jobben på industrierna och i handeln, i och med detta kunde hästen inte nyttjas på samma sätt längre. 1970 var hästantalet som lägst i Sverige, med ca 55 000 hästar enligt jordbruksverkets statistik (Hedenborg 2012).

Hästens tidiga användningsområden har alla varit befolkade av män. I jordbruken och skogarna var det främst bonden och hans häst som jobbade tätt tillsammans, likväl var det män som hanterade hästarna inom det militära. Att vara en "hästkarl" var bevis på att man var en riktig man. Men det fanns också kvinnliga ryttare, framförallt i överklassen där ridning var en fritidssysselsättning. Till skillnad mot England och Frankrike har vi i Sverige inte haft en lika utbredd överklass, därav har den tidiga ridningen framförallt präglats av män i armén och inte kvinnor i överklassen.

⁴ <http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/>

⁵ <http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/>

Efter andra världskriget har Sverige inte längre samma behov av hästen på grund av moderna motordrivna fordon. Men samtidigt var både staten och armén oroliga för vad som skulle hända om Sverige skulle hamna i krig. Med andra världskriget kvar i minnet, samt kalla kriget närvarande som bidrog till en osäker maktbalans i världen vågade inte armén riskera att vara oförberedda. En statlig utredning sattes igång i början av 1940 för att se hur om det var möjligt att bevara antalet hästar och samtidigt se till att dessa blev utbildade. Svaret blev Ridfrämjandet, vilka hade som mål att göra ridsporten till en folksport. I och med detta skulle ridskolor få billiga lån till att bygga anläggningar och ridhus, där skulle arméns hästar kunna lånas ut, och blev då så kallade ackordhästar. Ridfrämjandets styrelse bestod till hälften av män med militära titlar, först 1960 blev män med civila titlar i majoritet och så sent som 1980 börjar kvinnor ta plats som ledamöter. Under ridskolans tidiga år var det framförallt män med bakgrund i armén som var ridinstruktörer. Mellan 1948 då Ridfrämjandet bildades till 1957 fanns det 114 auktoriserade instruktörer i Sverige, tre av dessa var kvinnor (Hedenborg 2012:97).

Det går inte att veta exakt när ridskolorna börjar domineras av kvinnor, statistik över vilka kön medlemmarna inom Ridfrämjandet hade började inte föras förrän 1980, och då var redan medlemmarna 80% kvinnor. Däremot växer Ridfrämjandet i en rasande fart från 1948 med ett stort antal ökade medlemmar och föreningar som ansluter sig till organisationen. Innan 1993 hade ett flertal organisationer inom ridsporten funnits sida vid sida med egna specifika huvudfrågor. I samband med OS i Stockholm 1912 bildas det första ridsportförbundet, *Svenska ridsportens Centralförbund* (SRC), som framförallt organiserade och utvecklade tävlingsverksamheten inom ridsporten. Nästa organisation som bildades var *Svenska Lantliga Ryttarföreningarnas Centralförbund* (SLRC), vars huvudfråga var hur uppfödare skulle hantera arméns avhästning. I organisationen satsade de mycket på utbildning och kursverksamhet om hästens skötsel och ridning. Näst på tur var *Ridfrämjandet* som satsade på att göra ridsporten tillgänglig och mer folklig. I samband med att ridskolorna ökade blev det också mer eftertraktat att ha hästar som passade för yngre ryttare. Ponnyer var en bristvara både på landsbygden och på ridskolorna och en organisation börjar formas för att ändra detta. Resultatet var *Svenska Ponnyföreningen* (SPF) som ordnade uppvisningar för att visa ponnyns mångsidighet och organiserade tävlingar för de små hästarna. 1993 beslutar de fyra organisationerna att de går samman och istället bildar *Svenska Ridsportförbundet* (SvRF), som tillsammans driver de enskilda förbundens frågor och ansvarar för ett växande antal grenar inom ridsporten. 2016 har förbundet 895 anslutna föreningar och 166 442 medlemmar i 19 distrikt⁶. Vilket är ett minskande antal i jämförelse med år 2000 då antalet medlemmar är 215 000. Det finns alltså tecken på att den organiserade ridningen inom föreningar minskar. Däremot har antalet hästar ökat sedan 1970. Jordbruksverket beräknade 2010 att det finns runt 300 000 hästar i Sverige, där majoriteten faktiskt finns i tätorterna (Hedenborg 2012). Alltså minskar inte ridning

⁶ <http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/>

som fritidssysselsättning, men färre befinner sig på etablerade verksamheter och fler skaffar egna hästar och rider i privat regi.

Med samhällets utveckling har en stor förändring skett inom den svenska ridsporten och på våra stallbackar. Hästen fyllde förr en viktig funktion i samhället, men blev sedan utbytt och har idag en helt annan funktion inom fritidsutövandet. Hästen har istället fått en social betydelse för många unga, särskilt tjejer, och stallarna fyller idag en funktion som fritidsgårdar (Svala 2006). Ridinstruktörerna idag är inte längre militärer utan pedagoger med gedigna utbildningar från flertal universitet med inriktning på hästverksamhet. Men ridskolorna står inför stora utmaningar när urbaniseringen ökar och städerna blir trängre, vilket gör det väldigt svårt att hålla häst i tätorterna. Färre engagerar sig också i ideellt föreningsarbete och det blir svårt att driva ridskolorna rent ekonomiskt, vilket också gör det dyrt att rida. Trots att ridsporten tillsammans med hockeyn utgör de två dyraste sporterna för unga har ridningen blivit mer folklig. Ett allmänt ökat ekonomiskt välstånd, mer fritid och ett större intresse för motion och kamratskap har bidragit till att ridsporten inte längre tillhör överklassen (Forsberg 2007:44). En annan stor skillnad är att kvinnorna har tagit över stallen, från att ha varit en manlig domän. Ridsporten som långt in på 1900-talet fullständigt dominerades av män, har helt bytt skepnad och hästintresse kopplas nu till något typiskt kvinnligt. Men allt förändras inte, hästarna, vården de kräver och arbetet i stallet ser i princip likadant ut som för 100 år sedan. Det fysiska arbetet som kräver styrka och uthållighet är grunden i stallets kultur och har alltid varit, oavsett om det är kvinnor, män eller barn som gör det (Hedenborg 2012:201). Så trots stora förändringar lever en del traditioner kvar, och självklart så präglar historien samtiden även i stallet.

Sport eller livsstil?

Under 1800-talet bodde och arbetade större delen av Sveriges befolkning på landsbygden, men mot slutet av århundradet flyttade fler in till städerna och började jobba på industrierna. Distinktionen mellan arbete och fritid blev allt tydligare, och mänsikor ville fylla sin lediga tid med någon värdefullt. I och med nationalismens frammarsch i början av 1900-talet skapades också ett stort intresse för hälsa och hygien. I samband med detta börjar den organiserade idrotten växa fram allt mer. Idrott och sport var något som män sysslade och det dröjde lång tid innan kvinnors idrottsutövande togs på allvar. Anledningen till detta var att man menade att det fanns fundamentala skillnader mellan könen och att idrott skulle anpassas till kvinnan och mannens olika egenskaper. Idrott skulle alltså fostra kvinnor och män in i de roller de ansågs fylla i samhället, därav kunde de inte utöva samma typ av sporter (Hedenborg 2012:40-43). Idrotten ansågs också kunna skydda ungdomar från sociala problem i samhället, och föreningslivet byter karaktär och blir mer och mer institutioner för fostran. Inom Ridfrämjandet anställer de två riksungdomsinstruktörer 1965 som enbart arbetar med utbildningsfrågor, ungdomsledarkurser och studiecirkel. Redan tidigt

börjar unga engagera sig inom ridsporten och idag har ridskolornas ungdomssektioner stort inflytande på verksamheterna (Hedenborg 2012:45).

På ett flertal sätt skiljer sig ridsporten från andra idrotter. Den mest tydliga skillnaden är att sporten utövas tillsammans med ett levande djur som kräver vård och omsorg. Alltså spenderar sportens utövare stor del av sin tid i stallgången och inte på hästryggen. SvRF beskriver sin verksamhet och dess skillnader från andra sporter:

att rida är så mycket mer än en timmes motion i veckan. De flesta som rider har ett djupt engagemang, att rida är närmast en livsstil. Det är en tuff sport där tjejer och killar, män och kvinnor tävlar mot varandra ända upp på olympisk nivå. Ändå är ridsporten känd som den stora tjejsporten (SvRF 1993:51).

Dessutom handlar stor del av ridningen om samspel mellan häst och ryttare, detta kräver att ryttaren har goda kunskaper i hästhantering, vilket bara fås genom att spendera tid i stallet. Det gjordes också tidigt skillnad på motionsridning och tävling med två förbund som ägnade sig åt olika saker, vilket det fortfarande finns spår av idag. Att tävla inom ridsport är ingen självklarhet, majoriteten av SvRF's medlemmar är endast personer som motionsrider. Av 155 000 medlemmar var det endast 39 000 som hade aktiv tävlingslicens under 2016⁷. Ofta kombinerars lektionsridning med att vara medryttare åt privatägda hästar för att kunna utvecklas snabbare. Ett flertal informanter beskriver att de under ridskoletiden red 1-2 gånger i veckan på lektion, kombinerade med ridning utanför verksamheten, var engagerad i föreningens ungdomssektion samt hjälpte till med det dagliga arbetet i stallet. Vilket brukade landa i att de spenderade cirka 4-5 dagar i stallet. I en del av fallen var detta informanter som inte hade någon högre ambition med sin ridning utan bara hade hästarna som hobby. Att man hyser en kärlek till hästen är enligt mina informanter det absolut största anledningen till att de börjar rida, och relationerna mellan häst och människa blir väldigt betydelsefulla. På det viset är det svårt att jämföra ridsporten med andra typer av idrotter och lagsporter.

Trots att antalet tjejer och kvinnor inom idrotten har ökat så går det fortfarande inte att säga att idrotten är jämställd⁸. Stöd och resurser till flick- respektive pojkidrotter är ojämnt fördelade, vilket drabbar tjejer inom ridsporten. Att det dessutom är ett stort antal tjejer som utövar sporten även utanför föreningslivet gör att mycket av deltagandet faller under radarn. Idag är det endast 30 % av ridanläggningarna kommunalt ägda vilket innebär att föreningarna själva står för stor del av kostnaderna. Resultatet av detta är att anläggningarna skiftar enormt i standard och kvalitet, vissa är desamma som den första ridhusboomen 1970. En tredjedel av föreningarna har varken omklädningsrum eller duschar, och vissa har fortfarande utedass. Ridsportens viktigaste

⁷ <http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/>

⁸ <http://www.rf.se/jamstallldhet/Jamstallldhetsmal>

framtidfråga är just en ökad jämställd fördelning av kommunala stöd till idrottsanläggningar(Hedenborg 2012:196). Riksidrottsförbundet är medveten om att flickidrott ofta kommer i andra hand när budgetar ska fördelas och att det finns ett strukturellt problem med detta, men utvecklingen går tyvärr långsamt i praktiken (Forsberg 2007:47).

3. Hästen

Från arbetshäst till gullegris

Hästen har länge varit människans följeslagare, både som redskap och kamrat. Men för hundra år sedan var det mannen och hästen som tätt jobbade tillsammans. I och med att hästen hade en betydande roll i samhället, fick också hästen en hög status. De som arbetade i stallarna och med hästarna var hästkarlar. Under ett antal decennier har dock ridsporten bytt skepnad, det som vi tidigare kopplade till manlighet har nu blivit kvinnligt. Med arméns förändrade roll under 1900-talet och intåget av ny teknologi inom jordbruket och näringarna så lyckades inte hästen behålla sin höga status. Istället ersatte motorn och bilen hästens tidigare roll, vilket då blev männens nya domän (Hedenborg 2012:198). När hästens roll förändrades från viktigt arbetsredskap till motionskamrat började också genuskodningen att skifta. Med ridskolans framväxt och den viktiga hälsoaspekt man ansåg att ridningen hade blev det allt billigare och mer tillgängligt att rida. I och med detta var det inte längre legitimt för män att upprätthålla sina band till den nya ridsporten, och hästkarlarna blev istället hästtjejer (Forsberg 2007:49).

Idag har våra föreställningar om ridsporten som tjejsport blivit så befästa att de är en självklarhet. I och med den historiska redogörelsen för ridsportens framväxt så vet vi att ridning inte alltid betraktats som en tjejsport. Men trots detta så ses de omsorgstagande aspekterna av hästsporten som något essentiellt feminint som då passar kvinnors natur (Redelius 2002:83). Att det skulle vara det biologiska könet som avgör om en sport eller idrott passar män eller kvinnor är en tanke Karin Redelius lekte med i sin avhandling *Ledarna och barnidrotten* (2002). Detta för att reda ut varför vissa idrotter har ett övervägande antal män eller kvinnor som ungdomsledare. Skulle biologiskt kön kunna vara avgörande i den ojämlika fördelningen av ungdomsledare; att kvinnors fysiska förutsättningar och psykologiska dispositioner är anledningen till att ridsporten är så överrepresenterad av kvinnor? Om det skulle vara så här är det svårt att förklara varför hästsporten för hundra år sedan var mansdominerad, eller varför trav- och galoppställen kryllar av män. Männens närvaro beror på det kontextuella sammanhanget, inte av biologiska förutsättningar. Inom trav- och galoppporten finns pengar och status, till skillnad från ridskolan. Djuret är detsamma, men sammanhanget något helt annat. Den biologiska faktorn har här ingen större betydelse, vilket är ett tydligt tecken på hur skillnaderna mellan könen bestäms av genus, alltså de sociala och kulturella förhållandena. Arbetet i stallet och hästarnas vård är samma både på ridskolan och i travstallet, men en plats anses vara kvinnlig och den andra manlig. Redelius slutsats är alltså att den enskilda handlingen i sig varken är kvinnlig eller manlig, utan att det är sammanhanget den utförs i som bestämmer. Så länge mannen är norm och överordnad i samhällsstrukturen och genussystemet, får kvinnors aktiviteter lägre status. Om en sport domineras av kvinnor blir det svårare att få manliga deltagare och sporten kommer då också värderas lägre (Redelius 2002:83-84).

Trots att hästens behov har förändrats mycket lite, har det ändå skett en viss utveckling för att passa dagens ändamål. Ridskolehästen idag är ofta av mindre typ, inte helt sällan importerad och allt vanligare av kallblodstyp, precis som jordbrukshästarna på sent 1800-tal. De ska vara viktbärande, tåliga, stabila och lugna individer som ska passa den stora bredd av ryttare som vistas på ridskolan (Hedenborg 2012).

Dock är hästar fortfarande redskap som fyller en viktig funktion för oss människor. Den tjänar en hel del kommersiella syften inom turism, handel, och rekreation. Det handlar däremot inte bara om pengar, hästar finns som redskap för att utveckla människans fysiska och mentala hälsa. För tjejerna i stallet är hästen ett redskap för att bli en skickligare ryttare, med mål att uppnå och höga ambitioner. Detta beskrivs av min informant Tuva:

Sen kanske du tar lite för mycket skit, mer än vad du borde, eller vad en normal människa kanske gör. Jag känner ju inte att det är skit, för mig är det bara ett steg på en väg. Jag tror inte jag hade haft den tanken om jag inte hade hållit på med hästar. Och just den här känslan av att du inte riktigt är hundra nöjd, du nöjer dig inte med vart du är utan du vill hela tiden leta efter nya saker att lära dig, nya kunskaper. (Tuva)

Genom ridningen skapas personliga värderingar, krav och förställningar om sin person. Vem man är, vad man vill och hur långt man klarar att utmana sig själv innan man når gränsen är frågor min informant brottas med. Genom hästarna kan detta sättas på prov. Att vistas i stallet och ha hästen som redskap hjälper henne att orientera sig i bilden av sig själv, och hur hon vill uppfattas, både i sina egna och andras ögon. Kulturen i stallet kan i allra högsta grad kopplas samman med relationen till hästen. Hästen är det grundläggande elementet till att en kollektiv gemenskap formas och skapar en kultur. Tjejernas relation till andra, men också till sig själva bestäms genom den kulturella kunskap som kretsar kring hästen. Hästen som symbol är grundläggande i vilka tankar och värderingar som finns i stallet, den är också den drivande faktorn till vilka praktiker som utförs och varför. Stallens fysiska utformning, med väggar, golv och tak är byggda på ett sådant sett som ska gynna hästen och dess välbefinnande. Därför styrs också den rumsliga uppfattningen kring hästens villkor, vilket i nästa led också styr hur tjejerna rör sig i stallens rumslighet. Hästar är också vad som brukar kalla ett vanedjur, de rutiner och ständigt återkommande ritualer som finns inom kulturen är styrda av människans förhållande till djuret. Att betrakta hästen som symbol tydliggör kulturens ramar och praktiker, vilket ger en större förståelse vad som driver tjejerna i deras konstruktioner av jaget.

En barndomsfantasi som går i uppfyllelse

Jag var seriös när jag var liten, med det där asså, jag hade en samling såna håriga barbiehästar som ser ut lite som riktiga hästar, inga my little pony och plastgrejer, utan det skulle va dom. Jag hade 40-50 stycken, alla hade namn och personlighet. Jag sydde täcken med namn på till varje häst, och skrev ner i min lilla anteckningsbok vad den hette och hur hög den var i mankhöjd, och hur den var i temperamentet och ah du vet allt. Jag hade döpt min gård och det var utstuderat och riktigt på allvar, haha. Ett riktigt arbete. (Elina)

De flesta av mina informanter intresserade sig tidigt för hästar, ibland långt innan de faktiskt började rida. Det visade sig i lekar där de gav namn till en fantasihäst som var ens egen, denna skulle borstas, ridas och tas om hand. Att läsa skönlitterära böcker om hästar, prenumerera på hästrelaterade tidningar och ha hästleksaker var också vanliga sätt att få utlopp för hästintresset. Flera benämner sig själv som "galna" eller "tokiga" i hästar och hade svårt att förstå om deras vänner inte visade samma intresse.

Vissa har mammor som ridit i tonåren, som uppmuntrade hästintresset. De menade att mammorna fick uppfylla sina egna drömmar om hästlivet genom att låta sina barn rida. Syskon och kompisar var också anledningar till att de ville söka sig till stallen, och många av mina informanter började på ridskolan tillsammans med en bästa vän. Första ridupplevelsen var ofta på ponnyridningar med små Shetlandsponnyer på ridskolor och djurparker. Ibland fanns det också hästar de hade möjlighet att rida när de åkte till familjens sommarställe på landet. Två av mina informanter är uppväxta i stallet med aktiva föräldrar, de menar att hästintresset aldrig var ett val utan snarare en självklarhet.

Det finns olika ingångar till stallvärlden, men gemensamt verkar vara en kärlek till djur och att intresset för hästar spiller över på andra aspekter av vardagen. Detta genom att som barn leka, rita, drömma och prata häst. Men hur kommer det sig att intresset vaknar hos så många tjejer, ibland långt innan de får möjlighet att vara nära hästar i verkligheten?

Länge har forskare tänkt att det handlar om flickors förbupertala längtan efter att ge och få kärlek som gör att man fantiserar och drömmer om hästar. Att det finns ett behov av att visa omsorg för något, vilket förbereder en för vuxenlivet, relationen till mannen och vård av ett barn (Hedenborg 2012, Nikku 2005). Denna tes stärker föreställningen om att kvinnan skulle ha en särskild uppsättning egenskaper som gör att hon lämpar sig speciellt för vissa uppgifter i livet. Dock börjar samtida forskare ersätta denna ensidiga bild med en mer nyanserad och kontrastrik förklaring till hästintressets uppkomst. Senare studier visar mer på att det handlar om att utöva makt och ha möjligheten att ta kontroll över sin situation. Drömmen om en egen häst handlar om kärlek och omsorg,

men det handlar också om att bemästra ett djur som väger ett halvt ton (Nikku 2005:29). När en sexårig flicka drömmer om att utmana sig själv på det sättet, utmanar hon också de förställningar och förväntningar på vad en sexårig flicka ska klara av. Till skillnad mot en 300 grams fotboll tar hästtjejen kommando över 500 kilo häst, vilket inte motsvarar rådande normer av vad som anses vara manligt och kvinnligt (Nikku 2005:34).

När min informant berättar om sin samling barbiehästar, gården de skulle bo på och täckena hon sydde tänker jag varken på gullande eller förberedelser för att potentiellt bli mamma. Snarare handlar det om ett barn som genom sin fantasi visar en enorm företagsamhet och självständighet. Samma sak gäller de informanter som berättar om fantasihästar som ska ridas och skötas, det handlar inte endast om att visa kärlek, utan om att ta ansvar över något som bara är ditt. En handling få unga flickor har möjlighet att göra i verkliga livet. De hästböcker många tjejer i unga åldrar konsumerar skildrar näst intill romantiska förhållanden mellan människa och häst, men också det hårda arbetet som ligger bakom. Ofta handlar böckerna om en flicka som måste tämja en vild eller svår häst, något hon i slutändan lyckas med, helt på egen hand (Hedenborg 2012:177).

Ambjörnsson beskriver i *En klass för sig* (2008) att det länge fanns en allmän föreställning inom psykoanalysen att fantasier och lekar bland unga flickor bottenar i ett empatiskt omsorgstagande, vilket är ett drag som kommer från den nära relationen till modern under uppväxtåren. Leken är ett sätt att förbereda sig för mötet med pojken, som samtidigt blir hennes frigörelse från modern. Det heterosexuella mötet blir ett måste för att helt kunna bli vuxen, och skapa en tydlig genusidentitet. Ett förhållningssätt som är skapat ur den heterosexuella matrisen. Skillnaden mellan manligt och kvinnligt genus möts och binds samman av begäret mellan dem, de två förverkligar varandra och gör därför heterosexualiteten till den enda möjliga sexualiteten. Denna modell för identitetsutveckling har flera problem, den tar heterosexualiteten förgiven, osynliggör andra sexuella erfarenheter som homosexualitet, och den förstärker de stereotypa förväntningar som finns mellan flickor och pojkar (Ambjörnsson 2008:15-20). Istället för att fortsätta att reproducera stereotypa könsbundna identitetsdrag visar mitt material på att leken inte endast utvecklar omvårdande drag eller är en förberedelse inför en senare heterosexuell relation. Leken verkar också utforska känslor kring kontroll och eget beslutsfattande, vilket uppmanar till kreativitet och självständighet.

Ansvarstagande som kärleksakt

Hästintresset brukar ofta starta i drömmar och fantasi, men när tjejerna får börja rida på ridskola ersätter de lekarna med verklighet, en upplevelse som överträffar förväntningarna, men som samtidigt inte blir exakt vad de hade tänkt.

Vi var i klubbrummet. Jag var så himla rädd, för när man började, eller när jag började så hade dom bara stora hästar. Det var ju sen efter några år som dom började köpa in ponnys. Och så är man ju ganska liten när man går i trean, oh my god, dom va så stora. Jag var ju så jäkla rädd och nervös. (Klara)

De snälla ponnyerna med spetsade öron och fluffig pannlugg som hade setts på bilder och lästs om i böcker tillhörde inte alltid heller ridskolans verklighet. Snarare tvärtom.

Och hur ofta blev man biten egentligen? Asså dom menar ju inte att göra dig illa egentligen, och man lär ju sig liksom. Jag var alltid mer rädd för att bli sparkad än biten. Man kunde ju liksom ta upp en hand om det kom ett hästhuvud flygande mot en, för då blir ju hästen lite chockad. Men ett jävla bakben är ju lite svårt. (Klara)

Trots sura hästar i smala spiltor så tycker alla mina informanter att ridningen var rolig. De säger att de hittade hem, aldrig upplevt något liknande och att de fann en självklar plats i sadeln. För många var det ändå tryggt att ha någon med sig, en förälder, syskon eller vän. På det viset kunde de få hjälp med sura hästar, hur utrustningen skulle sitta eller bara ha någon att dela nervositeten med. De flesta uttrycker att de som nybörjare tyckte om snälla hästar som var lätta att sadla och fatta galopp på. Med åldern och med ökad kunskap utvecklas tanken om hur en bra häst ska vara. Att lyckas samspela med en svårare häst ger mer belöning än att hantera och rida en av de snälla. Ganska snabbt får tjejen sin egen favorithäst, som väljs utifrån sina egna preferenser. Ofta beskrivs valet utifrån att de känner ett visst band, och att ens egen personlighet matchar hästens. Det kan säga klick direkt, eller så tar det längre tid och hon måste vinna hästens förtroende. Oavsett så handlar det om att känna tillhörighet till *en* individ, och inte flera.

I stallet råder en stark parkultur mellan människa och häst. Tjejerna känner extra mycket för en viss häst som sen uttalat blir ens favorit. Tvåsamheten förstärks genom skötarsystemet, som endast tillåter att fr tar hand om en häst åt gången. Ofta står tjejerna länge i kö för att få chansen att bli skötare till just sin favorit. När väl turen kommer till en själv får man bli hästens andreskötare. Vilket ansvar andreskötaren har skiftar beroende på vilken ridskola tjejerna är på, men överlag handlar det om att hästarna ska bli borstade, ompysslade och undersökta efter potentiella skador. Arbetsuppgifterna tas på stort allvar och en informant berättar att hon kunde spendera timmar med att borsta sin favorithäst, och när hon var klar med det försökte hon lära honom tricks. Nästan alla menar att hästen blir ens bästa vän, någon som alltid lyssnar och tröstar när något är jobbigt. En del av mina informanter pratar om relationen till sin favorithäst på ett sätt som liknar hur en kärleksrelation mellan två människor beskrivs.

Däremot så skötte jag ju Tuffe och han var ju mitt allt, det var ju liksom världens bästa och jag var jättekär i honom. Jag tror att anledningen till

att jag red var att jag älskade hästarna, och det var ju roligt socialt med kompisarna. Men det var framförallt kärleken till hästen och den hästen som man hade ett speciellt band till. (Wendy)

Jag tror att det är någonting med, jag kallar det för elektricitet, det är någonting mellan djur och människa. Man behöver inte prata för att förstå varandra och sen att det är så vackert, så man glömmer allt medan man är där. (Britta)

Att ha hästar som hobby tar mycket tid, vilket då stjälar en del tid från andra aktiviteter. Samtidigt befinner sig majoriteten av hästtjejer i en ålder då det förväntas att känslor och förälskelser ska blossa upp. Om man då sällan befinner sig på sociala arenor där det finns chans att träffa personer i samma ålder, får känslorna istället utlopp i stallet. Detta är något som norska Ella Koren och Bente Træen skriver om i *Jenter og hest* (2003). De menar att hästtjejer har en legitim anledning till att inte befinna sig i sammanhang där det finns en förväntan eller press på att inleda ett parförhållande. Att prioritera hästen och stallet innebär oftast att de blir tvungna att välja bort fester och liknande konstellationer. Utifrån sett anses inte dessa hästtjejer vara ensamma, utan vänner eller mindre vuxna på grund av sina prioriteringar, eftersom stallet är en berättigad anledning att inte delta.

Trots att tjejerna i studien reflekterat över skillnaden, och också ser en tydlig skillnad mellan relationen med en häst, och relationen med en partner, så har de möjlighet att öva på att uttrycka olika typer av känslor på hästen. Det handlar om att visa kärlek, men också att lära sig att kontrollera aggressivitet. Relationen till hästen ligger som grund i en känslomässig mognad, där tjejen får chans att öva på hur hon uttrycker kärlek och dedikation till en annan individ. Samtidigt som stallet blir en träningsarena till att lära sig hur man lever i en parrelation, ger den också tjejerna andrum från den press som finns i tonåren till att inleda kärleksförhållanden. Koren och Træen menar att stallet ger tjejerna en möjlighet till att mogna långsammare, och möjligtvis mer i sitt eget tempo, än vad tjejer i andra sammanhang gör. En heterosexuell relation krävs för att en tjej ska anses vara fullvärdig, samt ha uppnått en viss åldersmässig mognad. I könsblandade sammanhang är det därför en högre press på att ingå i den typen av relation för att passa i en heteronormativ ordning och få tillgång till den sociala gemenskapen (Ambjörnsson 2003:116). I stallets könsseparerade miljö kan inte dessa krav följas och därför är inte heller pressen på att ingå i parrelationer lika hög.

Trots att det finns tydliga paralleller mellan relationsformerna är hästtjejen mer fri i sitt förhållande till hästen än i en parrelation. De bestämmer själva vad målet med relationen är och de kan sätta gränser för hur mycket de vill involvera sig. Hästtjejen är alltså i kontroll och den dominanta parten i förhållandet till hästen. Detta kan ge hästtjejen beredskap till att sätta egna gränser och uttrycka önskningsar och behov i senare mänskliga relationer menar Koren och Træen.

Bild 1.

Att visa omtanke och ansvar är en central del av livet i stallet. Mycket tid går åt till att se om hästarna mår bra. Att prioritera hästarna före sig själv blir ett bevis för ens engagemang och något tjejerna stoltserar med. Under min gruppintervju satt flera tjejer och snörvlade, en förkylning håller inte en hästtjej ifrån stallet, oavsett sin egen hälsa behöver hästen samma omvårdnad. Att kunna förstå hästens behov och möta dessa bidrar till att tjejerna anses vara kunniga och kompetenta, något de själva drivs av. Om något blir fel är det viktigt att man vågar göra om, be om hjälp eller säga till, allt för hästens välbefinnande.

Mycket handlar ju om hästens bästa i det fallet, jag vill inte att sadeln ska åka bak för då kommer hästen få ont i ryggen. Att man inte gör det bara för att tillrättavisa någon för att det är kul, utan att man gör det för hästens skull. (US)

Tjejerna i ungdomsstyrelsen betonar vikten av att de finns tillgängliga i stallet, de kallar sig själva för "ankare" och finns till för att skapa en trygg miljö för både människorna och hästarna. De menar att de inte får vara rädda för att ingripa om något blivit fel, men att de inte får utnyttja sin position och kompetens på ett negativt vis, allt ska göras i hästens tjänst. Ett annat sätt att bevisa sin kompetens är att positionera sig mot de tjejer man anser sköter eller rider hästarna på ett felaktigt vis. Flera informanter berättar om hur de har suttit på manegens läktare och kritiskt studerat andra elevers kunskaper i ridning. Likväl är det flera som ställer sig mot större verksamheter där hästarna blir "maskiner" som ska vinna tävlingar och endast fyller ekonomiska syften. Genom att ta ställning mot felaktig behandling av hästar upphöjer de sig själva och sin kompetens, vilket i sin tur skapar ramar kring hur de själva vill vara och vem de identifierar sig som. Omsorgen om hästen blir ett viktigt verktyg i konstruktionen av identitet och ett sätt för tjejerna att ta ställning och skapa sig preferenser i stallet. Hästen är en viktig faktor som driver skapandet kring det konstruerande jaget, vilket bildas inom de ramar och villkor som finns inom kulturen. Att ställa sig mot en viss handling förstärker den egna subjektpositionen. Ens personliga värderingar existerar inte isolerat och naturligt inom individen, utan är en produkt av sociala och diskursiva sammanhang som finns omkring

en (Petersson 2003:26). Därför är hästen en styrande aktör i iscensättandet av hästtjejernas uppfattning om sig själva, och vad som är gångbart inom kulturen och inte.

Omsorg och omvårdnad är något som traditionellt förknippas med kvinnan och hennes egenskaper. Att känna empati, läsa av behov och vara närvarande är något som kvinnor förväntas vara bra på. Dessa kompetenser får hästtjejerna träna på i stallmiljön och hjälper dem att utveckla färdigheter i att tyda signaler som sträcker sig utöver det verbala. Så på ett sätt förstärker och reproducerar stallet de sociala och kulturella förväntningarna som finns på kvinnor. Att hästen behöver människan för att må bra ger tjejerna kunskap i att se andras behov, tolka signaler och får dem att bry sig om andras välbefinnande. Känslighet är en del i detta, men samtidigt uppmanar också stallet till självständighet och ambition. En stor del av diskussionen kring omsorg bottenar i att det måste finnas en grundläggande kunskap hos tjejerna för att kunna utöva denna omsorg. Därför bör inte omsorg betraktas som en stereotyp föreställning av kvinnligt omhändertagande, utan snarare en kompetens dessa tjejer skaffar sig genom praktiskt handlande och erfarenhet. Detta skapar en ny och mer nyanserad bild av den omsorg som förkroppsligas av kvinnorna inom kulturen. Dock är omsorgen till hästen en stor del av iscensättandet av det feminina genusbeteendet. Det återskapas ständigt i den grundliga ryktningen av hästen, de intima smekningarna över mule och hårrem, och det omsorgsfulla flätandet av hästens svans och man. Den förkroppsligade femininiteten som utspelar sig i samband med hästens skötsel ger tjejerna möjlighet att utforska de genusbeteenden som förväntas av dem. Hästen som djur kräver sällan den typ av omvårdnad tjejerna faktiskt ger dem, den bryr sig inte om flätor eller hur blank den är i pälsen. Ändå drivs hästtjejen av en normativ femininitet som förkroppsligas näst intill sensuellt genom den fysiska relationen som utspelar sig kring hästhanteringen. Detta sätts dock i stark kontrast till den tydliga auktoritära position de tvingas skaffa sig gentemot hästen.

Korta tyglarna

Att lära sig att förstå och kommunicera med hästar är av största vikt för att lyckas i hästvärlden. Med kunskap förväntas det att du som ryttare ska kunna ta kommando och bli hästens ledare. Om detta inte sker har man fysiskt ingen chans att kontrollera hästen, och ett samarbete är omöjligt. Kunskap om hästen och dess signaler är det absolut viktigaste för att en hästtjej ska anses vara kompetent. Att kunna kommunicera med små, men tydliga signaler och hantera många olika hästar är viktiga statusbringare i stallets sociala värld. För att bli ledare över en häst menar mina informanter att man måste vara bestämd och tydlig, men samtidigt mjuk och lyhörd, båda delarna är lika viktiga. Du måste vara stark nog att visa för hästen att du bestämmer, samtidigt som du måste behandla den väl för att förtjäna dess respekt. Att lära sig detta är den stora drivkraften hos mina informanter, och något de anser är helt vitalt för att samspel ska ske. Stallkulturen lär på så vis ut en typ av *maskulin femininet* vilken krävs för att de ofta fysiskt små tjejerna ska kunna hantera hästarna. På så sätt förklarar de sina kvinnliga

kroppar med ett traditionellt manligt beteende för att "lura" djuren att de är auktoritära ledare. Maskuliniteten som iscensätts är starkt präglad av en militär, rak och klar kommunikation som också förkroppsligas med raka ryggar och tydligt rörelsemönster. I relationen till hästen har de chans att utforska förväntat manliga beteenden, vilket inte erbjuds på samma sätt i andra sammanhang.

Ska man behandla stora djur fast man är ganska liten själv, då måste man kunna vara bestämd och ryta ifrån, man är liksom inte rädd för att agera. (Wendy)

Wendy beskriver hur en viss typ av kroppslig och verbal praktik krävs för att det ens ska vara möjligt att hantera stora djur som hästar. Hur tjejerna väljer att handla har stor påverkan på vilken roll de vill bli tilldelad inom kulturen. Det är av stor vikt att det finns en balans mellan det hårda och det mjuka i relationen till hästen. Detta både för att bli en bättre ryttare men också för att få eller behålla en viss position i stallet. Att ha kunskap och att handla på rätt sätt ger status och respekt, men att agera fel eller bedöma en viss situation på ett felaktigt sätt gör att hästtjejen snabbt kan minska i värde. Innanför kulturen råder ett starkt hierarkiskt system baserat på aktörernas kunskap och kompetens.

Det är framförallt i situationer där kunskap förkroppsligas i handlingar som ens subjektsposition skapas och man blir tilldelad sin plats i hierarkin. Därför är det av största vikt att handla "rätt" inom kulturens ramar, och att detta uppmärksammas av andra med en högre position i hierarkin. Alltså är det inte bara handlingar som är av betydelse inom kulturen, utan också relationer till andra med en överordnad status. Alla tjejerna är starkt influerade av de rangsystem som finns i stallet, och man är mycket medveten om att det finns under- och överordnade positioner. Den kvinnliga gemenskapen i stallet bidrar till dessa strukturer genom att underordna vissa deltagare, medan andra upphöjs och hyllas. Den hyllade individen är den som behärskar kulturens praktiker bäst, vilket respekteras av de underordnade. Detta kan liknas med en hegemonisk maskulinitet där rätt manlighet i rätt sammanhang premieras och är det mest eftertraktade. Trots att det är en helt kvinnlig miljö går det att dra paralleller till den hegemoniska maskuliniteten, men istället är det ett maskulint beteende som uttrycks i en kvinnlig kropp

Den starka tvåsamhet som råder i stallet bidrar också till att tjejerna skapar revir kring sina hästar, och detta blir ofta en grund till konflikter. En kamp om tolkningsföreträde och rätten till hästens välmående bildar grupper som positionerar sig mot varandra. Oftast yngre mot äldre, nybörjare mot rutinerad och hästägare mot ridskoleelev (Forsberg 2007:73). Att behålla sin position i stallet innebär att tjejerna hela tiden måste handla på rätt sätt. Om de inte gör det så förlorar de förtroende från sina vänner, ridlärare och även hästen. Mina informanter från ungdomsstyrelsen menar att de alltid ska hantera sin häst som om någon tittade på.

Man ska alltid rida som om någon kollar på, eller att någon filmar en och att alla kan se en. Att man är stolt över det man gör i alla lägen. Hur man hanterar varandra och hästen. (US)

Att ständigt agera som om någon betraktade eller bedömde ens handlingar visar hur viktig kunskapen kring hästen och dess hantering är för tjejernas identitet och självuppfattning. Att råka göra fel medan någon ser på kan ha förödande konsekvenser för tjejernas sociala status i stallet. Det finns ett starkt stigma kring att vara "dålig" på hästar och det finns en ständig rädsla att bli betraktad som någon som gör djuren illa. De höga krav som ställs på tjejerna bidrar till att de, som min informant uttryckte det, "måste växa upp fort", vilket är en känsla som framkommit i flera av mina samtal. Men att leva upp till förväntningarna och faktiskt lösa de problem man ställs inför ger en god självkänsla och även en större förståelse för sin egen styrka, en styrka som ständigt sätts på prov, både fysiskt och psykiskt i stallkulturen.

Att ligga steget före i kommunikationen med hästen, och kunskapen i att läsa av små signaler från djuren gör tjejerna lyhörda och observanta. Dessa egenskaper är väsentliga i hanteringen av hästar, både för att kunna ta kontroll över situationer innan de händer, men också för att bli handlingsförberedd när något väl sker. Kontroll över sina känslor är också kopplat till detta. Den mest förekommande bilden kring hästtjejen kretsar kring hur mycket känslor som hon visar till sina hästar. Men att inte visa känslor är minst lika relevant. Hästar är fantastiska på att läsa av stämningar, rädsla och nervositet. Vilket snabbt smittar av sig. Att inte visa rädsla och att ha kontroll över sitt känsloliv är något tjejerna tidigt får lära sig i stallkulturen.

Nä, asså man behöver bara vara säker på att man vet vad man ska göra. Eller vad man tänker att man ska göra. För vi har lite hästar som liksom markerar lite för att dom är osäkra, då hjälper det inte att jag är osäker, för då blir det ju en krock bara, så då måste jag visa att jag behärskar den hästen. (US)

I samband med att ridsporten gick från att vara mansdominerad till att befolkas nästan enbart av kvinnor förändrades stallkulturen. Klimatet i stallet har blivit mer välkomnande, inte lika tävlingsinriktat och mycket tid på ridskolorna hänvisas till att skapa gemenskap bland dess elever. I mitt samtal med ungdomsstyrelsens tjejer får just detta ta mycket plats, samtidigt som de uttrycker vikten av att vara en bra förbild som alltid ställer upp och hjälper de yngre. Det är ofta en normativ femininitet som presenteras som idealet, att man är empatisk, omsorgstagande och kontrollerad. Att vara mjuk och förstående är uttalat viktigt för att andra elever ska känna sig trygga och välkomnade på ridskolan. Detta brukar anses vara ett typiskt innehåll i ett normativt beteende hos tjejer. Trots att det är denna normativa femininitet som förespråkas i samtalen med mig, verkar den könssperarerade stallvärlden också tillåta ett mer

maskulint förhållningsätt till stallets praktiska handlande. I mötet med hästen tillåts och upphöjs även ett tuffare och starkare ideal, där försiktighet eller rädsla inte får mycket utrymme. Mycket på grund av att det behövs i hanteringen av hästen, men också för att kulturen länge har präglats av en maskulin och militärisk diskurs, som hästtjejen tidigt fostras in i.

När ridsporten fortfarande var en manlig domän var det självklart att hästhantering och ridning innebar en viss risk, att det var farligt, gick fort och var tekniskt svårt (Nikku 2005:30). I diskursen kring stallet idag läggs mer fokus på pyssel och omvårdnad, mys och gos. Vilket är en stor del och kanske det härliga med att hålla på med hästar. Men det tunga arbetet som förr utfördes av män är fortfarande detsamma, enda skillnaden är att det nu görs av kvinnor och inte alls har samma status. De egenskaperna som stallkarlarna förväntades ha i mötet med hästen förr har traderats ner i generationer och är idag i princip samma egenskaper som de unga tjejerna skaffar sig för att bli duktiga hästtjejer. Efter en lång tid av kvinnodominerade ridskolor kan man då fråga sig om det verkligen är manliga egenskaper som överförs till nya generationer. I allra högsta grad borde det riskfyllda och utmanade arbetet i stallet kallas för kvinnligt, då det framför allt är kvinnor som utför det.

Inget hinder för högt

J: Är det viktigt att man är modig och tuff när man är i stallet?

M: Du behöver inte vara tuff, men du måste ju vara modig, och se till så du sprider över lugnet så inte hästen trampar ner dig.

J: Man får inte visa om man är nervös?

M: Visa? Nej, du får se till så du överhuvudtaget inte är det, för annars känner hästen det direkt. (Britta)

Att inte visa eller känna rädsla och osäkerhet tar alla mina informanter upp i mina intervjuer. Ryttarens känslor kan direkt överföras till hästen och påverka dess beteende. Lugn speglar lugn, medan osäkerhet speglar osäkerhet. Tidigt får tjejerna lära sig att hantera oönskade känslor genom olika metoder. Det kan handla om att ta djupa andetag, sjunga mjukt eller tänka på annat. De tjejer som har lång erfarenhet av hästar har detta beteende djupt inpräntat i sig, vilket innebär att de positionerar sig emot dem som visar sina känslor för mycket. Om en elev blir rädd eller börjar gråta under en lektion är det slöseri med deras egen tid. De är medvetna om att det kan verka okänsligt, men de är tydliga med att den egna utvecklingen måste gå först och att ridlektionerna är dyrbar tid. Ridlektionerna brukar ofta vara fullspäckade för att alla ska kunna hinna testa alla moment, och det finns sällan tid till att ge hjälp till enskilda individer. Dock förklarar de flesta att de själva ibland blir rädda eller nervösa, men att skillnaden ligger i att inte agerar ut de känslorna man upplever.

Föreställningen om att flickors naturligt omvårdande egenskaper kommer ur relationen till modern, skapas också ur föreställningar om hur mannens självständighet utvecklas genom separationen från henne (Ambjörnsson 2008:18). Tidigt stöps även pojken egenskaper ur den sociala och kulturella roll han förväntas fylla. Maskulinitet skiftar beroende på vilken kontext man befinner sig i, men de värderas olika beroende på dess relation till varandra. Den hegemoniska formen av maskulinitet är alltid den mest åtråvärda och befinner sig högst i en hierarki där andra maskuliniteter är underordnade. Olika kulturer fostrar till olika maskuliniteter, och den militära kultur som länge präglat stallet kan vara en förklaring till tjejnarnas beteende och värderingar. Maskulinitet behöver inte vara kopplad till en manlig kropp, den kan likväl skapas genom att handla inom vissa strukturer i en viss social miljö (Connell 2000:10-11). Att tillskriva sig själv manligt kodade egenskaper ger en högre status än de som uttrycker starka känslor och därmed också traditionellt kvinnliga attribut. För att vinna mark i kulturen krävs det att man applicerar stereotyp manliga beteenden, som uttrycker sig genom handlingar och i positioneringen mot de som inte fyller de förväntade kraven.

Fundberg beskriver hur idrott är starkt präglad av hierarki och tävling i kombination med könssegregering. Olika samhällen i alla tider har använt disciplinering och praktik för att organisera idrott vilket producerar bekönade kroppar. Den manliga kroppen inom idrotten är stark, smärttålig och har en önskan om att konkurrera och känna sig överlägsen. Detta är en typ av hegemonisk maskulinitet i sportsliga sammanhang som Funderbergs fotbollspojkar vill leva upp till genom att "bita ihop" när de skadar sig och kontrollera sina känslor (Fundberg 2003:156). Stallet är inte ett undantag i denna typ av fostrande praktik där skador och smärta förväntas ignoreras. Detta förhållningsätt antas av de flesta inom kulturen vilket gör dem medskyldiga till att upprätthålla detta maskulina känslideal. Det manliga idealet kan alltså förklaras både ur stallets militära arv, men också ur en diskurs kring sport där en förväntad maskulinitet bör förkroppsligas för att ens sportsliga insats ska räknas. Tjejnerna i stallet har fått lära sig, och är medvetna om vad som kännetecknar en bra idrottare, vilket de också vill efterlikna för att vinna status.

Skador eller sjukdom är tillstånd som skjuts undan och ständigt förminskas, vilket också är ett bevis på hur stallets sociala miljö uppmuntrar manligt kodade beteenden. Trots att det kan uppfattas som dumt att ignorera skador och sjukdom, är den maskulina strukturen i stallet så stark att det ändå tillåts och uppmuntras att strunta i sin fysiska hälsa. En av mina informanter berättar om hur hon som liten ramlar av en ponny i galoppen på en ridlektion.

Alla trilla av jättemycket när man började med galopp. Ponnyerna visste ju det så dom tog några galoppsteg sen gjorde dom en 90 graders vinkel rätt in i manganen och så flög man av, då var det bara upp igen, inga krusiduller. En gång trilla jag av och jag fick så ont i axeln, men upp igen. Så gick jag med den där axeln, och jag hade så ont, och det var sån

simning i skolan, jag kunde bara simma med en arm. Jag var elva år, till slut åkte mamma till sjukhuset och då var nyckelbenet brutet. (Jill)

Liknande historier finns hos flera av mina informanter. Att bli tvingad att sitta upp efter en avramling handlar om att ryttaren inte ska bli så rädd att denne inte vågar rida igen. Ofta försöker det avdramatiseras ytterligare med den gamla traditionen att den som ramlat av bjuder resten av ridgruppen på tårta. Risken att ramla av är något som ryttare lever med varje dag, därför går det inte att ständigt vara rädd, att bli härdad är ett måste, menar mina informanter. Förutom tårtkalas kan också avramlade ryttare tröstas med sägningen att man inte är en riktigt bra ryttare förrän man ramlat av 100 gånger. Inom ridsporten dessa metoder behövs skapas för att förminska och avdramatisera faran i att ramla av, trots att den faktiskt finns där.

Hästantering är alltid fylld av risker, men det förväntas att tjejerna i stallet ska utmana sina rädslor och klara av alla de riskfyllda situationer som skulle kunna resultera i olyckor. Detta ideal är något som reproduceras av alla inom kulturen. Vuxna auktoriteter i stallet tar för givet att tjejerna ska vara orädda och utföra de uppgifter de får utan att klaga. Att lyda order är en kvarleva från när militären fortfarande styrde stallarna, vilket visar sig i den lojalitet tjejerna visar sina överordnade. Inställningen till risker är något som lärts ut och traderats över generationer. Lika så respekten inför överordnade. Att vara orädd och aldrig säga nej är ett ideal som stallkulturen fostrar tjejerna in i, och är väsentligt för att anses vara en bra hästtjej.

Det är av stor vikt för ens egna sociala status att rätt relationer skapas till sin överordnade, vilka kan vara äldre mer erfarna tjejer, ridlärare, privathästägare eller ridskolechefen. Om tjejen vill få tillträde till gemenskapen och en säkrad plats i det sociala rangsystemet finns det inte utrymme till att tacka nej eller säga att hon inte vågar. När du visar dig kompetent och arbetsvillig inför dina överordnade blir du uppmärksam och också belönad. Skulle situationen vara omvänd är det istället inte säkert att du blir tillfrågad att göra någonting igen och din position i stallet kan därmed inte höjas. För stallets auktoritära och överordnade fungerar detta som ett provningssystem över vilka som är beredda på att hugga i och därmed är värdiga att få mer förtroende och en högre status. Dina egna beslut kring ditt handlade är av stor vikt i förhandlandet om social status, men sista beslutet ligger trots allt i dina överordnades händer.

Eftersom det förväntas att tjejerna ska hantera svåra situationer utan att tveka är det flera av mina informanter som menar att det har lärt sig att de klarar mycket mer än vad de tror. Att lyckas behärska en svår häst ger tjejerna belöning på flera sätt. De får ett bättre självförtroende, de lär sig om sina egna styrkor, de får beröm från ridlärare och även en förhöjd social status i stallet. Koren och Træen kallar detta för bemästringserfarenhet, vilket är något som skapas ur det ansvars- och säkerhetstänk som hästtjejerna måste skaffa sig för att kunna hantera potentiellt farliga situationer.

Bemästringserfarenheten grundar sig i en känsla av kontroll och att tjejerna känner sig kapabla till att medverka och påverka sin sociala omgivning. Tjejerna får i stallmiljön möjligheten att vara med och utveckla sin egen kompetens, istället för att känna sig begränsade till vad andra anser att en tjej bör klara av (Koren & Træen 2003:8).

Att tilldela sina stallkamrater feminina eller maskulina attribut beroende på dess beteenden var också vanligt förekommande bland mina informanter. Ofta är de maskulina egenskaperna de som är högst värderade i stallets normsystem. Tjejerna som inte lever upp till det maskulina idealet blir tilldelade benämningar som "tjejiga", eller "tjej-tjejer". Detta är något som görs av alla inom kulturen, oavsett ens sociala position. Ingen utav tjejerna beskriver sig som "tjej-tjej" eller anser att de passar i den mallen, däremot är det väldigt vanligt att de tillskriver andra dessa feminina negativt klingande attribut. På det viset finns det en stark motsägelse inom kulturen där den felaktiga femininiteten är underordnad, samtidigt som den beskrivs ta alldeles för stor plats.

*För jag har aldrig känt mig tjejig så, aldrig gillat pyjamaspartyn eller sånt. Jag var aldrig med på sånna saker för jag tyckte inte det var kul. Det är väl också en sån grej med stallet, är du lite utanför ramarna så har du ju ingen istället. För om du vill va med måste du passa i den där mallen, gilla pyjamaspartyn, ha din sköthäst, för att få vara en gänget. Typiska tjejtjejer. Sen la dom antingen av när dom blev äldre eller så blev dom sånna bortskämda som bara får och får men inte uppskattar hästen.
(Tuva)*

Dessa "tjej-tjejer" anses inte ta ridsporten på lika stort allvar eller att de uppfattas som oseriösa på grund av deras sätt och ageranden. Min informant menar att denna typ av tjejer bara är engagerade för stunden, men att så fort något bättre dyker upp brukar de sluta med hästarna. Genom att positionera sig själv mot dessa tjejer, upphöjer de sin egen ambition och målmedvetenhet. Det finns en stolthet i att vara helt hängiven hästarna, och att särskilja sig från "tjej-tjejerna" och deras beteenden förstärker deras egen position.

Alla mina informanter verkar eniga om att det är de typiskt maskulina egenskaperna som värderas högst i stallkulturen, bland annat mod, styrka, ambition och kontroll. Egenskaper de själva upplever att de har fått på grund av stallmiljön. Ändå framkommer det att man tycker att "tjej-tjejerna" tar för mycket plats i stallgången och att de själva uppfattar sig som någon i underläge. Några informanter upplever sig som ensamma och inte välkomna in i den gemenskapen som fanns bland vissa gäng i stallet, på grund av att de inte passar in i den feminina mallen. De tjejer jag intervjuat som var en del av stallgången eller större gemenskaper säger även de att man inte är den typiska tjejen, och uppfattar sig mer som en pojk-flicka. Detta är en uppenbar motsägelse inom kulturen. För att förminska andra tjejer används feminina egenskaper, men ingen anser

sig vara "tjejig", fast alla egentligen är tjejer. Det som är tydligt i denna motsägelse är att fel sorts femininitet aldrig uppskattas, oavsett vart i hierarkin tjejerna befinner sig.

Att tilldela personer feminina attribut på ett nedvärderande sätt är en vanlig härskarteknik, kanske framförallt i manligt dominerade kulturer. Men även i det könsseparerade stallet används en liknande teknik för att upphöja ett manligt ideal. Den sociala genusordningen sätter alltid maskulinitet i kontrast till femininitet, där maskulinitet värderas högst. Marginaliserade maskuliniteter tilldelas därför symboliskt feminina egenskaper för att fortsätta att bibehålla den ordning som upphöjer en viss maktstruktur (Connell 200:31). I stallkulturen är nedvärderandet av felaktig femininitet en tydlig språklig jargong. Kärringar och fjollor är kanske inte de benämningar som är mest använda i stallet, men "tjejig" och "tjej-tjej" fyller samma funktion. Benämningar målar tydligt upp vilka ramar tjejerna är tillåtna att handla inom, utanför ramarna är man istället en avvikelse. Att markera tydliga gränser mellan okej och inte okej är ett sätt att skapa ordning. Eftersom att ingen vill förknippas med att vara "tjejig" är det tydligt att den typen av femininitet utgör ett hot mot dem själva och kulturen. Utfrysning och utanförskap förklaras med att man själv inte passar in i mallen som "tjej-tjej" och "lipbeteenden" stjälar viktig tid från ens egen utveckling.

Däremot var det ofta på träningar som nån blev rädd och började gråta. Hade det vart en killträning hade ju det aldrig hänt. Och jag blev ju så förbannad för jag ville ju träna, "vad håller dom på med?" Och så skulle dom ju stanna upp. Så då blev man ju frustrerad, "stackars dig", men jag kände "bit ihop". Sånt lipbeteende, det hade nog inte vart okej om det var mer killar. Sen var det många tjejer som var så, kastade grejer och drama. (Wendy)

Här jämför en informant hur en viss situation på träningen skulle se ut om det istället var killar som utförde sporten. Citatet visar på hur ett förväntat manligt beteende skulle vara att föredra och är det önskvärda i detta sammanhang. Det säger också att ett typiskt förväntat kvinnligt beteende, som att visa känslor inte är lika tillåtet inom kulturen. Genom att uttrycka denna åsikt identifierar sig min informant som en tjej med det önskvärda beteendet och de normativt manliga egenskaperna. Det manliga idealet beskrivs här som det eftersträvansvärda idealet, vilket skapar starka kontraster och även motsättningar i hur tjejerna förväntas agera.

Connell beskriver hur maskulinitet skapas ur en större institutionalisering men kan samtidigt vara en del av en individs karaktär eller personlighet. Relationen mellan samhällets förväntningar på ens maskulinitet och hur den utspelar sig i privatlivet kan orsaka problem. Att leva upp till en manlig könsroll kan vara önskvärt i ett visst sammanhang, men skapa konflikter i ett annat. (Connell 2000:30). Stallkulturen fostrar en femininitet präglad av maskulina genusbeteenden, vilken befästs så starkt hos tjejerna att beteendet blir kopplat till deras personlighet och identitet. Dock skiljer sig

denna femininet från den som uppmanas i utanförkulturen. Det är en femininitet de inte kan identifiera sig med och därför också blir skrämda av när den tar sig in i stallkulturen. Att försöka förhålla sig till samhällets krav på hur tjejer ska agera, samtidigt som de befinner sig i en miljö starkt präglad av maskulina ideal tycks därför bli svårhanterligt. Stallkulturen uppmanar ett beteende samtidigt som övriga samhället förespråkar ett annat, vilket kan skapa förvirring i ens identitetskonstruktion. Ett beteende är normalt eller önskvärt i en miljö, men blir avvikande och bestraffat i en annan. Stallkulturens normsystem tycks vara säkrare än utanförkulturens och därför blir det också lättare att hitta och agera mot avvikande beteenden. Vilket visar sig i de häftiga reaktionerna mot "tjej-tjejer" som delas av de flesta inom kulturen.

4. Stallet

Att träda in i en tradition

Man brukade cykla dit efter skolan, så fanns det ett omklädningsrum, så man hade ju alla sina grejer där. Sen åt man Billys panpizza eller nudlar eller nått. Var det soligt så åt man maten ute. Man satt på bänkarna eller på stentrappan. Var det fint väder så var alla liksom där, haha, då ville man ju typ inte gå in och ta hand om hästarna. (Klara)

Varje dag kommer hästtjejerna cyklandes in på stallplan för att sedan snabbt sticka in till omklädningsrummet där de byter om till sina ridkläder. Ut från skåprummet kommer de, en efter en, iklädda ridbyxor och collegetröja med klubbemblem, mössa eller keps. Mina informanter berättar om hur de lämnar tankar och vardagen bakom sig, så fort stalldörrarna stängs bakom dem. I stallet tvingas man vara helt närvarande.

På många sätt liknar denna repetitiva omklädningsprocess hur skådespelare bakom kulisserna byter om till sina scenkläder innan en föreställning på teatern. Varje dag görs samma procedur, både på scenen och i stallet. Stallkulturens struktur skapar tydliga mönster och ritualer som varje dag måste följas och utföras av stallets aktörer. Miljön tvingar aktörerna att handla utifrån dessa ramar, vilket förkroppsligar stallets traditioner. Genom kläder, gester, språk och handlingar fortsätter traditionerna att reproduceras, men de är inte helt fasta utan kan omformas i processen. På grund av stallets tydliga avgränsning från resten av världen finns det en chans för tjejerna att konstruera helt andra roller mot vad de kanske har i skolan eller hemma. Och allt börjar i omklädningsrummet.

Där hade alla samma intresse och det spelade ingen roll. I skolan var det så uppdelat, det var nån grupp och så var det babes, sportbabes, dom coola killarna och skatekillarna. Medan i stallet så var det liksom babes, jag som va en totally jävla nobody, nån superalternativ, nån som nästan var lite emo. Så där fanns liksom alla grupper och stilar. Men när alla drar på sig ridkläderna så ser alla likdana ut och man har ett gemensamt intresse. Och egentligen så pratar man om samma saker och gör samma saker, men privat är man liksom väldigt olika. Det spelar ingen roll hur man ser ut. (Klara)

När ridkläderna är på blir tjejerna plötsligt del av ett sammanhang, vilket skapar en viss trygghet jämfört med skolans tydliga grupperingar. Men det finns också tydliga roller för tjejerna att fylla i stallet. Genom deras handlingar bestäms deras position i kulturen, och praktiska utföranden i stallet blir viktiga för deras egen identifikationsprocess. Ridskolans historiska arv formar stallkulturen, men kulturen går ständigt att omförhandla beroende på hästtjejernas ageranden under deras vistelse i stallet. Vad

tjejerna gör i stallet blir tätt sammankopplat med hur de uppfattar sig själva och sin identitet (Forsberg 2007:75). Kultur brukar förstås som olika koder, värden och föreställningar som människor delar och kommunicerar genom vissa handlingar. Etnologerna Billy Ehn och Orvar Löfgren kallar det för ett slags kollektivt medvetande, där man kan hitta vissa mönster i hur individer förenas i en gemenskap (Ehn & Löfgren 2001:9). Stallkulturen består av vissa traditioner, normer och ideal vilka skapar möjligheter men också begränsningar. Dessa visar sig i regler och handlingar som tillsammans utgör en ram för den kunskap som tjejerna utvecklar i stallet.

Det finns flera anledningar till att du som hästtjej byter om innan du är helt redo för arbetet i stallet. En anledning till att det finns skåp på ridskolan eller att föräldrarna tvingar ner en i källaren för att byta om är lukten. Lukten av häst är väldigt specifik, den är söt, stark, nästan frän och har en extremt bra förmåga att snabbt ta fäste på kläder. För att skydda sina andra kläder från lukten krävs det att du byter om, och detta förstärker också avgränsningen mellan stall och vardagsliv. Ridkläderna i sig fyller en viss praktisk funktion, framförallt ska de främja rörlighet, men också sitta kroppsnära för att inte fastna och utgöra en säkerhetsrisk. Den kroppsnära utformningen ska också göra det lättare för instruktörer att se ryttarens sits. Den så kallade lodräta sitsen är viktig för att man med små hjälper (signaler) lätt ska kunna styra och kontrollera hästen, den innebär att ett lodrätt streck ska kunna dras från huvud ner till foten, eller skänkeln på "ryttar-lingo". Kläderna frammanar en rak rygg och stark kroppshållning, vilket lyser igenom på tjejernas rörelsemönster i övriga delar av stallet. Kläderna tvingar fram en viss hållning och formar kroppen in i ett visst ideal. De tillåter vissa typer av rörelser, men begränsar i andra.

Hur kläder formar kroppen in i vissa ideal, normer och uppträdanden skriver etnologen Eva Knuts om i *Något gammalt, något nytt* (2006), där hon förklarar hur kläder kan framhäva önskvärda ideal, men samtidigt gömma det som inte passar in i normen. Bröllopsklänningen formar kroppen, men materialiteten gör också något med ens sinne och känsla för hur plagget rör huden. Att det finns en påtaglig skillnad mellan klänningen och morgonrocken, vilka båda skapar en viss kroppslig upplevelse (Knuts 2006:72-74). Ridklädernas materialitet påverkar hästtjejens kropp på ett liknande sätt, den fysiskt formar och framhäver, men den frammanar känslor och sinnesstämningar som förbereder individen för det praktiska agerandet i stallet.

Även hästens behov tvingar tjejerna till vissa beteenden. Hästar är flyktdjur som lever i flock, minsta ljud kan trigga deras instinkt att fly. Därför finns det tydligt uttalande regler om att i stallet gäller lugn och ro, man springer inte i stallgången och alla bör tala med dämpande röster. Allt för att inte störa eller skrämma hästarna. Hästen blir grunden i ett regelverk som ändrar tjejernas vardagliga manér, och det blir tydligt hur inträdet i stallet förändrar hästtjejens kroppslighet och förhållande till kroppen. Den militära traditionen blir förkroppsligad genom styrning av tjejerna på detaljnivå. Att hålla avstånd till ekipaget framför, alltid leda hästen från samma sida och hoppa upp i

sadeln endast efter instruktörens kommando, tar formen av riter som lärs in och styr tjejnarnas rörelsemönster. Det är ritualer som gång på gång återskapas och materialiseras av hästtjejnarnas handlingar. Tjejen går alltså in i rollen som hästtjej när hon går ut från omklädningsrummet in på stallets scen.

Du kan inte lämna nått åt slumpen. Och det är varje dag, du kan inte hoppa över. Det är ju så. Man måste kunna ha förmågan att inte tycka att repetitiva övningar är för tråkigt. Min sambo till exempel, han tycker sånt som upprepar sig inte är roligt alls, därför har han ett jättebra jobb som passar honom bra. Men han hade haft svårare för detta tror jag. Det återkommer ju, du måste mocka varje dag, du måste fixa matpåsarna varje dag. (Jill)

Den kultur och tradition som finns i stallets mikrovärld förkroppsligas varje dag genom det monotona arbete som utförs av hästtjejnerna. Stor del av tiden tjejnerna spenderar i stallet vigs åt fysiskt arbete, samma arbete som gjordes igår och som ska göras även imorgon. Den rutin som finns kring arbetet är viktig i den fostrande aspekten av stallkulturen. För att få rida, vilket oftast ses som den stora belöningen, måste först hårt arbete slutföras. Vill man bli en "riktig" hästtjej krävs det att du är delaktig i det arbetet, och inte bara kommer för att rida lektion en timme i veckan. De föreställningar och värderingar som finns i stallet förkroppsligas genom arbetet, och det är också där vi finner normaliteter och avvikelser. Eftersom rutinen kring stallarbetet är så etablerad finns lite utrymme till att tänja på gränser. När något avviker från traditionerna väcks starka reaktioner. Detta sker ofta i samband med att en ryttare byter disciplin eller skaffar sig ett nytt förhållningssätt till stallskötseln. Genom att lämna den klassiska engelska ridstilen för exempelvis westernridning så avviker de från normen, vilket kan motsättas av kulturens deltagare. Två av mina informanter gjorde denna resa vilket resulterade i baktalande, mobbning och utfrysning som slutligen ledde till att de valde att lämna stallet och flytta till ett annat.

Men det är också med kroppen som redskap hästtjejnerna kan nå sina mål inom kulturen. Det fysiska arbetet premieras och upphöjs, vilket kan bidra till att man klättrar i hierarkin, får högre status, mer ansvar och därmed ett starkare självförtroende. Det repetitiva arbetet ger trygghet i en annars ganska rörig vardag, menar flera av mina informanter när de ser tillbaka på sin tonårstid. Hästtjejnerna träder in i och ut ur traditionen varje dag, vissa saker tar de med sig, medan andra lämnas exklusivt till stallet. Nya elever på ridskolan välkomnas så småningom in i traditionen, med kunskap kommer också inträdesbiljetten, sedan blir det dem som välkomnar nästa generation unga ryttare. Och så fortsätter det, vilket det har gjort och antagligen kommer fortsätta att göra.

Stallkulturen skiljer sig avsevärt från resten av det liv man lever, och det finns tydliga gränser för vart och när stallkulturen börjar och slutar. Flera informanter beskriver att

de har haft svårt att helt lämna stallkulturen åt sidan när de träder ur den. De berättar om hur svårt det kunde vara att hänga med i samtal som inte var hästrelaterade, eller hur de sällan var uppdaterad i populärkulturella fenomen. För en av mina informanter blev detta så ohållbart att hon bytte till samma skola som hennes kompisar från stallet. Den tidskrävande hobbyen begär så pass mycket från dess utövare att det sällan finns tid för umgänge i andra sammanhang vilket leder till att kulturens ramar markeras även utanför stallets gränser. All tid som spenderas i stallet bidrar till att tjejerna exkluderar sig mer från utanförkulturen, exkluderingen leder till att tjejerna allt hellre vill vara i stallet, som slutligen leder till ytterligare svårigheter att ingå i ett sammanhang utanför stallet. Att tillhöra en stallkultur är något du aktivt väljer, men samtidigt något som blir ett tvång för att uppleva en social samhörighet. Denna kvinnliga mikrovärld förstärks av att gemenskap och samhörighet endast går att hitta bland kompisarna i stallet. Därför är relationerna tjejerna emellan väldigt starka.

Ordning och reda!

*Vi var ju ett stort gäng tjejer. När vi var små var vi ju riktigt många som alltid var där, och asså vi jobbade ju, vi slet ju, vi slet ju som tusan. Vi mockade och sopade och hjälpte till, vi hjälpte till med allt man kunde hjälpa till med. Det var liksom minsta lilla, det tråkigaste jobbet var liksom värt att få göra, och man blev stolt så fort man fick en ny uppgift att göra. Och hade man tur då så fick man rida utanför ridlektionerna.
(Fia)*

Trots att det egentligen inte finns något tvång från ridskolan att jobba i stallet som elev, är det ändå något som de flesta vill göra. På vardagar brukar anställd personal ha ansvar över det dagliga arbetet, tillsammans med några flitiga, men obetalda hästtjejer. På helger däremot har flera verksamheter stalltjänst, ett ansvar som delas ut på villiga elever på ridskolan. Ibland är det något som görs med föräldrar eller ett par kamrater på ridskolan. I vissa verksamheter är det betalt, andra inte. Stalltjänsten ger en inblick i verksamheten och ska stärka klubbkänslan, gemenskapen och också tjejernas färdigheter inom hästhantering. Att hästen behöver daglig omvårdnad har vi redan konstaterat, men det är detta som karaktäriserar ridningen som sport. Det är inte omöjligt att bara åka till ridskolan en gång i veckan, men för att utvecklas och bli riktigt bra inom sporten krävs ett enormt engagemang även nere på marken. Arbetet behöver inte bara kretsa kring hästen och dess behov, utan också klubben tjejerna känner tillhörighet till. Kulturen främjar ansvar och arbetet gör att tjejerna känner sig meningsfulla, och ibland även ovärderliga för verksamheterna de vistas på.

För hästtjejerna är arbete ett sätt att få tillträde in i kulturen och en chans för dem att bli sedda. Genom att visa sig flitig och arbetsam får de uppmärksamhet och bekräftelse av andra, mer etablerade i stallmiljön. Detta är en anledning till att tjejerna går med på de ibland rätt dåliga arbetsvillkor som finns i stallet, men det handlar också till stor del om

att utveckla sin egen kompetens. Trots att arbetet är tungt och oftast obetalt menar flera av mina informanter att det är utvecklande och lärorikt, vilket är anledningen till att de frivilligt vill delta. En informant berättar hur det kunde kännas som ett äventyr att få ta in en ny häst från hagen, att det gav chansen att få se en ny del av stallet, och så fort någon lindade benen på en häst var hon framme och ville lära sig det också. Att hela tiden vara "framme" och visa att de vill hjälpa till är ett sätt för tjejerna att lära sig mer om hästarna och stallet. Det är något som de själva vill, men det är också ett förkroppsligande av en stark arbetsfrämjande struktur. Att vara "framme" symboliserar de ideal som lärs ut till tjejerna inom kulturen, vilket de själva kan vinna högre status av samtidigt som arbete i stallet blir utfört. När tjejerna beskriver att de är "framme" menar de också att de är framåt, aktiva och uppåt. Orden och handlingarna symboliserar status, hälsa och kontroll, vilket ringar in det ideal de förväntas leva upp till. Detta är en stor faktor till att tjejerna har en sådan positiv inställning till fysiskt arbete.

Den arbetsfrämjande strukturen förstärks genom att de som visar ansvar och arbetar premieras och får vissa fördelar. Oftast handlar det om att få chans att rida utanför lektionstid. Till exempel kan man få hjälpa till att sätta igång sjuka hästar, skola in nyinköpta ridskolehästar eller få hjälpa till med privatägda hästar. Men detta kräver då motprestationer, att tjejerna fodrar, mockar, är funktionär på tävlingar och andra evenemang verksamheter arrangerar. En av mina informanter ser inte lika positivt på den struktur som finns inom kulturen.

Ja, asså det var ju lite slavarbete om man får säga så. Men ah, du mockade, du borstade hästarna, du skulle smörja träns och sadel. Asså du får ju tänka liksom att det är tio elvaåriga små tjejer som gör det här, haha. Det är ju lite konstigt egentligen. Men du får ju inget, du får ju ABSOLUT ingenting för det. INGENTING! (Klara)

Vill man vara en del av gemenskapen och få tillträde till stallmiljön krävs det ändå att du gör din del och tar det ansvar som förväntas från dig. Trots att arbetet egentligen uttrycks vara frivilligt, kan tjejerna ändå känna ett visst tvång från den rådande strukturen. Kraven på att utföra arbete är höga, vilket gör att min informant ifrågasätter vad det egentligen är hon får ut av stallkulturen och om det är värt allt jobb.

I avhandlingen *Kom igen, gubbar!* (2003) beskriver Jesper Fundberg hur smärta och fysisk utmattning är ett sätt att förvärva maskulinitet, att sporten kan agera som en passagerit för pojkar till den vuxna mannens värld. När den manliga kroppen utsätts för smärta gör den också ett arbete, den fyller ett syfte och blir ett verktyg eller vapen. Att känna smärta och inte klaga över den är del av fotbollens praktik (Fundberg 2003:91). På många sätt liknar stallets praktik fotbollens, kroppen blir ett subjekt som i sig självt känner och agerar. Detta är något som Connell benämner som kroppsreflekterad praktik. Den känsla tjejerna erfar i stallet bli en blandning av individuella och kollektiva kroppsliga erfarenheter som tillsammans med sociala strukturer, ideal och värden

skapar den ram för hur de rör sig i stallgången. Alltså en praktik som lär tjejerna om vad som är tillåtet och inte i kulturen, som också lär dem om hur de träder in i traditionen och hur de delar en gemenskap.

Men framförallt beskrivs arbetet i stallet som givande, meningsfullt och utvecklande. Genom att göra "skitjobb" får tjejerna senare möjlighet att göra roligare och viktigare uppgifter. Mina informanter menar att det finns en tydlig utveckling och att de hela tiden kan jobba sig "uppåt", vilket är en uppenbar drivkraft hos dem. För att du ska få hämta hästar i hagen eller duscha dem i spolspiltan måste du först mocka ett visst antal boxar och sopa stallgången. Det är den naturliga vägen upp i hierarkin, då mer erfarenhet ger högre kunskap och därmed också mer utvecklande och roligare uppdrag i stallet. Att få en inblick i verksamheten genom styrelseuppdrag och det dagliga arbetet skapar en känsla av inflytande och att man själv är betydelsefull. Att utveckling är den drivande kraften verkar vara självklart för alla mina informanter, för så fort utvecklingen börjar stanna av så har de antingen slutat helt med ridningen, eller fortsatt utanför ridskolan.

Arbetet bottnar i en grundläggande tanke om ordning och reda i stallet. Var sak har sin plats och det ska vara rent och prydligt. Slarv och stök är framförallt en säkerhetsrisk som lätt går att undvika om man tidigt lär sig att hålla ordning. Så var det på 1960-talet när min äldsta informant började rida, och det är fortfarande likadant enligt mina informanter som rider på ridskolan idag. Detta är en kvarlevande rest från ridskolans militära organisation som har fortsatt att traderats till senare generationer. Stallkulturen existerar i en stark motsättning kring rent och smutsigt, ordning och kaos. Renlighet och ordning uppmanas konstant trots att smutsen är ständigt närvarande och utgör grunden till det oändliga slitet i stallet. Renligheten är det som skiljer ridskolan och stallet från ladan, och fungerar som en symbol för ridskolan som professionell institution. Hästen är ett djur som luktar och är smutsigt, men hästtjejernas ihärdiga slit gör den till ett redskap. Det rituella sopandet av stallgången förkroppsligar tanken om stallet som en inrättning för den statusfyllda militären och överklassen. Smuts har trots sin konstanta närvaro blivit tabu och något som väcker känslor som avsky och äckel, vilket leder till ett konstant putsade, skrubbande, tvättande och borstande. Detta hör ihop med ett professionaliserande av sporten, tämjandet av det vilda djuret, och bort tvättandet av naturen från kulturen.

Den militära disciplinen skapar en särskild attityd hos tjejerna kring hur de förhåller sig till hårt arbete. Det handlar framförallt om att inte klaga, trots att de kämpar i motvind. Från flera av mina informanter får jag höra att man inte ska vara rädd för att få skit under naglarna, eller att man inte ska vara rädd för att ta i. Sociologen Lena Forsberg menar att den militära diskursen på ridskolan präglas av handlingskraft, något som tjejerna gärna tog till sig och inordnade sig i. Handlingskraften skapas efter organisationens gränser, och det uppmuntras egentligen inte att komma på egna lösningar. Tjejerna handlar utefter de ramar och regler som ridskolan som verksamhet är uppbyggd på, och detta är något som premieras (Forsberg 2007:84). Flitighet, lojalitet

och tydlighet blir egenskaper tjejerna uppfostras in i genom den militära kontexten, vilket också visar sig i mina intervjuer. Att visa lojalitet och respekt för ridlärare och ridskolechefer uttrycks i flera samtal, och även att känna en viss lojalitet eller samhörighet med sin klubb. Att betona detta är viktigt för att visa att de vill vara en del av kulturen.

Den goda ordningen är något som vill bibehållas för att undkomma kaos. Kaos utgör ett hot för kulturen då det hör samman med okunskap, vilket har negativ inverkan på den maktordning i stallet som är noggrant utformad. Ens egna naturliga ordning blir bekräftad av andras oordning och kaos. I stallet är rutin, säkerhet och ordning tätt sammankopplade, eftersom att det förkroppsligas genom hästtjejernas kompetens och erfarenhet. De som inte kan rutinerna och är omedvetna om reglerna och den uttänkta ordningen skapar då istället kaos och osäkerhet. Motsatsparen skapas ur varandra; att ordning och trygghet existerar för att man är medveten om vad som skapar kaos och osäkerhet.

Men säkerheten var ju liksom, det var ju ändå ordning och reda, hur man behandlade hästarna och hur det var i stallgångar, den säkerheten var ju mycket bättre då än vad den är nu tycker jag. Sånt sunt förnuft som kom från de här militärerna då. Man satsar ju mycket på barn för det är ju dom som vill börja rida, och då är både mamma och pappa, småsyskon, mormor, morfar och barnvagnar med. Och allting är i stallgångarna. Och det är ju en svår kombination, för man vill ju tilltala sina kunder så det ska va roligt för alla, men ur säkerhetssynpunkt är det ju bedrövligt. (Jill)

I citatet ser vi hur Jill tänker tillbaka på en tid då militären fostrade ridskolans elever till att få ett övergripande sunt förnuft kring hästarna, vilket beskrivs som mycket bättre än det är idag. Okunskapen bland dem som inte är vana vid stallet utgör ett hot, både för sig själva och de inom kulturen. I och med att ridskolan blir mer och mer folklig väcks också rädslan för att kulturens kunskapskapital kommer att bli urvattnat. När regelverk och normer allt mer luckras upp blir också rädslan för att förlora sin egen position allt mer framträdande. Det handlar om att den kunskapen hästtjejen själv har skaffats sig en dag inte ska vara någonting värd, vilket också skulle bryta upp det rådande hierarkiska systemet. I detta ligger också en oro om att sportens idag mer öppna karaktär ska innebära att respekten inför djuret allt mer ska försvinna, vilket kan leda till olyckor. De kroppsliga praktiker som lärs ut och görs i stallarna är starkt kopplad till hur tjejerna rör sig kring hästarna för att undvika olyckor, vilket möjliggör deras egen existens i stallet. Detta menar man riskeras när människor utan samma kunskap rör sig inom kulturen på ett felaktigt sätt.

Från andreskötare till toppryttare

Militärens tydliga organisation och struktur har på flera sätt fått leva kvar också i hur ridskolan fördelar ledarpositioner och ansvarsroller. Detta har skapat tydliga sociala ordningar och hierarkier där vissa roller är överordnade andra. Militärens kaptener var förr ridskolechefer och instruktörer, vilka hade högsta rang och auktoritet. Idag är det inte längre militären som sitter på chefspositionerna i stallen, men rollen har fortfarande samma status. På ridskolan finns också outtalade hierarkier mellan olika grupper, där vissa positioner värderas högre än andra. Den sociala rangordningen följer också tjejnarnas kompetensutveckling, något som bidrog till att flera av mina informanter upplevde att det hade möjlighet att klättra uppåt på den sociala stegen. Känslan av att kunna skaffa sig högre status och mer inflytande verkar ha varit en morot för flera av mina informanter.

De flesta som kommer till ridskolan startar som nybörjare, men det är kanske först när du är insatt i skötarsystemet som du räknas in i den sociala rangordningen, och då befinner du dig på längst ner i hierarkin. Mina informanter beskriver hur de börjat som andreskötare, men sedan kunnat bli förstaskötare när denne har slutat. Nästa viktiga steg uppåt är att bli invald i ungdomsstyrelsen, och få ett mer konkret uppdrag inom klubben. Att bli invald är ofta ett resultat av att en ridskoleelev har varit ”framme” och visat engagemang, vilket belönas med att hon får mer ansvar och förtroende. Att vara delaktig i en klubbgemenskap brukar också innebära att man deltar och är aktiv i tävlingar inom sporten. Goda resultat ger också status och respekt då de är ett bevis på individens kompetens inom sporten. Om en elev får chansen att sköta en av privathästarna är det alltid bättre än att sköta en ridskolehäst, och det stora målet tjejnerna siktar mot är att till slut kunna äga en egen häst. När man skaffat en egen häst och får flytta in i privatstallet är det möjligt att man snabbt hamnar lägst i rang igen.

Så fort som man fick en egen häst så stötte man ju på en ny värld. För då blev man ju flyttad till privatstallet och där träffade man massa nytt folk. Jag tror att stallmiljön eller ridskolan är väldigt präglad av hierarki, och det är väldigt tydliga hierarkier, men om man då är liten och längst ner i hierarkin på ridskolan i det stallet, men sen har varit där i många år och så hamnar man högst i hierarkin, eller strax under ridlärarna i alla fall. Så får man en egen häst och flyttar till privatstallet så är man längst ner på hierarkin igen, så var det verkligen. (Penny)

Den trygga platsen som Penny jobbat för blev snabbt utbytt till något nytt och osäkert i samband med att ridskolan byttes mot privatstallet. Trots att det verkar finnas en inre motivation bland mina informanter skapad av den tydliga rangordningen, är det som upplagt för konkurrens och missbruk av sin ställning. Ingen av mina informanter säger att de själva har utnyttjat yngre tjejer, som då skulle kunna göra deras sysslor, men de säger ändå att det kunde förekomma bland andra. Däremot var det allt vanligare att

konflikter uppstod angående konkurrens kring en viss häst. I och med skötarsystemet blir det vanligt bland tjejerna att de känner att en viss häst blir deras. Att andra tjejer inte väljer någon annans favorithäst på lektion eller försöker bli skötare på denna blir då en oskriven regel i stallet. Bryts denna regel kan det få konsekvenser som påverkar ens sociala position. En informant berättar till exempel om hur hon fick hela sin ryktlåda med alla sina grejer utslängd efter att hon började sköta en häst tillsammans med två äldre tjejer.

På grund av att den sociala rangordningen konstant kan omförhandlas, är inga roller statiska. Därför blir maktutövande och markeringar mot andra i stallet viktiga för att stärka sin egen roll och position. Det blir också tydligt hur vissa rum bara är till för tjejer i stallet med en viss status, och att ens status skiftar i samband med rumsligheten. I stallet med ridskolans hästar finns en egen maktordning bland de tjejer som visats där. Mellan dem utövas en kamp om social status, vilket utgörs av kunskap, handlingar och andra sociala relationer. I privatstallet råder en annan maktordning, i vilket ridskolans elever hamnar lägst. Ofta är inte ens ridskoleeleverna tillåtna att befinna sig i privatstallen så länge de inte har en anledning till det. Skulle det vara så att en ridskoleelev känner någon av privathästägarna har hon tillgång till det avgränsade rummet, och får därför en högre status i ridskolans maktordning. Ett annat exempel är stallets loft, där endast privathästägarna och skötarna till deras hästar får vara. På loftet förvaras hästmat och utrustning, men är också ett rum för tjejer med tillräckligt hög status att umgås och träffas på. I och med att tillträdet är begränsat på loftet blir det en avgränsad plats där tjejerna inte blir störda och platsen blir beskriven som en mer exklusiv version av klubbbrummet, där alla hade tillåtelse att vara. De elever som inte hade tillträde längtade dit och smög sig ofta upp utan att de hade fått lov. Skulle de bli påkommen med att vara i privatstallet eller uppe på loftet utan tillstånd kunde de räkna med en utskällning, vilket i sin tur påverkar ens sociala ställning. Relationer mellan över-och underordnad är alltså av stor vikt i stallets sociala ordning. Trots att det finns olika arenor som tjejerna spelar på behöver de alltid förhålla sig till varandra, oavsett position inom hierarkin. I dessa relationer krävs det dock att det görs tydliga gränsdragningar mellan de sociala ställningarna som innehas.

Inom många maskulina kulturer finns det en tradition av att utöva makt genom våld, vilket också bidrar till att det framförallt är män som är våldsamma och blir mål för våld (Connell 2000:166). Kvinnor anses inte utöva sin makt genom fysiskt våld, i mitt material framkommer det aldrig att tjejerna någonsin fysiskt skadar varandra. Däremot tycks det vara vanligt att de snarare baktalar och utsätter varandra för psykologiskt våld. Stallets hierarkiska struktur kräver att tjejerna försvarar sin plats, förstärker sin position och markerar skillnaden mellan de olika befattningarna. Trots att tjejerna inte är fysiskt våldsamma mot varandra markerar de överordnande mot de underordnade när någon kommer för nära ens "revir". Trots att de äldre tjejerna som slängde innehåll i min informants ryktlåda på backen visste att de gjorde fel eller bröt mot en regel, tvingar strukturen dem att agera när deras plats blir utmanad. Denna typ av

maktutövande fyller bara sin funktion om den görs nedåt, då handlingsutrymme och makt är något man får med erfarenhet. En nybörjare har inte samma möjlighet att försvara sin plats eller klättra i hierarkin genom att bryta regler. Som oerfaren är ens enda väg uppåt att bli omtyckt och utveckla sina kunskaper i kulturen.

Alla mina informanter ställer sig negativa mot det hårda klimatet och den starka konkurrensen som fanns i stallet. De menar att vara en god kamrat och visa sig hjälpsam i stallet var det som lönade sig i längden, då det alltid var dem som till slut fick mest ansvar och förtroende från auktoritära i stallet. Att bli sedd av äldre tjejer, ridlärare och privathästägare är av stor betydelse om man vill klättra inom hierarkin. Det är bara genom överordnades tillåtande som du har möjlighet att komma framåt och få mer ansvar inom kulturen. För att bli en fullvärdig hästtjej krävs det att någon som redan har den identiteten tillskriver dig samma. Bekräftelse från dessa auktoriteter är därför av stor vikt i stallkulturen.

Kunskap är det som främst uttrycks ger status och makt i stallkulturen. Om en elev har varit i ett stall länge och skaffat sig erfarenhet har hon också ett större tolkningsföreträde. Med högre status kommer också mer utrymme att handla fritt och ta egna beslut, något som näst intill är otänkbart när är nybörjare. Däremot behöver inte erfarenhet vara kopplat till ålder, även om åldern ofta korrelerar med kunskap.

Det är det som är det fina, att jag kan rida med både tolvåringar i samma grupp som med 55 åringar. Det spelar ingen roll, för ridning är så pass individuellt, då blir det lite samma i stallet också. Att om dom vet att nån har mer kunskap då lyssnar dom på den personen, sen kanske vissa är stoltare än andra och inte vill inse det, men det kommer ju komma fram på ett eller annat sätt. (US)

Tjejerna i US berättar att de inte alls har några problem med att påpeka för vuxna ryttare med mindre erfarenhet om något har blivit fel, i stallkulturen har ålder inget med makt att göra. Att hierarkin är baserad på kunskap bidrar till att man inte är så rädd för att prata med eller konfrontera vuxna även utanför stallvärlden. Flera informanter menar att strukturen i stallet har gjort det lättare för dem att umgås över generationsgränser, vilket de ser som en fördel även utanför stallet. Eftersom att utveckling är den stora drivkraften hos de flesta av dessa tjejer är feedback och kritik från ridlärare, mer erfarna eller ridskolechefen viktigt för dem för att nå längre. Kritiken kan vara både positiv och negativ, och uttryckas både på ridlektion inför andra elever eller kring stallarbetet. Även detta menar mina informanter har härdat dem, och fått dem att inte ta kritik personligt utan mer som en sporre till bättring. Däremot kan positiv kritik från en högt uppsatt i stallet ha stort belöningsvärde och göra skillnad för ens sociala rang.

Att genom feedback få verksamheten att tillsammans sträva mot ett gemensamt mål påminner om hur en militärisk organisation arbetar. Att det också finns en chef som tar mer eller mindre enväldiga beslut, samt hur strukturen skapar olika befattningar som ger utrymme för särskilda handlingar går att återfinna i militära kulturer (Hammarnäs & Helin 2006).

Stallen befolkas trots inte allt bara av tjejer. Då och då kommer den enstaka killen in i kulturen och det råder delade meningar om hur dessa påverkar den annars tjejdominerade miljön.

Killarna fick väldigt mycket uppmärksamhet, och väldigt mycket cred. Fan, dom gjorde inte så mycket. Killarna jobbade inte så hårt, men gjorde dom något fick dom väldigt mycket uppmärksamhet. Jag gillade aldrig killarna i stallet, haha. Jag tyckte dom kunde hålla sig därifrån. (Fia)

Man skulle kunna förvänta sig att den kvinnligt dominerade stallmiljön skulle se killen som det avvikande i stallet, och därmed tillskriva honom låg status. Så verkar inte vara fallet då det uttrycks av flera informanter att ridkillarna ofta blir väldigt populära. Det skulle kunna förklaras med att kulturen upphöjer det manliga idealet och därmed också upphöjer mannen. Min informant verkar dock uppleva mannen som ett potentiellt hot, då han utan att behöva jobba lika hårt ändå får vissa fördelar. De killar som är i stallet verkar enligt henne rubba den balans eller det system som upprätthålls mellan tjejerna. Killarna behöver alltså inte följa samma ramar och regler för att lyckas inom kulturen, vilket då blir provocerande.

Att få sitt könsseparerade rum borttaget kan också orsaka oro eller irritation bland mina informanter. I stallet är tjejerna befriade från de normer som de måste förhålla sig till i andra miljöer, och kanske främst i könsblandade sammanhang. Att hålla sig mer strikt till sitt genusbeteende i sammanhang där även killar vistas verkar vara vanligt, medan man i könssegregerade kontexter kan frångå dessa och vara mer som man vill (Ambjörnsson 2008:67). Att få bibehålla den friheten verkar vara viktigt för vissa informanter, men mindre för andra.

Att killarna välkomnas in i kulturen och blir populära kan även bero på att de blir "en av tjejerna" och tillskrivs feminina attribut. I och med att killarna är i minoritet i kulturen och dessutom anpassar sig till den kvinnliga strukturen utgör de minimalt hot.

J: Det är ju annars en miljö där man är lite befriad från killar..

M: Haha, ah eller så blir dom åt andra hållet.

J: Kan man som tjej känna sig mer bekväm utan killarna i närheten?

M: Ja, det tror jag. Antagligen. Och dom killarna som är där blir ju oftast en i tjejgänget. Det är ju liksom ingen machostämning, så absolut. (Tuva)

I stallet bär tjejerna en typ av maskulin femininitet, vilket är det eftersträvade idealet. Alltså ett genusbeteende som kan kopplas till både det normativt manliga och kvinnliga. Killar som gör inträde i kulturen kan undkomma motstånd genom att rätta sig framförallt efter det kvinnliga ideal som finns i stallet, och minska på ett förväntat manligt ideal. När killens egenskaper instämmer med det underordnade feminina får han tillträde till kulturen och hotar inte heller den sociala rangordningen (Connell 2000:31). Eftersom att killen avkönas och ses som en i gänget, behöver inte heller ett spel mellan tjejer och killar förekomma (Forsberg 2007:101). Dock kan inträdet i stallet bidra till en större risk för killen i utanförkulturen, då vissa förväntningar på honom som man inte längre uppfylls.

Ridning och hälsa

Stallet och ridningen ger hästtjejen möjlighet att utveckla flera färdigheter inom hästhantering, ledarskap och fysiskt arbete. Hästsporten tycks fylla viktiga funktioner kring tjejernas välbefinnande, på ett både psykiskt och fysiskt plan. Precis som många andra sporter handlar också ridningen om att röra sig, bli utmattad och svettig. Utan att gå in på vetenskapen kring det för mycket, brukar man säga att rörelse ger endorfiner, och endorfiner gör en glad och triggas människans naturliga beteenden så som att sova, äta och dricka. Att rida och arbeta i stallet gör en initialt gladare på grund av kroppens egna funktioner och belöningssystem. Men att vara nära hästar verkar enligt mina informanter påverka dem även på ett mer känslomässigt plan. En informant berättar om hur hennes mammas väninna började spendera lite tid i stallet efter en utmattningsdepression.

Hon har börjat rida två gånger i veckan här nu, det känns som att hon har växt väldigt mycket. Och att det har hjälpt henne i hennes ångest och depression, stress och sådär. Att hon hittar nått att ventilera, att komma ut. När du rider ut i skogen kan du inte sitta och tänka på dina bekymmer. "Ska man hinna göra klart det" eller, "åh, så måste jag maila den", du kan ju inte sitta och tänka på sånt. Du måste verkligen vara närvarande i nuet, annars kan det ju gå åt pipan. Och det kan nog vara nyttigt för många. (Elina)

Hästar är oberäknliga djur som kräver ens fulla uppmärksamhet. Ett löv, en flygande plastpåse eller ett plötsligt ljud kan få vilken häst som helst att flyga i luften. Därför pratar mina informanter hur de nästan tvingas till att bli mer närvarande och i "nuet" när de är i stallet. Att ha svårt med att lämna den stressiga vardagen bakom sig tycks nästan vara ett samhällsproblem idag, och människor söker sig till alla möjliga hjälpmedel för att hitta mindfulness. Mina informanter menar att ridningen och hästarna är deras meditation eller yoga, som hjälper dem att släppa påtryckande stress i privatlivet. Flera informanter pratar också om tryggheten i stallets fasta rutin, hur den i annars rörig vardag hjälper dem att hitta stabilitet.

Självklarheten i att veta vad som ska hända. Att den här tiden kommer jag hit och jag rider på min häst, och det är bara jag och hästen. För jag har alltid haft det i skolan, att jag aldrig riktigt visste min plats. Jag tyckte liksom inte om att hoppa hopprep eller sparka bollar. Men i stallet var det så självklart. Jag vet ju när jag gick i fritids, ettan och tvåan, att jag levde ju för onsdagar, veckan cirkulerade kring onsdagar, det var min fasta punkt. (Penny)

När man befinner sig utanför ett sammanhang kan hela ens tillvaro kännas osäker, självklarheten i att alltid veta vad som skulle hända i stallet ger istället trygghet. Att rutinen inte heller förändras, utan följer ett strikt mönster förstärker känslan av att lämna hemmet, skolan eller jobbet för att träda in i ett annat sammanhang (Fundberg 2003:83)

Idrott överlag sägs ha positiva effekter på hur tjejer upplever sina kroppar. I stallet har man möjlighet att använda kroppen och se den som ett redskap. Då flyttas fokus från att betrakta kroppen utifrån, till att istället se de funktioner den fyller. Dock har det framkommit att ett problematiskt förhållningsätt till ätbeteenden och kroppsuppfattning ändå förekommer bland tjejer inom vissa idrotter. Särskilt vanligt är det kring sporter där smalhet är en prestationsmässig fördel och idrotter vilka använder viktklasser, vilka brukar kallas riskidrotter. Få studier har gjorts på ryttares förhållande till sina kroppar, ofta klassificeras den som en "teknisk sport" där kropp och utseende har liten betydelse. Men det har också gjorts observationer som talar för att stallet är en riskmiljö för kroppsuppfattningsproblematik. Ett argument för detta skulle vara de åtsittande kläderna och den estetiska bedömningen som är en del av vissa grenar inom sporten. Det finns delade meningar men något riktigt underlag har inte funnits förrän 2014. Då gjordes studien TJEJ:ISKI med 800 deltagande tjejer i tre olika grupper; ryttare, utövare av riskidrotter och utövare av idrotter som inte anses vara riskidrotter. Ett av de viktigaste fynden var att stallet inte alls verkade vara en fristad från utseendehetsen, istället tycks missnöjet inför den egna kroppen vara mer utbrett hos ryttare i jämförelse med tjejer som utövade andra sporter. Ryttare och riskidrottare eftersträvade i lika hög grad en smal kropp, vilket kan leda till problem med mat och ätande. Att strunta i måltider och använda sig av problematiska viktminskningsmetoder var också vanligare bland ryttare, dubbelt så många av dem uppgav att de hoppar över eller begränsar sitt matintag för att minska i vikt (Lunde 2014).

Annan viktig information som kom fram genom studien var också att hästtjejer anser sig själva vara i sämre fysisk form, än vad tjejer som utövar andra idrotter gör. Intresset var lägre bland hästtjejerna kring frågor angående hälsa och fitness. En förklaring till de oroväckande resultaten skulle kunna vara att så enormt mycket mer fokus ligger på hästens välmående, något som också kommer fram i intervjuerna med mina informanter. Hästtjejerna betonar konstant vikten av att hästen sätts i första rummet,

vilket då skulle kunna påverka deras syn på sin egen hälsa. En annan påverkan på ryttarens självbild skulle kunna vara det komplicerade synsätt som finns på ridningen som sport. Utanför ridsporten ses ridning som en icke-sport som ofta ifrågasätts i andra sportsammanhang. Detta går att exemplifiera av de reaktioner media framför när Rolf-Göran Bengtsson vinner Jerringpriset 2011, samt när OS-medaljören Peder Fredricson tog hem samma pris 2017. Inom andra idrotter är det självklart att man försöker hålla sig hälsosam även utanför utövandet, medan det inom ridsporten finns det en föreställning om att det är hästen som gör jobbet vilket då inte kräver samma hälsosamma kropp. Detta resulterar i att tjejerna som är aktiva inom ridsporten helt enkelt inte betraktas som riktiga idrottare, varken av andra eller av sig själva, och det kan därmed ha påverkan på ryttares intresse för träning och hälsa (Lunde 2014).

Flera av mina informanter beskriver ofta ridningen och arbetet i stallet som träning, men de benämner aldrig sig själva som idrottare. Inte heller tar de upp problematik kring kroppen eller kroppsuppfattning. Det som framförallt har framkommit i mitt material är ridningens positiva inverkan på kroppen och den mentala hälsan. Det man dock kan se är hur nedprioriterat ens egna tillstånd är i relation till hästens, då det framkommer lite här och var hur man ignorerar förkylningar och skador. När mina informanter tänker tillbaka på tiden i stallet berättar de ofta skrattandes om snabbnudlar och panpizza. Detta är dock inget som de själva i mina samtal med dem kopplar till vikt eller hälsa, trots att deras skratt påpekar att de är medvetna om hur onyttigt det anses vara.

Att mitt material inte speglar det resultat som syns i TJEJ:ISKT beror på att min studie inte har den frågeställningen. Men mitt material tycks ändå bekräfta tanken om ridning som en icke-sport och att hästtjejererna i lägre utsträckning identifierar sig som idrottare. En viktig del i detta är att tävlingsmomentet inte behöver vara en naturlig del i utövandet av sporten, och får därför en annan karaktär än övriga sporter där match och tävling är en viktig aspekt.

Bland glitter och gyttja

Jaa, en enorm förändring, den är huge, det är inte klokt en sån förändring, det är så att man mår illa. För det är ju liksom så mycket business va. Du kan gå in på Hööks och undra vilken affär du har kommit in i. Det här med alla färger och det ska matchas, och det glimmar och det glittrar. Det är inte klokt, helt vansinnigt. (Jill)

Trots att hälsa och kroppsuppfattning inte förekommer i mitt material kommenteras utseendefixering och prylhets allt oftare. Att stallet skulle vara en plats fri från trender och mode verkar inte vara fallet. Att köpa sig till en högre status med hjälp av prylar är något nästan alla mina informanter tar upp, och även ställer sig negativa till. Trots att det verkar råda konsensus om att det inte är rätt sätt, tycks det ändå vara ganska vanligt

förekommande bland vissa individer i stallet. Ofta kopplas dyra prylar samman med märkeskläder och även ett "fixat" utseende. Enligt mina informanter tycks detta inte vara helt accepterat, men samtidigt verkar det ändå ha en viss positiv effekt på ens sociala status.

Runt hästsporten finns idag en enorm marknad med utrustning i alla färger och former både till människa och häst, i alla prisklasser. Trender i färger och stilar går också att se inom ridkläder och hästutrustning, precis som att det finns mode och trender bland vanliga kläder. Ens egna ridkläder går att matcha med hästens, och för många blir inköp av ny utrustning nästan som en hobby. Du kan själv välja vilka färger du tycker passar dig själv och din häst bäst, och man bildar starka smakpreferenser kring utrustningens utseende. Här berättar min ena informant om hur hon och hennes syster hade väldigt skilda uppfattningar kring vad som var snyggt.

J: Hade ni liksom olika stil då också?

E: Ja, helt olika. Hennes skulle va mer.. jag behövde en ny sadel en gång. Då skulle mina föräldrar köpa sadel till mig och min favorithäst. Min syster älskade ju bruna sadlar för det var så nytt och fräscht, så då hade dom köpt en brun sadel till mig, och jag hatade bruna sadlar, haha. Så dom fick lämna tillbaks den och köpa en svart. Otacksamt, ja! (Molly)

Med hjälp av kläder och utrustning kan tjejen skapa sig en bild av sig själv som hon är bekväm med. Att klä sig på ett visst sätt är tätt sammankopplat med vem man vill framstå som, och vilken identitet hon vill iscensätta. I stallet är kläder också en viktig del i gemenskapsbygget. Att bära ridkläder i sig självt är bidragande till att hästtjejerna känner samhörighet till varandra, då alla ser likadana ut. Men i och med att marknaden kring ridkläder har växt, läggs det också olika värderingar på vilka typer av ridkläder de bär. Det leder till höga krav och ett starkare grupptryck inom gemenskapen att de ska bära "rätt" typ av ridkläder. Kläderna bär många meningar, de markerar kulturens deltagare och bidrar till gruppkänsla, de ska vara funktionella i miljön, och har också kraften att höja eller sänka social status i det hierarkiska systemet. Men det finns en viss risk med att försöka använda materialitet som statushöjare. Detta är bara gångbart om hästtjejen sedan innan har en viss position i stallet, att till exempel komma som nybörjare med för dyra kläder är inte accepterat och denna kommer möta motstånd. Det finns en stark motsättning från kulturen kring att vara bortskämd, vilket i princip synonymt med att vara okunnig. Inom stallkulturen finns mycket stolthet i att behövt kämpa och att inte få saker serverat. Dyr och fin utrustning är endast gångbart om personen ifråga anses besitta rätt kunskaper och redan har en stark position i maktordningen.

I samtalen med mina informanter återkommer ett mer maskulint ideal till hur de bör förhålla sig hästen och stallmiljön. Detta återspeglas inte i hur tjejerna klär sig, eller hur de förhåller sig till sitt eget utseende. Trots att de beskriver ett normativt feminint

beteende som problematiskt i stallmiljön, tycks den normativa femininiteten inte vara ett problem i relation till materialitet och utseende. Att bära rosa och glittriga accessoarer verkar inte störa den maskulina femininitet de annars vill framställa. De förespråkar alltså ett manligt genusbeteende, men det finns inget som visar på att ett normativt manligt utseende är eftersträvansvärt.

Vissa informanter beskriver ibland stallet som en frizon från utseendefixering och kroppshets, en plats där de kan se ut lite hur de vill. Vilket inte behöver vara en osanning om man jämför stallet med samhället utanför och vilka krav som ställs på tjejerna där. Men ändå är det tydligt att mode och trender utanför stallet också lyckas ta sig in i stallmiljön. Med hjälp av ridkläderna har tjejerna en chans att uttrycka en femininitet som annars inte är så närvarande i stallmiljön. Funktion har till viss del inverkan på vilka kläder som bärs, men ofta tycks funktion vara nedprioriterat i relation till utseende. När detta händer fyller materialitet en funktion i identitetskonstruktionen, och har också en stor betydelse i konstruktionen av ett feminint genus. I detta finns då också ett krav från kulturen att rätt femininitet är det som förkroppsligas. Att anta fel sorts femininitet, genom vissa kläder eller beteenden, blir avvikande och skapar motsättningar. Däremot kan utseende och prylar förstärka eller legitimera en redan hög ställning inom kulturen. Den rätta femininiteten kombinerad med kunskap premieras och dessa tjejer fyller ofta rollerna som förebilder i stallet. Ens position i stallet har stor betydelse för hur mycket det är möjligt att tänja på gränserna. Att klä sig utmanande eller sminka sig mycket kan vara okej för en äldre tjej som redan har en viss befattning, medan det skulle ha allvarliga konsekvenser för en tjej med lägre rang.

Trots att stallet till mångt och mycket är ett könsseparerat rum där relationen till motsatt kön inte har störst betydelse, spelas ändå den normativa genusordningen ut mellan tjejerna. Att förhålla sig till den förväntade bilden av hur en normativ tjej ser ut är inte frivilligt, utan ett resultat av den heterosexuella matrisen. Trots att är fri från en manlig blick i stallet, rättar man sig efter de normer och ideal som är socialt godkända. Kvinnligheten sätts alltid i kontrast och skapas ur skillnaden till det manliga, vilket fyller en viktig funktion i tjejernas identitetsblivande. Att det finns två motsatta genus eller kön att identifiera eller inte identifiera sig med gör den egna kroppen begriplig (Forsberg 2007:102).

Den heterosexuella genusordningen förstärks genom hur hästtjejerna porträtteras utanför kulturen. En informant förklarar hur personer utanför stallet bara antog att hon var blyg, ordentlig och inte drack alkohol på grund av att hon var mycket i stallet. Att hästtjejer framställs som rena, snälla och kvinnliga i reklam, tv och böcker är intressant med tanke på hur verkligheten i stallet egentligen ser ut. Trots att även kläderna i stallet följer ett mode, är det oundvikligt att de inom kort kommer vara täckta av damm och hästhår. Ofta innefattar arbetet i stallet en hel del smuts, och är långt ifrån vita ridbyxor och välkammade frisyrier (Nikku 2005:33).

Bild 2.

Ridkläderna, glittriga accessoarer och pastellfärger skapar en viss förväntan om att hästtjejen ska vara typiskt feminin, och vid första anblick kanske detta införlivas. Däremot berättar flera informanter om hur de förvånat sin omgivning med att bryta de föreställningar som finns kring hästtjejen. Detta kan handla om att vara oblyg, festa mycket eller träffa killar på sin fritid. Trots att de utåt sett framställer sig på ett sätt, har de möjlighet att inom stallets ramar testa andra positioner utan att bli bedömda av utanförskulturens kritik. Den heterosexuella normen är något de tar till sig, men med hjälp av stallets utmaningar har de en chans att testa andra inte lika könsbundna beteenden. Det könssegregerade umgänget i stallet bidrar till att tjejerna inte behöver fixera sig vid en enda könsposition (Forsberg 2007:102). De får alltså möjlighet att undersöka kontrasterna mellan manligt och kvinnligt, och positionsbestämma sig där de själva är bekväma för stunden. Detta gör att tjejerna utvecklar strategier för hur de anpassar sig till normer, och en medvetenhet över hur de uppför sig var och varför.

En typisk hästtjej, om man tar typ utseende först. Hon va typ ändå snygg, inte så att man liksom kom till stallet osminkad, du var fan piffig. Alla var väl inte de, fast joo, det var dom. Det var smink och fuck va alla hade navelpiercings, och fan jag har aldrig sett så många stringbeklädda rumpor i hela mitt liv. (Klara)

Trots att några informanter säger att stallet till viss del är fritt från utsendefixering visar forskningsprojektet TJEJ:ISKT motsatsen. I deras studie kring kropp- och självbild bland ryttare framkommer det att de lika mycket som tjejer inom andra idrotter var upptagna av sitt utseende. En tredjedel av ryttarna i projektet menade att det var viktigt för dem att se bra ut när de var i stallet. Det var också utmärkande hur ryttarna uppfattade att det fanns tydliga krav inom idrotten kring kropp och utseende. En av fyra kände sig pressade till att se bra ut och vara smala. Kraven är direkt kopplade till ridningen, då det finns viktgränser på vissa hästar och man får varken vara för lång eller se opropotionelig ut. Hela 80% av de deltagande hästtjejerna i studien menade också att det finns ett socialt tryck på att ha det rätta kläderna och utrustningen i stallet, och att det överlag finns en stark "märkeshets" inom sporten. Trenderna visades på stora hästbloggar, där man postade bilder på "dagens outfit" och också skrev ut vilka märken ens kläder kom ifrån. Ett fenomen som liknar modebloggen, fast med en utpräglad hästnisch (Lunde 2014).

Materialitet kan förminska och förstärka maktpositioner, samtidigt som den också kan förstärka eller förminska de feminina genusnormer som finns i stallet. Till det yttre införlivas ofta de förväntningar som finns på hästtjejer, men miljön skapar en kollektiv gemenskap där det finns möjlighet att tänja på gränserna över vad som är typiskt kvinnligt. I det slutna rummet har hästtjejer chans att testa andra beteenden, som inte följer den traditionella genusordningen. Men stallmiljön är inte helt fri från krav kring kropp och utseende, den nämnda studien visar snarare på motsatsen. Det som också framkommer är att tjejernas kroppsuppfattning förbättras med tiden, och det verkar överlag som att idrottande tjejer har en positivare syn på kroppen i längden, än de som inte idrottar (Lunde 2014).

Bild 3.

5. Hästtjejen

Att skaffa skinn på näsan

Vem hästtjejen är tycks vara olika, hon kan vara en tioårig tjej som älskar hästar mer än något annat och precis börjat på ridskolan. Det kan vara en 16-åring som spenderar all tid i stallet, sitter i ungdomsstyrelsen och är förstaskötare. Eller så är hon runt tjugo, aktiv på tävlingsbanorna och har en egen häst. Hästtjejen kan också vara som jag, någon som länge var aktiv men slutade rida för många år sedan, men ändå inte vill sluta identifiera sig med alla de saker som tillhör hästtjejen. I en bredare mening är det egentligen möjligt för vem som helst som älskar hästar att vara hästtjej, men i en snävare kontext är kraven högre. Och trots att hästtjejen kan ha olika ambitioner och mål med sitt idrottsutövande, så finns det vissa gemensamma nämnare som skapar formen för hur hästtjejen bör vara.

Ett utmärkande drag är hur de feminina egenskaperna som omsorg, flitighet och snällhet sätts i kontrast mot den förutsatt manliga styrkan, modet och drivet, vilka tillsammans bildar arketyper för den ideala hästtjejen. Hur väl tjejerna anpassar sig till detta ideal kan ha stor inverkan på ens plats i stallvärldens sammanhang. Ens värde beror helt på hur bra andra anser att du är på att ta hand om hästar, vilket då är tätt sammankopplat med att besitta dessa egenskaper. Flera informanter berättar om vikten av att skaffa skinn på näsan eller hur man inte får vara rädd för att få skit under naglarna. Vilket illustrerar hästtjejens självbild och inställning till de praktiker som ingår i stallkulturen.

Gemenskapen och det sociala samspelet är av stor vikt i stallkulturen, och därför blir också kraven på att uppfylla idealet väldigt höga. Identiteten hästtjej konstrueras utifrån egna handlingar, men den skapas också i relation till andra inom kulturen och deras syn på dig. Fostringsaspekten är inte endast fokuserad på hästar och ridning, utan likväl mot de sociala dimensionerna och vilka beteenden som anses lämpliga inom kulturen. Att vara hästtjej innefattar kärlek till hästarna, men också att tillhöra ett sammanhang. Om vill få tillträde till kulturen krävs det att utsatt regelverk följs, vilket skapas utifrån hästen och dess behov. Till stor del handlar det om att upprätthålla en viss legitimitet inför de andra i kulturen, genom att handla på rätt sätt och innanför kulturens ramar. En nybörjare som vill få tillträde till gemenskapen har minst handlingsutrymme och är starkast bunden till regelverken, men att vara snäll, arbetsam och lydig belönas och blir ens väg in i kulturen. Spelreglerna är tydliga och relativt enkla att följa, därför är det såklart många som tävlar om att bli sedda för att till slut få sin plats.

får ju stå snett bakom och säga "jag vill, jag vill"! Så var det verkligen, man fick slå sig in. Och det var väldigt stor konkurrens mellan oss tjejer, särskilt när vi var små. Sen när vi kom upp i tonåren föll väldigt många bort. Det var lite som att i tonåren sållades agnarna från vetet, och dom

som blev kvar dom som verkligen var intresserade. Men det var mycket konkurrens, det gällde att hålla sig framme och göra alla skitjobb som man kunde få tag på och visa sig duktig. Det var ju det som det handlade om. (Fia)

Hela stallkulturen uppmanar till att man följer normer, alltså sker disciplinering inte genom hot utan genom belöning. Hårt arbete och rätt inställning är nyckeln för nybörjarna, beteendet premieras, du blir sedd och därmed också en lyckligare individ i stallet. Tidigt i hästkarriären läggs fokus på att lära sig mer och vara delaktig. Då kunskap är det som värderas är det viktigt att utvecklas för att kunna höja sin status. Ambition och driv blir därmed viktiga identitetsmarkörer hos hästtjejerna. Att hitta förebilder i stallet, men också inom sporten är vanligt då man söker efter personer och egenskaper att identifiera sig med. Inom hästvärlden har ett antal tävlingsryttare, och även hästar fått stjärnstatus och blivit idoler för tusentals unga hästtjejer. År 2000 blir Malin Baryard, Lisen Bratt, Maria Gretzer och Helena Lundbäck utvalda till världens första helt kvinnliga landslag i hoppning för att delta i OS, och än idag tillhör de bland de största namnen inom ridsporten.

Inom stallkulturen fyller också förebilden en viktig funktion för det sociala samspelet. Nybörjare ser gärna upp till tjejer som är äldre, vilket då också får de äldre tjejerna att känna sig meningsfulla. Mina informanter från US berättar hur de som yngre hade äldre förebilder i stallet, en position de själva försöker skaffa sig nu när de är äldre.

Man har ju alltid sett upp till dom, så US har ju vart nått man alltid velat vara med i. Dom har vart ens förebilder. Det var ju dom man frågade om hjälp när man var liten, och då när man väl kom upp till den åldern, för mig kändes det verkligen så, åh, nu får jag vara med. (US)

Man kände ansvar liksom, ansvar för att ta hand om, framförallt dom yngre liksom, för vi har ju mycket aktiviteter för dom yngre. Det var ju det dom äldre hade för oss när vi var små, det känns som att det är vår tur nu. (US)

Att ta på sig rollen som förebild och gå med i US är något tjejerna har längtat efter. Det innebär mer ansvar, ledarskap och inflytande, vilket hästtjejen tycks vilja ha för att förbättra sin position i stallet. Men att axla rollen som ledare kan också vara tungt. Det krävs att tjejerna tänker efter och beter sig på ett visst sätt när de är omkring barn och nybörjare, vilket betyder att de i mer privata sammanhang går ur rollen som förebild och är mer "sig själva". Att de medvetet framhäver den goda förebilden innebär att de fortsätter att reproducera bilden av den goda hästtjejen och de ideal som är kopplade till henne. Det sker en konstant tradering av normer och ideal från de äldre till det yngre, vilket skapar de ramar som hästtjejen befinner sig inom. Denna typ av hästtjej är kanske den som porträtteras oftast, och är densamma som de utanför kulturen är mest van vid. När de äldre tjejerna i stallet hjälper de yngre känner de sig meningsfulla, men de markerar också deras egna högre ställning i jämförelse med barnens. Att bli en förebild innebär att framhäva och även utöva sin makt, för att särskilja sin ställning gentemot de som är under en i stallkulturens maktordning.

Men det finns också de inom kulturen som har tillräckligt mycket makt för att slippa ha rollen som förebild. Enligt mina informanter är det ofta de som blir populärast, och som också till störst del lever upp till identiteten hästtjej i en snävare mening. Några informanter beskriver de populära tjejerna i stallet som "bösiga" och burdusa. Ofta klädde de sig på ett ofunktionellt sätt, till exempel hade de små linnen och ridbyxorna nervikta vid linningen trots att det alltid var kallt i det betongklädda stallet. Till utseendet hörde också ett visst manér och jargong, vilket kanske inte stämmer in på det ideal min informanter ofta förespråkar.

Men som person, du skulle inte vara som mig. Du skulle liksom inte vara tyst och blyg, det är ju typ det man tror. Att det är dom blyga tjejerna som är i stallet. Men för mig är ju en riktig hästtjej jävligt utåtriktad och högljudd. Alla dom tjejerna var så högljudda. Jag minns liksom Stina, jävlar vad hon skrattade, hon gapskrattade. Frida minns jag pratade så jävla högt. Du skulle liksom tycka om att synas, inte gömma dig, utan synas, det var liksom lite grejen. (Klara)

Att ens handlingar och beteenden skiljer sig från de ideal man uttrycker muntligt verkar vanligt, och också väntat. Hästtjejen är mer nyanserad och multidimensionell än vad idealet säger att hon är. Men att avvika från normen är bara tillåtet för de med tillräckligt mycket makt, och därför är också det beteendet en statusmarkör inom kulturen (Ojanen 2012:139).

Gränsdragning mellan tjejerna är ett sätt att bestämma och upprätthålla normalitet, och därmed hierarki. De genusrelationer som skapats inom stallens genusregim fostrar tjejerna in i en maskulin tradition där också maskulina egenskaper premieras. Tjejerna inom kulturen tycks inte uppfatta sig själva som manliga, men genom att positionera sig mot femininet och därmed göra den underordnad skapas en hegemonisk femininet som

är maskulin. De tjejerna i stallet vars status är tillräckligt hög för att de ska kunna avvika från normerna har skapat sig en identitet som ska representera en typ av motsats till den normativa stalltjejen. Tjejerna högst i hierarkin beskrivs som vågade, högljudda, "bösiga" och uppmärksamhetssökande. Deras muntliga och kroppsliga praktiker skapas ur en motsättning till det kvinnliga, vilket resulterar i en föreställd bild av maskulinitet. Den hegemoniska femininiteten formas ur en visklek kring vad de tror och föreställer sig är ett önskvärt maskulint beteende. Där gester, kroppsspråk och jargonger testas bland olika individer och slutligen resulterar i en förställd manlighet. Den homosociala miljön bidrar till att de inte heller känner sig hotade av den faktiska maskuliniteten vilket gör att de själva vågar utforska och leka med dessa uttryck. Leken och utforskandet av maskuliniteter innebär dock inte att de helt vill efterlikna män. Leken med manliga genusbeteenden efterliknar inte dem inom en hegemonisk maskulinitet då de faktiskt görs och förkroppsligas av kvinnor. Därför återskapar inte hästtjejerna en hierarkisk struktur med en hegemonisk maskulinitet, utan de formar en egen hegemonisk femininitet som baseras utifrån deras värderingar och ideal som de själva skapar inom stallkulturen.

I klubbrummets värme

Vi har ju vårt motto. Hästen för oss hit, men gemenskapen håller oss kvar. Då ser ju vi gemenskap genom hästen också. Så gemenskap mellan människa och häst, men också människa och människa. (US)

För många av mina informanter är kombinationen hästar och vänner det absolut bästa med att vara i stallet, och gemenskapen är en viktig anledning till varför man spenderar så mycket tid där. Miljön är unik på det sättet att den är en av få platser i samhället där i princip bara tjejer umgås tillsammans runt en gemensam hobby, vilket skapar unika relationer tjejer emellan. Stallet har tagit formen som en egen liten mikrovärld för tjejerna, där de själva har möjlighet att påverka utan större inflytande utifrån.

Många informanter började rida tillsammans med en kompis som nybörjare, men när de blir tryggare i stallet verkar det bli naturligt att umgås i den större gruppen. Ofta finns det en föreställning om att tjejer umgås två och två, med den bästa vännen eller i mindre grupper. Detta skulle bero på ett behov hos tjejer att ta hand om andra och förbereda sig för ett heterosexuellt förhållande. I stallet ser relationerna bara ut såhär precis i början, bästisrelationen luckras sedan upp och tjejerna dras mot att umgås i större grupper. På det sättet utmanar stallet den traditionella genusordningen och visar på en mer nyanserad bild av tjejers vänskapsrelationer (Ojanen 2012:142).

J: Men hur var det att umgås i sådär stora gäng?

M: Ja, och att tjejer inte kan det? Jag tror det är bullshit. Verkligen. För vi kunde definitivt umgås i stora gäng, sen märkte man att vissa hade svårt

*med det. Dom grep gärna tag i någon och försökte göra den till ens bästis.
(Fia)*

Min informant håller inte med om att det skulle finnas något i tjejers natur som gör att de lämpar sig bättre för relationer mellan endast två personer. Däremot tycks föreställningen vara så stark att vissa har svårt att anpassa sig till det nya sättet att umgås. Att inte rätta sig efter stallets sociala struktur anses vara en avvikelse, vilket kan leda till att de som umgås två och två kan exkluderas ur den större gemenskapen. Däremot uttrycker flera informanter att det fanns några särskilt utvalda som de hade en närmare relation till, men att gänget var grunden i hur de umgicks i den sociala sfären. Att tillhöra ett gäng är viktigt för ens sociala status och är nödvändigt om hästtjejen vill växa inom den sociala ordningen. Grupperna är ofta exklusiva och kan vara svåra att få tillträde till. Yngre nybörjare och tjejer som bara kommer för att rida lektion är helt exkluderade ur gänget, vilket visar på stallets hierarkiska ordning. De olika grupperna kan också ha olika position i hierarkin beroende på deras status, vilket grundar sig i kompetens och ålder. Högre position ger mer makt och mer handlingsutrymme. Ett gäng med hög rang har möjlighet att be om tjänster från yngre och får dessutom tillåtelse att göra svårare och roligare arbeten i stallet. Kulturens hierarkiska struktur är så given att den anses vara nödvändig för att upprätthålla balans mellan tjejerna. Ordningen ger också tjejerna möjlighet att både känna och uttrycka makt, vilket innebär att de själva upplever att de kan påverka och skapa sin egen miljö (Ojanen 2012:143).

Att man inte ifrågasätter strukturen beror också på att det finns tydliga fördelar hos de som befinner sig högst i hierarkin. Hegemonisk maskulinitet synliggör de strukturer som oftast ger män mer fördelar i samhället, i relation till kvinnor. Att det finns ett stort antal män som drar nytta av deras fördelar, eller den patriarkala strukturen, innebär att strukturen i sig är svår att förändra. Hegemonisk maskulinitet är också situationsbunden och det är viktigt att skilja relationen mellan struktur och individ. Det kan finnas en relation till den hegemoniska maskuliniteten, samtidigt som den relationen kan få ett annat uttryck på ett annat plan. Etnologen Jesper Fundberg använder begreppet för att förklara hur pojkar förhåller sig till en viss maskulinitet i omklädningsrummet, men en helt annan när de är hemma med sina föräldrar. Det går att översätta tankesättet till hur tjejerna i stallet gärna lutar sig tillbaka på deras vunna respekt och status när de nått en viss position i hierarkin. För killarna som spelar fotboll kan förhållandet till den hegemoniska maskuliniteten bero på ett nostalgiskt idealiserande av en maskulinitet som alltid funnits inom fotbollen, men som är svår att agera ut i andra sammanhang (Fundberg 2003:150). För hästtjejerna kanske det snarare handlar om att upprätthålla känslan av makt och kontroll, vilket alla inom kulturen kämpar för att få genom att rätta sig efter stallets ramar och regler. Törstandet efter makt kan vara ett resultat av att tjejerna är svältfödda på detta i andra sammanhang, och det är först i stallet som det finns utrymme att uppfylla den känslan.

Men att inte ifrågasätta hierarkin kan också vara ett uttryck för rädsla bland tjejer i stallet, och alla är inte nöjda med hur den sociala ordningen ser ut. Mina informanter beskriver miljön som tuff och hård, är man underordnad i den hierarkin är det lätt att falla offer för de med mer makt.

Enligt stallets regler skulle man ju va en jävla ängel. Alla ska hjälpas åt och ta hand om varandra. Men sån var det ju ingen som var. Man tänker ju liksom att i stallet ska alla vara så himla glada, det ska va så fin gemenskap och sådär. Men så var det ju inte alls, det var ju mer skitsnack i stallet och bullshit än någon annan stans. Eller jag vet inte, så känner nog jag. Bilden utåt är ju en helt annan än vad den egentligen är. Haha, det kanske är därför jag blev så ond. (Klara)

Till största delen tycks konflikter och skitsnack handla om brist på kunskap eller normavvikelser. Att göra fel och bli tillsagd menar en del av mina informanter var den absolut största rädslan när de först kommer till ridskolan. Kulturen är på många sätt uppbyggd på en underförstådd kunskap, att hästtjejen ska klara av att utföra arbeten själv utan att be om hjälp. Det är också den underförstådda kunskapen som utgör en central del i uppbyggnaden av en hierarkisk maktordning (Ojanen 2012:147). Den här strukturen skapar ett slags dubbelbestraffning, där det förväntas att eleven ska klara uppgifter utan hjälp, men samtidigt blir hon bestraffad om detta går fel. I en sådan situation är det väldigt lätt att misslyckas, och därmed också sjunka i den sociala rangordningen.

Trots att nästan alla mina informanter på något sätt har blivit negativt påverkade av det ibland tuffa stallklimatet tycks ändå jämlika och givande relationer skapas mellan tjejerna. Jag själv och flera av mina informanter är fortfarande nära vän med någon eller några man träffade som barn i stallet. Under mina intervjuer med tjejerna i US betonar de vikten av att stötta varandra och hjälpas åt med det som är svårt. Möjligen är dagens hästtjejer mer medvetna om det hårda klimatet i stallet, och därför läggs mycket kraft på att skapa en tryggare miljö och gemenskap.

När man är lite äldre och man är med i US är det viktigt att man vet att det kan kännas lite läskigt. För jag vet att jag tyckte det när jag var liten, att det var läskigt att fråga nån som man inte känner. Så vi vill visa att det är okej att vara framåt och att man går fram själv, och att man frågar om nån behöver hjälp, om dom inte vågar fråga. Att man är förstående. (US)

Att vara stöttande och visa att, "kan du, kan jag", fungerar som en drivande spiral för många tjejer. När de ser andra tjejer våga, är det också lättare att våga själv eller tillsammans i grupp (Forsberg 2007:99). Ridskolan är en av få platser där endast kvinnor skapar relationer och är tillsammans. Helt kvinnliga sammanhang får ofta lite

uppmärksamhet och har ibland också trivialiserats. Anledningen till detta kan vara att utanför vissa sammanhang finns det inte utrymme för att flera tjejer ska umgås i större grupper. Det motsäger den traditionella heteronormativa ordningen och blir därmed ett hot mot vad som anses vara ett kulturellt godtagbart beteende för en tjej (Ojanen 2012:151). Men i stallet har de möjlighet att utveckla vänskap, tillit och intimitet tjejer emellan (Forsberg 2007:101). Några informanter menar att utan gemenskapen bland tjejerna i stallet skulle de aldrig spenderat så mycket tid där, och att vänskapsrelationerna var en betydande del i utövandet av sporten.

Stallkulturen utmanar konventionella normer för hur tjejer umgås, och lär dem att anta nya modeller för hur vänskaper kan se ut. Relationen till andra har en betydande del i vilket identitet de vill anta, det är genom bekräftelse eller motstånd från gemenskapen som man bygger de ramar jaget skapas ur. Gemenskaperna har också en stor inverkan på stallets sociala miljöer, då det är de mänskliga relationerna som skapar kulturen. De sociala relationerna konstituerar kulturens form, vilket har påverkan på individens subjektsposition.

En ifrågasatt gemenskap

Att ifrågasätta den hierarkiska strukturen i stallkulturen var inte helt ovanligt bland mina informanter, men ändå var de en del av den och följde de normer som uppmuntrades inom den. För många har den sociala delen av stallkulturen en jättestor betydelse och stallet blir en arena för kvinnlig gemenskap. Men i några intervjuer mötte jag tjejer som helt ställt sig utanför den sociala ordningen och den gemenskapen som följer.

Jag hade ingen självklar plats i stallet. Jag vet många andra tjejer som var där, och jag vet inte, hittade dom någon läderbit så skulle den putsas. Men jag, nä. Jag har alltid vart ett ensam barn, jag hade en kompis, så jag var alltid så här, jag skulle inte säga utanför, men typ lite outsider. Och det var ju samma sak i stallet, det var ingen skillnad. (Penny)

Informanten beskriver att hon överlag hade svårt med vänskapsrelationer som barn, och detta visade sig även i stallet. Att inte aktivt försöka komma med i gemenskapen tycks innebära att man blir exkluderad ur den. Om en tjej inte försöker passa in och rätta sig efter de normer och ideal som uppmuntras i stallet finns det en risk att hon överhuvudtaget inte får tillträde till kulturen. Att vara för sig själv och bara befinna sig i stallet för att utöva sporten blir en markör för deltagarna inom kulturen att hon inte vill ta del av det sociala spelet. Att vara för fokuserad på prestation och utveckling kan ses som en avvikelse bland kulturens deltagare, det blir en direkt indikation på att de inte befinner sig i stallet för att skaffa vänner, snarare för att bli bäst. Detta kan bidra till exkludering, och mer våldsamma reaktioner som avundsjuka och skitsnack.

Men jag har liksom alltid kört mitt eget race, så jag har liksom haft lite svårt att slå mig in med dom andra. För det är lite så inom ridsporten, satsar du på någonting så är du väldigt ensam, du är extremt ensam och det är väldigt mycket avundsjuka. Extremt mycket. Så det kommer jag ihåg, och likaväl när vi köpte ponnyn så var det mycket avundsjuka bland barn som kanske inte hade den möjligheten och så. Så man blir ju väldigt ensam. (Tuva)

Vilka som inte blir inkluderade i en gemenskap berättar också en del om hur kulturens ramar skapas. Det blir tydligt att viljan till att skapa relationer är hela grunden som kulturen vilar på. Utan relationer och samspel skapas inget kollektiv och därmed ingen kultur. För kulturens överlevnad blir det därför nödvändigt att relationer skapas mellan människor. Därför blir det också helt naturligt att de som inte är villiga att skapa relationer inte blir en del av stallkulturen. Men att prestation, som ofta premieras av kulturen, blir en avvikelse kan verka motsägelsefullt. Allt mitt tidigare material har visat att kunskap ligger som grund för hur man värderas inom kulturen, men att vara för prestationsdriven kan istället påverka den sociala statusen negativt. Min informant beskriver exkluderingen och avundsjukan som en produkt av jantelagen, och att ridsporten är utmärkande missunnsam. Att avundsjuka är vanligt förekommande kan bero på att den hierarkiska strukturen är svår att bryta sig i in i och att det är många inom kulturen som vill klättra högre. Hela kulturen bygger på en strävan att söka sig uppåt, vilket ger upphov till konkurrens.

Stallets helt kvinnliga mikrovärld kan också beskrivas som en homosocial gemenskap, där det könsseparerade rummet endast består av helt kvinnliga relationer. De som blir exkluderade eller aktivt väljer att inte delta ställer sig ofta negativa till den homosociala gemenskapen, som andra informanter hyllar och känner sig trygga i. De är istället skeptiska till tjejgemenskapen och menar att de inte passar in den typiska mallen för hur en tjej ska vara. Ofta påpekas det att de kommer bättre överens med killar, att de har svårt att umgås i stora tjejgrupper, att de inte gillar pyjamaspartyn eller att de inte ser sig själv som en typisk "tjej-tjej". Den tjejgemenskap som skapar glädje och samhörighet för vissa, kan fungera tvärtom för andra. Den homosociala vänskapen blir då som ett bevis på att man är tjej på rätt sätt, och om man inte är bekväm i det sammanhanget är man inte heller välkommen (Ambjörnsson 2008:135). Mina informanternas beskrivningar illustrerar hur homosocial gemenskap tätt kopplas samman med att vara den typiska "tjej-tjejen", och hur den gemenskapen är något väldigt specifikt.

Att nämna just pyjamaspartyn, vilket förekom bland tjejgäng i stallet, visar på en väldigt stereotyp bild av hur intima vänskapsrelationer mellan tjejer kunde utspela sig. Att vänskapen i stallet ibland beskrivs som kärleksförhållanden är inte ovanligt, och något jag själv minns från min tid i stallet. Att fläta varandras hår eller ge sin kompis en massage medan man fördrev tiden med att titta på en ridlektion var något de gjorde dagligen. I stallet är den homosociala vänskapen viktigare än den heterosexuella

relationen, men att ha nära relationer till andra tjejer blir legitimt på grund av den rådande heteronormen. Att relationen kan tolkas på något annat vis är inte tänkbart, då alla i stallet förväntas vara heterosexuella tjejer. Homosocialiteten är en förutsättning för heterosexualiteten, och en intim kärleksfull vänskap mellan två tjejer underbyggs av det heterosexuella spelet som hela tiden finns kring dem. I flera intervjuer berättas det om hur tjejerna obehindrat kunde prata om killar på grund utav den homosociala miljön, vilket också ansågs vara en fördel. Trots att det sällan var killar i stallet, var de ändå närvarande genom tjejernas berättelser för varandra. Om man vill vara tjej på rätt sätt krävs det alltså att man kan prata om killar (Ambjörnsson 2008:137). Tjejerna skapar genus inom det som Ambjörnsson kallar den heteronormativa begärsmarknaden. Den är en förutsättning mellan de två väsentliga relationerna, de homosociala och de heterosexuella. Det är i dessa relationer som femininitet skapas och tjejer blir tjejer (Ambjörnsson 2008:138).

När tjejen då inte tillhör den homosociala gemenskapen, som fyller en viss funktion i genusskapandet, blir hon inte heller accepterad in i kulturen. Att inte passa in i normen och avsäga sig vissa feminina attribut blir ett försvar, men det ger en också möjlighet att skapa en annan identitet. För vissa är inte gemenskapen något som lockar alls, utan istället bara relationen till hästen. Några informanter berättar om hur de inte ens la märke till de andra tjejerna i stallet, och om det förekom skitsnack så var det inget de var medvetna om. De nämner också att om de inte kände något behov av sociala relationer var det inte heller något de tvingades in i, istället lämnades de ifred.

Gemenskap har inte vart min drivkraft, sen om det kommer på köpet så är det trevligt. För mig har det varit så, inte för gemenskapen. Och det säkert så när du har intervjuat många att du får olika svar på just den frågan. För jag märker ju på många som är här bara för gemenskap, och dom ser man ju också trilla bort ganska snabbt för dom hittar en annan gemenskap i nått annat forum. För dom som stannar kvar är nog dom som är genuint intresserade av häst och ridning och utveckling i det. (Jill)

Att inte söka gemenskap beskrivs här istället som en fördel eller ett bevis på sitt intresse. Att tillhöra ett sammanhang och en gemenskap är något som unga ofta söker efter, men det går också att hitta lite varstans. Att hästtjejen lämnar stallet för att de hamnar i ett annat sammanhang visar på att det inte var hästen och ridningen som var den stora dragkraften. De som inte är lika drivna av grupptillhörighet, utan vill investera i sporten anses vara mer hängiva och seriösa. Bland de informanter som idag inte är aktiva inom sporten längre beskrivs det hur det var vänskapen som i slutet höll en kvar.

Den vanligaste anledningen till att tjejerna slutar rida på ridskola är att de inte längre känner att de kan utvecklas. Lektionerna är för korta för att det ska vara möjligt att ge tillräckligt med hjälp till endast en individ, ofta har de inte heller råd att bli medryttare eller köpa egen häst. När tjejen nått den punkten har hon ofta befunnit sig i ett stall

under flera år och ens sociala status har nått en topp och det finns inget utrymme att klättra högre inom en social hierarki. Nästa steg är att få en egen häst, vilket är en möjlighet som finns hos vissa. Då flyttar man till ett privatstall och blir plötsligt del av ett nytt sammanhang, för dem som inte har den möjligheten tar ofta ridkarriären slut. Detta illustrerar också hur ridskolan verkar ha ett naturligt slut, där även stallgemenskapen efter en viss tid verkar brytas upp. Att gruppen i stallet tvingas att gå olika vägar är en anledning till att vissa slutar, ofta i samband med att man når ett utvecklingsstopp inom ridningen.

Att blir utrustad för livet

När tjejerna befinner sig i stallet är det givet att de får lära sig massor om ridning, häst- och stallskötsel. Men går kunskapen du får i stallet att använda i andra aspekter av livet? De flesta av mina informanter menar att hela förhållningsättet till hästarna och arbetet i stallet är något de har nytta av på flera olika sätt, även utanför stallet. De praktiska kunskaperna kanske är svåra att översätta, men de erfarenheter man får i egenskap av att vara hästtjej tycks fylla flera funktioner i övriga livet.

Det som flest informanter säger att det har lärt sig är ansvarstagande, en egenskap som nästan verkar vara synonym med att vara hästtjej. Att vara ansvarsfull är ett beteende som premieras och önskas bland de flesta individer, och är en viktig del i att kunna leva ett normalt liv. Tjejerna menar att detta är något de får lära sig tidigt i stallet, och något de har nytta av rent allmänt i livet. Att ta ansvar hör starkt ihop med ledarrollen de så småningom också går in i. Ledarskap visas i samband med hästen men också i relation till andra tjejer inom kulturen. Att anamma rollen som ledare kräver att hon känner sig säker i stallet. Tjejerna i US berättar att de måste visa sig säkert mot hästen och veta vad man ska göra i stallet, den säkerheten smittar av sig. De menar att de kanske är lite mer trygga i sig själv, än tjejer som inte varit i stallet. Att vara säker i sig själv visar sig i att man vågar ta för sig mer, och en tjej berättar specifikt om hur muntliga redovisningar i skolan inte känns så jobbiga på grund av hennes självförtroende.

Jag tror ändå att man blir, för att man måste kunna så mycket och vara så säker i stallet, så tror jag att man blir ganska säker på sig själv. Man hittar sig själv, man vet lite vem man är. Det märker ju jag, att det blir lättare i skolan om man ska hålla presentationer, så är inte det jobbigt, för man är säker i sig själv och det man själv gör. (US)

Självsäkerhet, ansvar och ledarskap är tätt sammankopplat, och skapas genom varandra. I stallet möts tjejerna av nya utmaningar varje dag, när de klarar dessa får de självförtroende och en känsla av självständighet. Den känslan bidrar till att de vågar ta sig an nya utmaningar, ta på sig mer ansvar och blir starkare i sin ledarroll. Att hästtjejer är ansvarstagande och naturliga ledare verkar vara allmänt känt, flera informanter berättar om hur potentiella arbetsgivare ofta reagerar positivt på att de har

spenderat mycket tid i stallet. Stallkulturen är präglad av dess militära arv, därför är hela pedagogiken och organisationen utformad på ett sådant sätt att ordning och regler blir en naturlig del av tjejnarnas fostran i stallmiljön. Handlingskraften tjejnerna skaffar sig genom att utföra vissa praktiker i stallet blir en så stor del av deras personligheter att det är svårt att skilja handling från identitet (Forsberg 2007:116).

Efter ansvarstagande tycks omsorg vara en viktig del i tjejnarnas identitetsskapande. Ridsporten är grundad i att ryttaren vill skapa en relation till hästen och att denna tillgodoser hästens behov. Utan en frisk häst finns inte längre ett redskap att utöva sporten med. Att visa omsorg och omhändertagande är bland de mest grundläggande egenskaperna en hästtjej bör ha. Tidigt får de lära sig hur hästen bör skötas innan och efter ett ridpass, för att den ska må bra och hålla så länge som möjligt. Skötarsystemet är ridskolans sätt att lära tjejnerna hur hästar ska tas om hand om, de får också möjlighet att skapa en relation till djuret och samtidigt känna att de har ansvar över något. Ansvar och omsorg är också sammankopplat, då det kanske är först när det finns en känsla av ansvar som man också känner omsorg inför något. Att det är hästen som prioriteras först råder det konsensus om bland mina informanter. De förklarar hur de själva och ens egna behov alltid får komma efter hästens. Sjukdomar och skador ignoreras, och måltider hinns inte alltid med under stressiga dagar i stallet.

En sak som jag har tänkt på är att man skjuter ju bort sitt egna välmående jättemycket, man tänker bara på hästen välmående. Typ, jag tror jag har ridit med stukat finger i tre veckor nu, men det skiter ju jag i. Eller om man är förkyld så är man här ändå. (US)

Att se sig själv som en omsorgstagande person är ett resultat av att tjejnerna också anser sig vara kompetenta nog att veta vad hästen behöver. När de åker till stallet trots sjukdom visar de sig legitima och kompetenta inför resten av kulturen. Allt arbete som utförs i samband med hästen utgår ifrån att tjejnerna gör en bedömning utifrån den kunskap de har. Detta handlingsutrymme har stor inverkan på identitetsprocessen och vilken bild tjejnerna har av sig själva (Forsberg 2007:61). Att förminska skador är också en teknik tjejnerna använder för att förstärka bilden av sig själva som tuffa och starka. Stallmiljön är inte en helt ofarlig plats, vilket hästtjejnerna är medvetna om. När de fortsätter att rida och arbetar som vanligt i stallet trots skador känner de sig duktiga, då detta beteende är något som uppmuntras inom kulturen. Att visa sig flitig och lojal är det som premieras av deltagare i kulturen, och på så vis kan de också klättra i hierarkin. Ännu mer beundransvärt blir arbetet om hon dessutom gör det med ett stukat finger eller en ordentlig förkylning.

Så har jag alltid sagt, hästtjejer har lättare för att få jobb. Är du uppvuxen i stallmiljö, haft egen häst eller eget stall, så finns det inte att vara lite krasslig eller stanna hemma, utan jobbet måste bli gjort. Du har ju en väldigt hög arbetsmoral. Men har du gjort hela jobbet i stallet och

brunnit för det, så vet du att man måste kämpa hårt för att komma någonstans. Så oftast är det en väldigt stor fördel när man är ute sen och söker jobb. Har jag upplevt i alla fall. (Tuva)

Hög arbetsmoral är något som är uppskattat även på andra platser än i stallet. Tuva menar att hennes inställning till arbete hjälper henne när hon söker jobb men också i hur hon ska bygga sig en karriär. Hon förklarar att karriär för henne är viktigt och något hon satsar på. Stallmiljön har lärt henne att man måste kämpa för att nå sina mål, vilket hon ser som en fördel i sitt övriga liv.

Det är i omsorgen till hästen som tjejerna får största chansen att agera ut förväntade genusbeteenden, och det är där som föreställningar om feminitet syns mest. Därför är omsorg en viktig del i hur de själva skapar sina identiteter utifrån en kvinnligt genusideal. Att visa kärlek till hästar uttrycks som centralt av mina informanter, kärlek visas genom att vara mjuk, följsam, att pyssla, borsta, fläta och prata med hästen. Att förvärva dessa kunskaper är en del i att fostras in i en normativ feminitet, ett genusbeteende som är skapat ur den heterosexuella matrisen och som också anses önskvärd i samhällets heteronormativa ordning. Omsorgen och ansvaret för en annan individ är något som nästan alla mina informanter tar upp som en positiv egenskap, men endast två av dem sätter detta i relation till omsorgen av ett barn. Det är mina två äldsta informanter, som också är de enda jag intervjuat som har barn, som drar denna parallell. Min reflektion är att övriga informanter inte ser de kvinnligt kodade beteendena som en övning för ett framtida moderskap, utan att de snarare bara anser att omsorg är något man bör känna. Att visa omsorg är inget mina informanter reflekterar över som ett kvinnligt beteende, det är ett beteende som uppstår omedvetet ur en genusskapande process. När hästtjejen flätar en pannlugg eller noggrant borstar sin ponny blank finns det ingen aktiv tanke om att de beter sig feminint, men handlingen i sig skapar feminitet. Den omsorgstagande diskursen i stallet fostrar och uppmuntrar ett stereotypt kvinnligt beteende, men den står konstant i kontrast med ett traditionellt manligt ideal som tillsammans skapar mångfasetterade individer långt ifrån stereotypa föreställningar.

Några av tjejerna berättar också om hur duktiga de har blivit på att möta människor över generationsgränserna. Något de tror kan vara nyttigt i övriga livet. Ridning går att utövas av de flesta individer, oavsett ålder, och stallets struktur är sådan att man ofta måste förhålla sig till personer som är både yngre och äldre. Att status framförallt är kunskapsbaserad innebär att det inte är helt ovanligt för tonåringarna i US att ibland tillrättavisa vuxna med mindre kunskap än dem själva. Ridlektionerna är utformade så att grupper inte delas in efter ålder utan istället kunskap, vilket minskar gränser mellan barn, ungdom och vuxen. Flera av mina informanter har någon gång under sin tid på ridskolan varit aktiva i US, ett formellt uppdrag från Ridskolan där de har möjlighet att påverka och ha ett stort inflytande på klubben. Föreningsarbete och styrelsens ansvar är något tjejerna tycker är roligt, men också lärorikt. Några av dem säger att det är något

de kan "sätta på Cv:t", och arbetet blir träning i både företagande, ledarskap och ansvarstagande. Ungdomsstyrelsens uppdrag är många och i olika karaktär, ofta handlar det om att arrangera aktiviteter för ridskolans elever och större evenemangsdagar för klubben, men det kan också handla om ekonomiskt ansvar för ridskolans shetlandspionny eller klubbens café.

En informant berättar om hur hon har blivit medveten om sin styrka genom det fysiska arbetet i stallet, något hon inte tror är så vanligt bland tjejer som inte använder sin kropp i arbete. Att vara säker i sin kropp, veta vad den klarar eller inte ger henne självförtroende som hon kan ta med utanför stallet. Hon berättar också om vikten av att lära sig att läsa av ett djur, vilket kräver medvetenhet och en öppenhet. Den tysta kommunikation är berikande, och något som hon tycker att det finns ett enormt värde i.

Du får liksom inte tveka så mycket, det här ska göras, och du måste göra det nu! Utmana sig själv till läskiga grejer! Alla har väl stått och väntat till terränghoppningslektionen och man bah ska jag hoppa över ett dike? Varför? Det är ju så konstigt, men man gör det. Så tar man sig över det. Så lite liksom, jag kan klara det här mentalitet som man bygger upp från när man är barn. (Fia)

Slutligen verkar också utmaningen i sporten vara något som alla lyfter. När de varje dag i stallet måste utmana sig själva och sina rädslor skapar de ett slags mentalitet eller ett tankesätt för att hjälpa dem. Att klara de utmaningar de möts av uppmuntrar dem till att söka utmaningar även utanför stallkulturen. Enligt mina informanternas egna berättelser tycks stallkulturen ge dem byggstenar de använder för att konstruera en identitet och subjektposition som de tar med sig till utanförkulturen. Jaget de skapat i stallet blir synonymt med den identitet de iscensätter även utanför mikrovärlden, trots att den skiljer sig från resten av samhället.

6. Diskussion

Hur blir tjejen en hästtjej?

Syftet med projektet var att ta reda på hur stallkulturen och den sociala gemenskapen i stallet har format mina informanter till de personer de är idag, samt hur stallets praktik och tradition skapar särskilda egenskaper hos hästtjejen. Dessa blir viktiga markörer i identitetsskapandet, men också i konstruktionen av genus. För att få tillgång till stallkulturen har jag gjort intervjuer med tjejer och kvinnor, vilka under sin uppväxt spenderade mycket tid på ridskolan. Några av tjejerna har ridit i samma stall, men inte alla. Ridskolorna idag ser olika ut och har också olika förutsättningar, vilket kan ha en betydande roll för tjejernas olika upplevelser. Dock visar mina intervjuer att stallkulturen tycks vara övervägande lik, oavsett om man rider på en liten ridskola på landsbygden eller på en stor mitt inne i centrala Göteborg. Det verkar finnas ett antal framträdande mönster som framkommit under alla mina intervjuer, de är dessa som har analyserats och tolkats.

Ett mönster som framkommer tydligt i materialet är ridskolans historia och det militära arvet, trots att få informanter faktiskt reflekterar kring detta själva. Den militära strukturen finns underliggande i stallets tradition och har en stor betydelse i konstitutionen av stallkulturen. Det andra tydliga mönstret är relationen till hästen, och hur den kan betraktas som en nyckelsymbol som ringar in hela kulturen. Det är i hästen intresset startar och det är också kring hästen och dess behov som aktörerna inom kulturen agerar och iscensätter sig själva. Det tredje mönstret är arbete och inställningen till arbete. Synen på arbete är något som tydligt kopplas samman med den militära diskursen. Det arbete som utförs görs också utifrån tanken om hästens välbefinnande, och har en stor inverkan på tjejernas sociala position i den hierarkiska ordningen. Det sista mönstret som genomsyrar hela mitt material är pendlingen mellan kvinnligt och manligt. Iscensättningen av olika genusbeteenden sker konstant genom olika verbala och kroppsliga praktiker som utförs i stallet.

Materialet visar att ridskolans militära arv har haft en stor inverkan på stallkulturen. Till viss del har den militäriska styrningen i stallarna luckrats upp, men i vissa aspekter lever den fortfarande kvar. Ridskolans terminologi är till stor del fortfarande densamma som när militärens kaptener var instruktörer och ridskoleschefer. Dess organisation ser i princip likadan ut, med både formella och informella hierarkier som styr handlingsutrymmet i stallarna. Tjejernas inställning till arbete och hästhantering har också sin grund i hur hästverksamheter drevs förr av det militära, och denna inställning tycks spela en viktig roll i hur tjejerna uppfattar sig själva. Stallmiljön erbjuder tjejerna en möjlighet att ta kommando, både över en häst men också sin egen situation i stallet. Stallets utmanande karaktär ger också tjejerna en chans att ta kontroll, uppfylla sina mål och känna sig betydelsefulla, vilket är en del av den stora lockelsen med stallet. Känslan av att övervinna rädslor i stallets inte helt ofarliga värld, samt det fysiskt ansträngande

arbetet gör tjejerna medvetna om sin fysiska och psykiska styrka. Detta bidrar till ett gott självförtroende och en känsla av självständighet. Mina intervjuer visar att det är stalllets uppmuntran till handling, flitighet och självständighet som framförallt formar tjejerna till de personer de är idag. Inställningen till hårt arbete, utmaningar och hur tjejerna når sina mål är i högsta grad något de tar med sig även ut ur stallet och in i andra aspekter av livet. Men samtidigt som stallkulturen erbjuder självförtroende och handlingskraft illustrerar också mina intervjuer bilden av ett hårt klimat, exkludering och utseendefixering. Den tydliga hierarkiska strukturen bidrar till ojämlika maktförhållanden, där överordnad ibland utnyttjar underordnad. Inträdeskraven in i kulturen tycks vara väldigt höga, vilket leder till att många tjejer exkluderas ur gemenskapen då man inte lyckas anamma rätt beteenden. Ny forskning har också visat på problematik kring ryttares kroppsuppfattning, samt den enorma marknad som finns kring hästars och ryttares utrustning. Vilket ytterligare höjer kraven på tjejerna inom kulturen, att ett kroppsligt ideal bör uppfyllas, likväl som ett ekonomiskt.

Min analys har varit uppdelad i tre delar, hästen, stallkulturen och hästtjejen. Detta symboliserar den vanligaste vägen till hur man blir en hästtjej. Genom intresset för hästen, för att sedan introduceras i kulturen och slutligen fylla de krav som krävs för att bli en hästtjej. Men de tre delarna visar också på tre relationer där förhållandet till hästen, kulturen och gemenskapen blir en del i de identitetsskapande processerna. Hur tjejerna förhåller sig till de tre relationerna har stor betydelse för deras självbild, men också hur andra i miljön uppfattar dem. I de tre mötena finns möjlighet att både uppfylla de förväntningar som finns på dem som tjejer, men också helt lämna dem åt sidan.

Relationen till hästen balanserar mellan tydlighet, auktoritet och en fast hand tillsammans med det lugna, mjuka och följsamma. Omsorg och ansvar kontrasteras mot att fylla en ledarroll och visa vem som bestämmer. Mötet ger tjejerna en chans att leva ut en förväntad kvinnlighet och näst intill romantiska förhållanden som upprätthålls mellan tjejen och hästen. Men hästen är också ett redskap i sporten de utför, och något de behöver lära sig att bemästra för att lyckas nå sina mål. Hästen fyller också en viktig roll i tjejernas sökande efter högre status. Att vara en bra ryttare och hästskötare är väsentligt om tjejerna vill ta sig högre upp i hierarkin. Kunskap kring hästen och beslutsfattande kring djurets välmående är det som upphöjs och premieras. Med mycket kunskap kommer också ett större handlingsutrymme och tolkningsföreträde, vilket konstant eftersträvas bland tjejerna inom kulturen. Hästen är inte helt ofarlig, vilket tjejerna hela tiden måste förhålla sig till. En svår eller sur häst ses snarare som en utmaning än ett hinder, och belöningen anses vara ännu högre om man lyckas bemästra en häst av den typen. Detta ger en känsla av kompetens samtidigt som det uppmärksammas av kulturen runt hästtjejerna.

Organisation och kunskapsförmedlingen följer samma tradition som militären med ett regelverk och styrning på detaljnivå. Säkerhetsriskerna i stallet förhindras genom ordning och reda, samt fasta rutiner. Tjejerna disciplineras till att följa dessa ramar som

upprätthålls av ridskolan, och om de väljer att rätta sig efter dessa finns också möjlighet till vidare utveckling. Tidigt får de lära sig att flitighet och lojalitet premieras, därför är det viktigt att tjejerna i början av sin hästkarriär är villig att göra de uppgifter som har lägst status. Inom stallkulturen är därför ens handlingar tätt kopplade till ens identitet och personliga ställningstaganden. Handlingsutrymmet korrelerar med tjejernas sociala position och detta påverkar hur de uppfattar sig själva, och hur andra uppfattar dem.

Den sista delen handlar om hur tjejen blir hästtjej och de relationer som bildas mellan dem i stallet. Mitt material visar att hästtjejen skapas ur en kontrastrik kultur där de förväntade kvinnliga egenskaperna finns tillsammans med stereotypa manliga beteenden. De tydliga motsättningarna skapar ibland förvirring om vilka ideal som bör uppfyllas, samtidigt som kulturen öppnar upp för mer nyanserade och inte lika fixerade *genusbeteenden*. Däremot kan den ofta konservativa och traditionella stallmiljön fortsätta att reproducera stereotypa föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt. Mitt material berättar att det är vissa traditionellt manliga beteenden som anses vara mest önskvärda inom kulturen, då det uppmuntras att inte vara för känslös eller "tjejig". För att bibehålla maktstrukturer som de själva drar fördelar av förstärker de sin position genom att förminska eller tilldela andra avvikande egenskaper som inte anses passa normer. Det kan handla om att vara för känslöstyr, tjejig eller oseriös, vilket alla är egenskaper som är kopplade till okunskap inom stallkulturen. Men positionering mot andra tjejer i stallet sker också bland dem som inte själva är delaktiga i gemenskapen. Att få tillträde i de exklusiva stallgängen kan vara svårt, inte alla får chansen att delta. På grund av att gemenskapen är så exklusiv och hårt präglad av hierarkierna i stallet är det också tjejer som starkt ifrågasätter relationerna som skapas där. Mitt material visar att de som aktivt väljer att inte delta i gemenskapen använder samma teknik, där de positionerar sig mot kulturens deltagare och tilldelar dem ungefär samma avvikande egenskaper. Positioneringen är ett sätt att förklara, men också försvara anledningen till att de inte vill förknippas med, eller vara delaktig i gemenskapen. Oavsett om tjejerna befinner sig i eller utanför gemenskapen använder man samma negativa benämningar för att sänka andras sociala status och upprätthålla sin egen. Trots att kvinnan är norm i stallet, så är det hennes förväntade kvinnliga egenskaper som används i negativ bemärkelse bland alla inom kulturen. Att det är så här tror jag grundar sig i stallets militära och framförallt manliga historia, samt hur kvinnor inom sportsammanhang måste tillskriva sig själva manliga egenskaper för att bli uppmärksammade. Som tjej i en patriarkal struktur krävs det att du alltid är lite bättre och kämpar lite hårdare för att lyckas, därför är ett maskulint ideal det som eftersträvas.

De tjejer som tillhör den homosociala gemenskapen beskriver den dock ofta som givande och stärkande. Man kan lämna det annars vanliga bästisumgänget för att istället umgås i stora gäng, vilket motsäger sig den förutfattade meningen om att tjejer inte kan umgås i grupp. Gemenskapen sker runt det fysiska arbetet och olika aktiviteter, där de hjälps åt med att mocka, ta in hästar och putsa hästarnas utrustning. Några informanter beskriver att de har haft svårt med socialt umgänge utanför stallet just för att det sällan

sker runt någon aktivitet, vilket de är ovana vid. När de får utföra arbete samtidigt som de umgås har de ett naturligt samtalsämne, samtidigt som de känner sig flitiga och betydelsefulla. Stallarbetet har en stor påverkan på tjejernas självbild och är också navet i hela kulturen. Detta visar ännu en gång på hur handling är kopplat till identitet, men också skapandet av relationer. I den homosociala gemenskapen har tjejerna möjlighet att testa gränserna kring deras genusbeteenden, och tryggheten tjejerna emellan bidrar till att man har möjlighet att bygga sin egen identitet. Denna identitet skapas också ur ett motstånd gentemot utanförskulturens förväntningar på dem som tjejer. Vilket blir tydligt när stalllets äldsta och mest populära tjejer inte är blyga, ordningsamma och ordentliga, utan istället är högljudda, tar plats, dricker och röker. Samtidigt som utrymmet för att utforska en bredd av genusidentiteter i stallet är större, är tjejerna ändå positionsbestämda av den heterosexuella matrisen. Deras sexualitet är aldrig något som ifrågasätts, utan är en självklarhet trots det könsseparerade rummet. Heterosexualiteten förstärks av hur hästtjejen utanför kulturen beskrivs som typiskt kvinnligt omsorgstagande, samt inom stallkulturen där relationen till killar ändå är närvarande i tjejernas samtal.

Min studie har visat att stallet erbjuder en större bredd genusbeteenden att utforska, vilket görs möjligt på grund av miljöns utmanande och fysiska karaktär, samt den homosociala gemenskapen. De identitetsskapande processerna startar i förhållandet till hästen, kulturen och de andra tjejerna i stallet. Erfarenhet och kunskap skapas i dessa förhållanden och är helt sammankopplade med ens sociala position och självbild. De egenskaper tjejerna skaffar sig genom dessa förhållanden blir en del av deras identitet och något som följer med dem utanför stallet in i arbetsliv och relationer. Men det har också blivit tydligt att stallmiljön har höga krav som fostrar och disciplinerar in tjejerna i roller som kan vara svåra att leva upp till. Vilket gör att stallkulturen är och uppfattas som stängd och svårtillgänglig.

De starka kontrasterna mellan manligt och kvinnligt som präglar kulturen, och även mitt material, bör uppmärksammas och ifrågasättas. De motsättningar som finns i stallet mellan manligt och kvinnligt förutsätter också att det finns specifika beteenden som är manliga och kvinnliga, vilket i sig förstärker bilden av biologiskt kopplade egenskaper. Stallkulturen är unik på det sättet att den till en början var helt präglad av män, för att sedan tas över helt av kvinnliga deltagare. I båda skeden har stallet näst intill varit könsseparerade rum, och idag är kvinnor i majoritet i stallen. Ändå väljer man att beskriva vissa attribut som manliga, trots att det är kvinnor som under en längre tid har format och skapat dessa egenskaper hos sig själva. I stallet har tjejen och kvinnan en möjlighet att utveckla en stor bredd av identitetsstärkande egenskaper, att vara stark och prestationsdriven innebär inte att hästtjejen betar sig manligt. Inte heller behöver omsorgsfull och känslostyrd betyda att man är "tjejig". Istället kan sammansättningen av egenskaper ses som viktiga för att utföra arbeten i stallet och centrala för att kunna bli en bra hästmänniska. För att tyda mönster måste vi ställa dem mot varandra, se

skillnaderna och kontrasterna. Men att bara uppmärksamma skillnader kan bidra till att de förstärks och reproduceras.

Det som går att ta fasta på är att stallet erbjuder en unik miljö där tjejer har möjlighet att frångå förväntningar på dem för att istället skapa mångfacetterade egenskaper som del i deras identitetsbygge. Detta samtidigt som de skapar starka band och relationer till andra tjejer och kvinnor som uppmuntrar och inspirerar till identifikation och utveckling. Materialet visar att kulturen i högsta grad formar tjejerna, men att normerna i stallet ständigt ifrågasätts och omförhandlas av dem. Stallkulturen är till viss del väldigt präglad av tradition, och den är ibland även konservativ, men kulturen är inte fixerad eller statisk. När tjejerna misslyckas och avviker från normen, samt ifrågasätter den är de delaktiga i att förändra kulturen.

Framåt marsch

Stallkulturen bygger på att ständigt vara i rörelse, att man hela tiden vill framåt. Sedan militärens tid på ridskolan har arbete och flitighet vart väsentligt för utveckling, och detta har inte förändrats. Med ett poststrukturalistiskt perspektiv på hur genus skapas genom repetitiva handlingar, samt hur tjejernas sociala ordning präglas av maskulinitet, har jag försökt ta mig an stallkulturen och dess deltagare. Stallens tydliga avgränsning från resten av samhället har skapat en miljö där kropp, identitet och genus skapas bortanför samhällets förväntningar. Men stallkulturen är inte helt avskärmd från resten av samhället, trots att det ges ett större utrymme till att reflexivt utforska identitet och genusbeteenden tycks problematiska förhållningsätt kring kropp och självbild ändå vara närvarande. Den fysiskt utmanande och överlag smutsiga miljön verkar inte hindra tjejerna att klä sig ibland både dyrt och trendigt. Trots att det inte alltid verkar vara det mest funktionella. Även i stallet tycks omvärlden ta sig in genom sociala medier, bloggar och mobiltelefoner, vilket tycks bidra till nya utmaningar rörande frågor om sådant som mobbning och kroppsideal. Något som den traditionsbundna stallkulturen måste anpassa sig efter.

”Framåt marsch” är inte bara ett kommando med ursprung i det militära som än idag används av ridskolans instruktörer, det är också en symbol för hästtjejernas driv och framåtanda. Tjejernas önskan om konstant utveckling är det som driver dem, men också hela kulturen framåt. Men inom stallkulturen är framgång inget du når själv, det krävs kommunikation och samspel med en annan individ, nämligen hästen. Målen kan bara uppnås om det finns ett samarbete mellan ryttare och häst. Relationerna mellan häst, kultur och hästtjej är helt beroende av varandra, och det är också dessa som formar tjejerna till att bli hästtjejer. Identiteten hästtjej och allt som kommer med den blir en så stor del av tjejen att det blir omöjligt att separera de två. I stallet får de en chans att känna sig meningsfulla, kompetenta och självständiga vilket visar på vikten av att vara del av en miljö vars praktiker erbjuder detta. Dessutom uppmuntrar miljön till gemenskap och starka relationer tjejer emellan där de har möjlighet att tillsammans

utforska ett bredare genusutrymme än vad som vanligtvis erbjuds i övriga delar av samhället. Egenskaperna som hästtjejerna skaffar sig inom kulturen går väl att översätta och använda utanför stallens gränser, och är också ofta mycket uppskattade bland utanförkulturen. Därför blir det uppenbart att tjejerna är lika mycket hästtjejer i stallet som utanför.

Mitt material tillsammans med de teoretiska ansatserna har visat att kulturen i stallet och de sociala relationer som skapas mellan tjejerna har stor betydelse i deras konstruktion av genus och identitet. De verbala och muntliga praktiker som utgör ramen för stallkulturen fostrar tjejerna in i det ideal som krävs för att få tillträde till kulturens gemenskap. Praktiska handlingar förkroppsligar stallkulturens ideal, vilka har inverkan på tjejernas sociala positioner. Det är framförallt i de kroppsliga praktikerna som tjejerna har möjlighet att utforska identitet och genus. Handlingarna och uppfattningen om jaget blir därför så tätt sammankopplade att identiteten "hästtjej" även följer med utanför stallens mikrovärld.

Dessa tjejer är starkt präglade av stallens maskulina historia samt utanförkulturens förväntningar på dem som tjejer. Men i slutändan handlar det inte om att anpassa sig efter andras förväntningar, utan att skapa en identitet man själv är bekväm med. Hästtjejen tillhör sin egen klass, helt skapad av hästtjejerna själva. Under en längre period i livet har alla mina informanter levt och andats häst. En uppsjö av tid har spenderats i stallarna för att komma närmare hästarna och kulturen som hör till. Den starka identifikation mina informanter känner till ridsporten tycks aldrig släppa taget om dem och det är med en viss stolthet som de pratar om sig själva som hästtjejer. För hästtjej är inget man slutar vara, det är ett livslångt åtagande.

Summary

Forward, march! – *a ethnografic study of girls gender and identity construction in the stable culture.*

By Julia Mielke

My essay is about the Swedish riding school and the girls that have been active in it since they were children. I wanted to find out if the "all-girl" stable culture and community had any special impact on the girls' construction of identity and gender. Much effort was put on analyzing how the stables' manual labour and knowledge created special attributes and qualities that were important markers in their identity. To understand how the girls create their identity, I also had to define the stable culture and what symbols, language and meanings it's made of. This also includes the stables' history, traditions and materiality, which all play an important part in what norms and ideals the girls have to adjust themselves after. My questions of research are: How do the girls describe the relationships that were created between them, and how does one get included in the community? What experiences had most impact on the girls' character and identity, and how can they use what they've learned in the culture outside of the stable?

To answer these questions I have interviewed nine girls and women in ages between 20 and 80 years old about their time in the stable community, I also met with a group of 8 girls between 15 and 18 years old who were active in their riding schools' youth administration, which I had a group interview with. I've analyzed the interviews by using three theoretical perspectives. To define the stable culture and its collective meanings I've used culture analysis as a method of interpretation. The girls' identity and gender construction is understood with the use of gender theory and concept of masculinities. All three perspectives are grounded in a social constructivist notion, that no behaviour is natural, but a creation of the social and cultural context.

The results show that the stable culture produces a way to explore gender behaviour to a larger extent than other girls in different contexts. The girls can play with both female and male manners, which offers the opportunity to act away from the expected norms and ideals girls otherwise have to adjust after. The physical and practical labour plays an important role in the culture, it is where the girls have a opportunity to feel efficient and climb in the social hierarchy. Because of this the practices of the stable become a large part of the girls' identity, there is no way to separate actions from the "horse-girl". Which is why the "horse-girls" identity follows the girls even outside of the stable. The knowledge they get in the stable is well interpreted to other aspects of life, the experiences can be useful in their working careers and relationships.

Keywords: girl studies, girl community, identity, gender, masculinities, stable culture, horse girl.

Referenser

- Ambjörnsson, Fanny (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Diss. Stockholm: Univ., 2004
- Aspers, Patrik (2007). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Butler, Judith (1990). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge
- Butler, Judith (2007). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos
- Connell, Raewyn (1995). *Masculinities*. Berkeley: University of California Press
- Connell, Raewyn (2000). *The men and the boys*. Berkeley: University of California Press
- Connell, Raewyn (2002). *Gender*. Cambridge: Polity
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar (2001). *Kulturanalyser*. 2., [omarb.] uppl. Malmö: Gleerup
- Formark, Bodil (2010). *Den välsituerade flickan: om den svenska flickscoutrörelsens historia 1910-1940*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2010
- Forsberg, Lena (2007), *Att utveckla handlingskraft*. Institutionen för pedagogik och lärande. Luleå Tekniska Universitet.
- Forsberg, Lena (2012), *Manegen är krattad*. Institutionen för pedagogik och lärande. Luleå Tekniska Universitet.
- Frih, Anna-Karin & Söderberg, Eva (red.) (2010). *En bok om flickor och flickforskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Fundberg, Jesper (2003). *Kom igen, gubbar!: om pojkfotboll och maskuliniteter*. Diss. Stockholm : Univ., 2003
- Fägerborg, Eva (2011). Intervjuer. *Etnologiskt fältarbete / Lars Kaijser & Magnus Öhlander (red.)*. s. 85-112
- Knuts, Eva (2006). *Något gammalt, något nytt: skapandet av bröllopsföreställningar : [en avhandling om klänningar, ringar, smink, frisyrier, foton & mycket mer]*. Diss. Göteborg : Mara Förlag, 2006
- Koren, Ella and Træen, Bente (2003) *Jenter og hest. Stallen som arena for sosialisering og mestrning*. Tidsskrift for Ungdomsforskning 3(2): 3-26.

Hane, Monica & Håkansson, Margareta (1998). *Vad kan vi lära av projektet kroppskännedomsträning till häst: ett exempel på utforskande partnerskap*. 2. rev. uppl. Onsala: Samarbetsdynamik

Hammaräs, Marcus & Helin, Joel (2006). *Militär ledarskapskompetens i en civil kontext*. Psykologexamensarbete

Hedenborg, Susanna (2012), *Hästkarlar, hästtjejer, hästälskare*. Svenska ridsportförbundet.

Lunde, Carolina (2014), *Ridtjejer mer negativa till sina kroppar*. TJEJ:ISKT. Göteborgs Universitet

Nikku, Nina (2005). *Stallkulturen som arena för flickors identitetsskapande*. Sociologisk forskning. 2005:4, s. 29-34

Norling, Ingemar (2002). *Djur i vården: om hur sällskapsdjur kan påverka äldres hälsa och livskvalitet, egenvård och oberoende, avlasta och förbättra vård och omsorg, sänka vårdkostnader och förbättra vårdpersonalens arbetsmiljö*. Göteborg: Sektionen för vårdforskning, Sahlgrenska universitetssjukhuset

Ojanen, Karoliina (2012) *"You become someone" Social hierarchies in girls stable community*. Young Vol 20, Issue 2, pp. 137 - 156

Petersson McIntyre, Magdalena (2003). *Identitetsföreställningar: performance, normativitet och makt ombord på SAS och AirHoliday*. Diss. Göteborg : Mara Förlag, 2003

Redelius, Karin (2002) *Ledarna och barnidrotten*. Lärarhögskolan i Stockholm

Rostgård, Lisbeth (2002) *Mestring og melodrama—piger og heste*, Anne Scott Sørensen (ed.) *Pi'r, Pink og Power—om Aktuel Pigekultur*, pp. 82–101. København: Gads Forlag.

Svala, Catharina (2006). *Hästen i samhället: sammanställning av kunskap från studenternas arbeten i kursen Hästen, samhället och planeringen som ges vid SLU Alnarp*. Alnarp: Institutionen för jordbrukets biosystem och teknologi, Sveriges lantbruksuniversitet (JBT)

Thomsson, Heléne (2010). *Reflexiva intervjuer*. 2., [rev. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Wolanik Boström, Katarzyna (2005). *Berättade liv, berättat Polen: en etnologisk studie av hur högutbildade polacker gestaltar identitet och samhälle*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2005

Internetkällor

[http://www.ridsport.se/100ar/Dinhistoria/Bilder/\(2017-06-01\)](http://www.ridsport.se/100ar/Dinhistoria/Bilder/(2017-06-01))
[http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/\(2017-06-01\)](http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/(2017-06-01))
<https://www.svd.se/fordomsfullt-och-okunnigt-om-ridsport> (2017-06-01)
<http://www.rf.se/jamstalldhet/Jamstalldhetsmal> (2017-06-01)

Bilder

1. Julia Mielke 2017-03-20
2. Jan Gyllensten. *Hästkarlar, hästtjejer, hästälskare* (2012)
3. Hööks Katalog Vår/Sommar 17
http://issuu.com/hkshstsportab/docs/hooks_v2017_se?e=7099432/43974373
4. Kingsland Summer Update 2017
<http://www.kingslandequestrian.com/site/lookbook-7695/kingsland-lookbook-summer-8183/>

Bilagor

Informantbeskrivning

1930-1950

Britta	Började rida som 20åring, ägt flera hästar, åker till stallet för att träffa barn och barnbarn.
Jill	Varit i stallet sedan barnsben, ägt flera hästar, tävlat fälttävlan, fortfarande aktiv

1980-2002

Wendy	Uppväxt i stallet tillsammans med mamma och mormor, ridit och tävlat mammas häst. Rider då och då.
Penny	Började rida som barn på ridskola, äger egen häst
Klara	Började på ridskola som barn, aktiv i klubbens US, slutade rida som tonåring.
Elina	Började rida som barn, arbetat med turridning, startade egen turridningsverksamhet, äger idag flera hästar och är aktiv.

Molly	Föräldrar med egen gård, ridit hemma på egna hästar, tävlat och vart aktiv i klubbens US. Äger idag två hästar som står hemma på gården.
Fia	Började rida tidigt på ridskola, aktiv i klubbens US och tävlat. Äger idag flera hästar och bygger egen gård.
Tuva	Började rida på ridskola som barn. Ägt flera hästar och tävlat. Har också jobbat med att rida och skola tävlingshästar på större stall. Är idag inte aktiv.
US	Börjat rida som barn, aktiva inom klubben och arbetar helger i stallet.

Efter andra världskriget lånas militärens hästar ut på ackord till den växande ridsporten och de nya ridskolorna börjar dyka upp över hela landet. De tidigare mansdominerade stallarna börjar mer och mer befolkas av flickor och kvinnor som intresseras sig för ridning som fritidssysselsättning. Idag utövas ridsporten till största del av tjejer och ridskolorna har tagit formen av en helt kvinnlig mikrovärld. Men hur är man tjej i stallet, och vilka relationer skapas hästtjejer emellan?

Framåt Marsch! är en etnologisk studie om tjejers identitet – och genusskapande processer i stallmiljön. Studien analyserar hur stallkulturens militära arv och tradition präglar den nutida ridskolan och formar en viss typ av tjej: Hästtjejen.